

Nr 29.

Ankom till riksdagens kansli den 20 april 1917 kl. 6 e. m.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om barn utom äktenskap m. m., dels ock i ämnet väckta motioner.

Närvarande vid ärendets slutliga behandling: herrar Petersson i Lidingö villastad, Gezelius, Stårner, Rogberg, Alexanderson, greve Spens, Petré, Permanson, Fant, Pettersson i Bjälbo, Persson i Norrköping, Karlsson i Fjäl, Pettersson i Södertälje, Zelahn, Lindley i Söderhamn och Lindqvist i Kosta.

Genom en den 20 januari 1917 dagtecknad proposition, nr 33, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga här nedan intagna förslag till

- 1) lag om barn utom äktenskap;
- 2) lag om äktenskaplig börd;
- 3) lag om ändrad lydelse av 1 kap. 3 § i lagen om äktenskaps ingående och upplösning;
- 4) lag om adoption;
- 5) lag om införsel i avlöning, pension eller livränta;
- 6) lag om förbud för vissa underhållsskyldiga att avflytta från riket;
- 7) lag om ändring av vissa bestämmelser i strafflagen;
- 8) lag om ändrad lydelse av 65 och 67 §§ utskökningslagen;
- 9) lag om ändrad lydelse av 5 § i lagen den 10 juli 1899 om ersättning av allmänna medel i vissa fall för skada, som förorsakats av ämbets- eller tjänsteman;
- 10) lag, innefattande tillägg till gällande stadganden om jäv, så ock till 1 kap. 6 § rättegångsbalken;
- 11) lag om ändrad lydelse av 30, 31 och 35 §§ konkurslagen;

Bihang till riksdagens protokoll 1917. 9 saml. 26 häft. (Nr 29) 1

12) lag om ändrad lydelse av 6 § i förordningen den 31 oktober 1873 angående främmande trosbekännare och deras religionsövning;

13) lag om ändrad lydelse av 17 § i lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring;

14) lag om ändrad lydelse av 2, 7 och 35 §§ i lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete; och

15) lag om ändrad lydelse av 2 § 17:o) i lagen den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt.

I samband med denna proposition, som hänvisats till lagutskottet, har utskottet till behandling förehåft följande med anledning av propositionen väckta motioner, nämligen

inom första kammaren

nr 95 av herr *Alexanderson*,

nr 96 av herrar *O. Bergqvist*, *Sam. Stadener*, *Ch. Meurling* och *P. Valerius Olsson*,

nr 97 av herrar *Mauritz Hellberg* och *Jacob Larsson*; samt

inom andra kammaren

nr 287 av herr *Janson* i Kungsör,

nr 330 av herrar *Sven Persson*, *F. V. Thorsson*, *Bernh. Eriksson*, *Viktor Larsson*, *A. J. Bårg*, *Värner Rydén*, *Erik Palmstierna*, *J. A. Ingvarsson*, *Herm. Lindqvist*, *Knut Tengdahl*, och *Carl Lindhagen*,

nr 331 av herrar *Jakob Pettersson*, *D. Persson* i Tallberg, *Axel Schotte*, *W. Bäckström*, *Linus Lundström*, *Erik Röing*, *O. Olsson* i See, *Rob. Karlsson*, *Oscar Bogren*, *E. F. Hellberg* i Lycksele, *G. W. Sjöberg*, *Emil Molin* i Dombäcksmark, *J. P. Igel*, *Ing. Bergman*, *Oscar Osberg*, *Albert Mossberg*, *Gust. Eklund*, *Alfred Bolander*, *E. A. Nilsson*, *Swen Jönsson*, *Johan Jönsson*, *Axel Modig*, *J. Byström* och *Carl Lindhagen*.

Herrar *G. H. von Koch*, *F. Holmquist*, *Alfred Stärner*, *Helge Bäckström*, *Alfred Petrén*, *Elof Ljunggren*, *E. V. Gelin*, *Edv. Alkman* och *J. Sandler* hava instämt i motionens nr 97 syfte, varjämte herr *Nils Edén* instämt i motionens nr 331 syfte.

Beträffande det närmare innehållet av de ifrågavarande lagförslagen får utskottet, i den mån ej redogörelse därför här nedan lämnas, hänvisa till den kungl. propositionen jämte de därvid fogade utdrag av i statsrådet och lagrådet förda protokoll.

I fråga om vad motionärerna hemställt samt vad de till stöd för sina yrkanden anfört, tillåter utskottet sig hänvisa till motionerna, i den mån desamma icke finnas införda här nedan i samband med behandlingen av de delar av lagförslagen, som ifrågavarande motioner för varje särskilt fall avse.

Utskottets yttrande.

Förevarande förslag utgöra till huvudsakligaste delen ett resultat av lagberedningens fortsatta arbete på revisionen av giftermålsbalken och vissa delar av ärvdabalken. Förslagen till lag om införsel i avlöning, pension eller livränta och om förbud för vissa underhållsskyldiga att avflytta från riket falla väl utom nämnda lagstiftningsområde, men de äga dock så till vida nära samband med detsamma, som de avse att trygga exekution av familjerättsliga anspråk.

Förslagen sakna i väsentliga delar motsvarighet i gällande rätt. Helt och hållet okänt är sålunda det föreslagna adoptionsinstitutet. Även de föreslagna exekutiva bestämmelserna sakna varje förebild i nuvarande lagstiftning. Och å de övriga områden, som förslagen beröra, finnas synnerligen ofullständiga lagbestämmelser, varför även här en genomgripande nydaning ägt rum. Att det förelegat starkt praktiskt behov av lagstiftning i de ämnen, som i förslagen behandlas, lär vara obestridligt. Därom hava också talrika framställningar såväl inom som utom riksdagen burit vittne.

De rättsförhållanden, som i förslagen upptagits till behandling, äro av avsevärd betydelse såväl för de enskilda som för samhället i dess helhet. Utskottet anser, att de uppgifter, som förelegat, i det hela blivit lösta på ett sätt, som överensstämmer med nyare tids rättsuppfattning i ämnet, och att förslagen böra läggas till grund för lagstiftning. En del bestämmelser har emellertid utskottet icke funnit sig kunna tillstyrka i oförändrat skick, utan föreslår beträffande dem vissa ändringar.

Förslaget till lag om adoption har tillkommit under samarbete med danska och norska kommitterade, och de av dem avgivna förslagen överensstämma i stort sett med det här föreliggande.

Förslaget till lag om barn utom äktenskap.

På det område, som behandlas i förevarande förslag, är lagstiftningen synnerligen efterbliven och försummad. En fullständig omgestaltning, motsvarande nutidens uppfattning om de utom äktenskap födda barnens och deras mödrars rättsliga ställning, är därför ett trängande behov. Och en sådan ny lagstiftning är av den största betydelse icke blott för de enskilda, som därav närmast beröras, utan även för samhället i dess helhet. Enligt den av statistiska centralbyrån avgivna redogörelsen be-

Utskottet.

träffande barn utom äktenskap är deras antal synnerligen stort. Åren 1901—1910 utgjorde antalet levande födda barn utom äktenskap 174,039 eller 12,7 procent av samtliga levande födda och 3,28 årligen på 1,000 av medelfolkmängden. År 1911, det sista som redogörelsen omfattar, föddes 19,710 levande barn utom äktenskap, motsvarande 14,8 procent av samtliga levande födda barn och 3,56 på 1,000 av medelfolkmängden. Barnaföderskor med barn utom äktenskap voro sistnämnda år till antalet 20,074 eller 43,8 på 1,000 ej gifta kvinnor i åldern 20—45 år.

På sätt lagberedningen närmare utvecklat, uppväxer flertalet av dessa barn ofta under förhållanden, som äro i hög grad ägnade att ofördelaktigt inverka på såväl deras fysiska befinnande som deras andliga och moraliska utveckling.

Den statistiska utredningen bekräftar också den sämre ställning, barn utom äktenskap intaga i jämförelse med barn inom äktenskap. Sålunda är bland de förra antalet dödsfödselar nära en halv gång större samt dödligheten under barnets första levnadsår inemot dubbelt så stor som bland de inom äktenskapet födda. I avsevärd omfattning falla barn utom äktenskap fattigvården till last. Bland dem återfinnas också efter uppväxtåldern i större proportion än deras antal skulle betinga brottslingar och mindre samhällsnyttiga element. Lagberedningen framhåller, att den hårda lott, som sålunda ofta är de oäkta barnens, till väsentlig del beror på den omständigheten, att deras föräldrar icke ingått äktenskap med varandra och på de faktiska förhållanden, som därmed sammanhånga, samt att de olägenheter, som därmed följa för barnen, aldrig kunna av lagstiftaren helt avlägsnas. Efter att hava omnämnt den mot barnen ogynnsamma ståndpunkt, 1734 års lag intager, yttrar vidare lagberedningen i fråga om lagstiftningens uppgift på detta område:

»Äktenskapsinstitutionen är för samhället av största vikt och betydelse. Att samhället uppmuntrar äktenskapet men ställer sig avvisande mot de så kallade fria könsförbindelserna är därför alldeles i sin ordning. Men det torde icke överensstämma med en sund rättsuppfattning att i detta syfte låta de utom äktenskap födda barnen utsättas för lidanden såsom ett slags straff för föräldrarnas fel. Erfarenheten visar för övrigt, att syftet icke på det sättet vinnes. De utom äktenskap födda barnens antal har alltjämt ökats, och det är att antaga, att lagstiftningens ståndpunkt därtill bidragit. Lagens njuget vid utmätande av föräldrarnas förpliktelser emot dessa barn uppmuntrar till lösa förbindelser i stället för att avhålla därifrån. Däremot måste den omständigheten att dessa barns faktiska läge är så dåligt innebära en kraftig maning för lagstiftaren att tillse, i vad mån det må vara möjligt att genom lagstiftningen verka till för-

bättrande av deras ställning. Att därvid i främsta rummet uppställa såsom mål att åvägabringa full likställighet mellan barn inom och utom äktenskap torde dock icke vara ändamålsenligt. De faktiska förhållandena äro så olika, att i många hänseenden olika rättsregler krävas. Men olikheterna böra icke göras större, än som med hänsyn till sådana omständigheter kan finnas skäligt.»

Särskilt har det för den nya lagstiftningen varit angeläget att inskräpa föräldrarnas förpliktelser mot barnen samt skapa garantier för att dessa förpliktelser bliva fullgjorda.

För förslaget viktigaste bestämmelser må här i korthet redogöras.

Den i nu gällande rätt använda benämningen oäkta barn, som verkat stötande och missvisande, har ersatts med uttrycket barn utom äktenskap.

I fråga om släktnamn skall barnet i regeln följa modern och bära hennes namn, vilket även nu vanligen är förhållandet. Fadern kan emellertid, om han så önskar, giva barnet sitt namn, och har modern, såsom ej sällan inträffar, ingått äktenskap med annan än barnets fader, må moderns make giva barnet sitt namn.

För närvarande äro föräldrarna allenast skyldiga att giva barnet nödtorftigt uppehälle. De underhållsbidrag, som utdömas, äro också i allmänhet knappt tilltagna och utgå vanligen ej längre än tills barnet fyllt femton år. Härutinnan innefattar förslaget genomgripande förändringar. Barnets underhåll och uppfostran skola avpassas efter föräldrarnas villkor, efter deras ekonomiska och sociala förhållanden. Och dessa skola också vara norngivande för underhållsskyldighetens fortvaro. Underhållsskyldigheten får ej upphöra förr än barnet fyllt femton år och ej heller senare än det fyllt aderton år, där ej barnets anlag och övriga omständigheter föranleda, att barnet bör erhålla en fortsatt utbildning. Underhållsskyldigheten skall vidare icke, som nu brukar ske, fördelas lika mellan föräldrarna, utan efter deras förmåga att bära denna börda, vilket innebär en väsentlig lättnad för modern.

En kännbar brist i den nuvarande lagstiftningen är, att modern icke för egen del har anspråk på att av fadern få någon hjälp vid den för henne och barnet synnerligen kritiska tiden omkring barnsörden. Förslaget ålägger fadern skyldighet att bidraga till moderns uppehälle under sex veckor före och sex veckor efter nedkomsten. Medför havandeskap, amning eller annan vård om barnet avsevärt hinder i moderns förvärvsverksamhet, eller ådrager hon sig sjukdom genom havandeskapet eller nedkomsten, kan fadern förpliktas utgiva bidrag till hennes uppehälle under längre tid, dock högst under fyra månader före och nio månader efter nedkomsten.

Oklarhet råder för närvarande i fråga om giltigheten och verkan av mellan föräldrarna träffade avtal om underhåll till barnet. Då det ur flera synpunkter är önskvärt, att underhållsskyldigheten i godo ordnas, tillåter förslaget avtal härutinnan, men kräver för att det skall vara bindande, att det ingås i viss form och godkännes i viss ordning. Innefattar avtal åtagande att till barnets underhåll utgiva visst belopp en gång för alla, skall beloppet överlämnas till barnavårdsnämnden, som äger bestämma om dess användning.

Atskilliga bestämmelser hava till syfte att underhållsbidrag må komma modern och barnet till godo i rätt tid. Sålunda skall bidrag utgå i förskott, vanligen för kalendermånad; talan om dess utfående kan anhängiggöras före barnets födelse; det kan provisoriskt utdömas före rättens slutliga utslag under förutsättning att sannolika skäl för bidragsskyldigheten visas; å landet kan även domaren meddela sådant provisoriskt förordnande; detta skall, liksom det slutliga utslaget, genast gå i verkställighet. Skulle svarande, som sålunda fått utgiva underhållsbidrag, bliva genom laga kraft ägande dom frikänd från bidragsskyldighet, är hans intresse tillgodosett därigenom att han berättigats att av allmänna medel återfå vad han utgivit.

Enligt gällande rätt ärver barn utom äktenskap moder och mödernefränder, men icke fader och fädernefränder. Förslaget intager samma ståndpunkt. Fadern och hans fränder skola dock icke, såsom nu är fallet, ärva barnet. Som en konsekvens av de ofullkomnade äktenskapens avförande från lagstiftningen skall barn, avlat i eller legitimerat genom trolovning, ej vidare räknas såsom äkta, utan hänföras till här ifrågavarande klass barn. Dock skall trolovningsbarn vara berättigat till arv efter fadern; och denne skall jämväl äga arvsrätt efter barnet. Har barn utom äktenskap ej rätt till arv efter fader, skall vid hans död vad som erfordras för underhållsskyldighetens fullgörande utgå ur behållningen i boet; dock att barnet icke härigenom må erhålla större del därav än det skulle hava bekommit, om det varit barn av äktenskaplig börd.

En av förslagets betydelsefullaste nyheter äro dess stadganden om barnavårdsman. Den nu rådande ordningen, som anförtror åt modern såsom barnets naturliga representant att tillvarataga barnets rätt, har visat sig synnerligen otillfredsställande. Särskilt gäller detta i fråga om barnets rätt gent emot fadern. Modern saknar kraft och förmåga att ingripa mot fadern och därvid företräda barnet. Enligt den statistiska utredningen har också allenast i ett försvinnande fåtal fall faderskapet och underhållsskyldigheten blivit i rättegång fastställda. För att de bestämmelser, som förslaget innehåller, verkligen må bliva effektiva, har det funnits nödvändigt,

att samhället ingriper till skydd och hjälp för barnen. Enligt förslaget skall väl modern liksom för närvarande hava vårdnaden om barnet och vara dess förmyndare. Och hon bör icke utan tungt vägande skäl skiljas härifrån. Men för varje barn utom äktenskap skall förordnas en särskild person, man eller kvinna, att vara barnavårdsman. Det åligger denne att bistå modern med råd och upplysningar samt tillse, att barnets rätt och bästa behörigen tillvaratagas. Särskilt skall han sörja för att lämpliga åtgärder ofördröjligen vidtagas för fastställande av faderskapet och tillförsäkrande av underhåll åt barnet samt biträda med indrivande och tillhandahållande av underhållsbidrag. Han skall även, där så erfordras, bevaka barnets rätt emot modern. Barnavårds mannen äger att självständigt föra talan för barnet rörande faderskap och underhåll samt får anlita polismyndighet för underhållsskyldigs efterforskande eller hörande och för verkställande av delgivningar. Barnavårdsnämnden skall utse barnavårdsman och öva tillsyn å hans verksamhet. Önskligt är, att barnavårdsman förordnas redan före barnets födelse. Därför bör kvinna, som är havande med barn utom äktenskap, någon tid före den väntade nedkomsten göra anmälan om sitt tillstånd för ledamot av barnavårdsnämnden eller annan, som av nämnden erhållit uppdrag att mottaga dylika anmälningar. Barnavårdsmanuppdraget är avsett att vara en oavlönad kommunal förtroendepost. Skulle svårigheter möta att utan ersättning erhålla lämpliga barnavårds män, må kommun anställa avlönade sådana. Det är avsett, att en särskild instruktion med närmare bestämmelser om barnavårds mans verksamhet skall utfärdas av Kungl. Maj:t.

Enligt mom. 7 i kungl. brevet den 17 oktober 1778 angående några författningar till förekommande av barnamord har moder till barn utom äktenskap rätt att, om hon så önskar, vara okänd. I skrivelse den 12 maj 1906 anhöll riksdagen, att Kungl. Maj:t måtte låta utreda, om och på vad sätt sådan ändring av ifrågavarande moment jämte andra därmed i sammanhang stående författningsbestämmelser kunde företagas, att moderns namn bleve fortfarande skyddat mot offentliggörande, men till upplysning och ledning i vissa uppgivna och bestämda fall på lämpligt sätt antecknat, eller, där sådant finnes ej kunna lämpligen ske, upphäva samma moment och bestämmelser. För att vederbörligen trygga barnets rätt och intressen har det ansetts nödigt att följa det senare alternativet och upphäva ifrågavarande brev.

Förslaget innehåller bestämmelser om faderskapets fastställande med bindande verkan genom erkännande av fadern. Sådant erkännande skall ske i viss form och vitsordas av modern.

Beträffande rättegången om faderskapet, därom för närvarande saknas bestämmelser, giver förslaget uttryckliga regler. Dessa avse bland annat att påskynda rättegången och underlätta bevisningen. Domstolen har tillagts rätt och plikt att sörja för fullständig utredning och bevisning. Ersättning till personer, som av domstolen inkallats i målet, skall förskjutas av statsmedel.

Enligt rättspraxis anses den, som visas hava haft samlag med modern under konceptionstiden, såsom barnets fader och får fullgöra de med faderskapet förenade förpliktelserna. Denna ståndpunkt lagfäster förslaget. Invändning därom att modern stått i förhållande till annan man under konceptionstiden saknar följaktligen betydelse. Kan dock visas någon omständighet, som utesluter möjligheten därav att barnet avlats vid svarandens samlag med modern, skall faderskapstalan ogillas.

En synnerligen viktig nyhet i fråga om faderskapsbevisningen innehåller förslaget därutinnan, att fyllnadseden beretts plats vid sidan om värjemålseden. Rätten skall sålunda äga förelägga antingen modern att med ed bekräfta eller svaranden att med ed förneka, att samlag ägt rum. Föreläggande av ed skall alltid avse viss bestämd tid.

Då så många barn som möjligt synas böra bliva delaktiga av den förbättrade rättsställning, den föreslagna lagstiftningen avser att åvägbringa, skall densamma i huvudsak vinna tillämpning även i fråga om barn, som fötts före lagens trädande i kraft.

Enligt utskottets mening innefatta förslagets bestämmelser en högst väsentlig förbättring av de utom äktenskap födda barnens och deras mödrars villkor samt synas ägnade att, så vitt privaträttsliga bestämmelser förmå, avhjälpa rådande missförhållanden å förevarande område.

Vissa av de i ämnet väckta motionerna intaga beträffande ett par principiella spørsmål en från propositionen skiljaktig ståndpunkt. Sålunda hemställa herrar *Hellberg* och *Jacob Larsson* samt herr *Pettersson* i Södertälje m. fl. i sina ovan berörda motioner, att barn utom äktenskap måtte tillerkännas rätt att erhålla faderns släktnamn och att arva fadern och hans fränder, vilka jämväl skulle äga arvsrätt efter barnet, samt att därav betingade ändringar i propositionen måtte vidtagas.

Till stöd för denna hemställan anföres i herrar *Hellbergs* och *Jacob Larssons* motion följande:

»Vad *namnrätten* beträffar, innehåller det kungliga förslaget, att barnet i regel skall bära *moderns släktnamn*. Fadern — liksom moderns make, om hon är gift — skulle emellertid kunna giva barnet sitt släktnamn, men för sådan namnändring skulle erfordras samtycke av barnets förmyndare samt av barnet självt, om det fyllt 18 år. Såsom skäl för

Herrar
Hellbergs
och *Jacob*
Larssons
samt herr
Petterssons i
Södertälje
m. fl.
motioner.

denna bestämmelse anför lagberedningen, att, då barnet i regel vistas hos modern, skulle olikheten dem emellan i avseende å släktnamn ständigt draga uppmärksamheten å barnets börd och kunna bereda barnet och modern synnerliga obehag. Dessutom kunde det befaras, att om barnet mot fadern vilja erhölle dennes släktnamn, detta förhållande skulle hos fadern väcka ovilja mot barnet och därigenom mera skada än gagna det-samma. En ovillkorlig bestämmelse därom, att barnet skall bära faderns släktnamn, skulle slutligen i många fall innebära en orättvisa mot modern, som måhända älskar och väl vårdar barnet, men på grund av bitterhet mot fadern ingalunda vill, att barnet skall bära hans namn.

Mot det nu anförda resonemanget må framhållas, att uteslutandet av de utomäktenskapliga barnen från den eljest gällande rätten att erhålla faderns släktnamn är ägnat att på ett stötande sätt accentuera dessa barns särställning, medan åter barnens rätt till faderns namn skulle på ett omisskännligt sätt fastslå samhörigheten mellan far och barn. Det är just denna samhörighet, som måste konstateras för att väcka den ofta slumrande känslan av fadersansvar, och fadersansvaret åter utgör själva grunden, varpå ifrågavarande lagstiftning måste bygga för att i tillämpningen leda till en verklig förbättring av det nuvarande tillståndet. Mot uppställandet av regeln att det utomäktenskapliga barnet skall bära moderns namn kan även erinras, att detta i många fall kan bidra till ytterligare försämra moderns ofta svaga ställning, medan däremot fadern merendels skulle hava lättare att bära de olägenheter, som för honom skulle vara förknippade med barnets antagande av hans namn. Enligt vårt förmenande borde därför huvudregeln bliva, att barn utom äktenskap erhåller faderns namn; men på samma gång torde hänsyn böra tagas till den av lagberedningen antydda möjligheten att vederbörande på goda grunder önska, att barnet skall erhålla moderns namn, i det att undantag stadgas för det fall att modern förordnar, att barnet skall erhålla hennes släktnamn.

Vad *arvsrätten* beträffar, står det kungliga förslaget i huvudsak på den nu gällande rättens ståndpunkt. Den enda avvikelserna därifrån består däri, att fader och fädernefränder uteslutits från rätt till arv efter barn, fött utom äktenskap.

Såsom motiv för uteslutande av de utom äktenskap födda från arvsrätt efter fader framhåller lagberedningen till en början två skäl. Först erinras, att förhållandet mellan fadern och hans utom äktenskapet födda barn är vida mindre intimt än förhållandet mellan modern och barnet och att de sedliga och faktiska förutsättningarna för en arvsrätt gestalta sig väsentligt olika i ena och i andra fallet; i den mån arvsrätten må anses grundad på den faktiska samhörigheten mellan arvlätaren och arvingen samt

arvlåtarens presumerade vilja saknas alltså enligt lagberedningens mening anledning att giva barnet arvsrätt efter fadern. Och vidare åberopas hänsynen till faderns legitima familj, om han har sådan.

'För medlemmarna av denna familj', säger lagberedningen, 'vilka kanske under många år delat ljuft och lett med fadern, skulle den omständigheten vara ägnad medföra svårt lidande att efter faderns fränfalle ett hans barn utom äktenskapet, som stode dem alldeles främmande, om vars tillvaro de i de flesta fall varit okunniga och som kanske vore frukten av en under faderns äktenskap knuten förbindelse, skulle med familjens medlemmar äga del i kvarlåtenskapen. Detta låter icke heller väl förena sig med vår rätts grundsatser angående egendomsförhållanden mellan makar.'

De sålunda anförda skälen kunna givetvis ej fränkännas betydelse. Men nog vill det synas, som om de borde väga ganska lätt mot de hänsyn, som lagberedningen själv anser tala för de utomäktenskapliga barnens rätt till arv även efter fader. I sådant avseende anföres bl. a.:

Beredningen har redan framhållit, hurusom man vid den nu ifrågavarande lagstiftningen bör sträva efter att kraftigt betona det nära samband, som blodsbandet skapar mellan föräldrarna och barnet, och de förpliktelser att taga sig an barnet detta samband ålägger föräldrarna. Föräldrarna såsom barnets upphov böra hava skyldighet att bereda barnet nödiga förutsättningar för att det må kunna slå sig fram i livets kamp. Ur sådan synpunkt är det av betydelse att barnet icke blott får anspråk på uppfostran och underhåll under uppväxttiden utan även bekommer andel i föräldrarnas kvarlåtenskap. Därigenom skulle, så kraftigt som på lagstiftningens väg kan ske, föräldrarnas samband med och ansvar för barnet fastslås. Detta måste så småningom påverka föräldrarnas ansvarskänsla, vilket åter måste bliva till gagn även i praktiskt avseende, särskilt med hänsyn till underhållsskyldighetens fullgörande. De utom äktenskap födda barnens likställighet med barn i äktenskap skulle ock måhända i någon mån bidraga till att höja deras ställning i socialt hänseende. Nu angivna synpunkter göra sig gällande, ej mindre vad angår förhållandet till fadern än beträffande förhållandet till modern; de fördelar, som ur dessa synpunkter skulle vinnas genom tillerkännande av arvsrätt, komme ej att bliva fullt verksamma, med mindre rättsställningen bleve densamma i förhållande till bägge föräldrarna.

Innehållet av 1734 års lags bestämmelser å förevarande område torde huvudsakligen vara att anse såsom en yttring av den förut omförmälda ståndpunkt, enligt vilken man för att i sedlighetens intresse motarbeta de utomäktenskapliga könsförbindelserna sökte nedbringa de i sådan förbindelse födda barnens rättsliga ställning. Det har redan framhållits, att detta innebär en orättvisa mot barnen, som därigenom kunna sägas bliva straffade för det föräldrarna knutit en av lagen ogillad förbindelse. Förut har också erinrats därom, att det syfte man önskat vinna genom sådana bestämmelser, minskningen av de utomäktenskapliga förbindelserna i stort sett knappast främjats därigenom. Vad beträffar de tillfälliga förbindelserna har barnets utestängande från arvsrätt snarast verkat i motsatt riktning. Den omständigheten att barn av en tillfällig förbindelse icke blir mannens arvinge är i hög grad ägnad att understödja den uppfattning, som tyvärr i stor utsträck-

ning gör sig gällande och som innebär, att han anser sig tämligen ansvarslost kunna knyta sådana förbindelser. Och för kvinnan lär det i allmänhet medföra en sådan risk att inlåta sig i dylika förbindelser att, om hon överhuvud fäster avseende vid de motiv, som böra avhålla henne därifrån, dessa motiv icke ofta torde komma att motvägas av utsikten att ett eventuellt barn en gång i framtiden skall komma att ärva fadern.'

I själva verket synes också lagberedningen hava tillmätt de ovan åberopade skälen mot den mera fullständiga arvsrätten mindre vikt än ett motiv av praktisk art: svårigheten att bevisa faderskapet. För att tillförlitlig bevisning om faderskap skall kunna sägas föreligga, borde strängt taget fordras utredning icke blott därom att den uppgivne fadern haft samlag med modern under konceptionstiden, utan även därom att icke någon annan man under den tiden haft samlag med henne. En sådan bevisning är emellertid i regeln alldeles omöjlig för kvinnan att åstadkomma. För att undgå svårigheterna härutinnan drives man till sist till den ståndpunkten, att modern bör med ed få fria sig från misstanken att hon haft umgänge med flera män. Men att på sådan bevisning grunda arvsrätt för barnet finner lagberedningen vara synnerligen betänkligt.

I likhet med en reservant inom lagberedningen, hovrättsrådet Tiselius, kunna vi ej finna, att de anförda vanskligheterna i fråga om bevisningen böra verka avskräckande, när det gäller att söka åstadkomma rättvisa på detta område. Det är sant, att om man tillerkänner det utom äktenskap födda barnet arvsrätt efter fader, följer därmed nödvändigheten att tillåta den uppgivna fadern att framställa och styrka invändning därom att modern under konceptionstiden haft samlag även med en annan man. Men utredningen om dessa intima förhållanden behöver, enligt vad erfarenheten från andra länder giver vid handen, med en taktfull processledning icke bliva sådan, att dess anstötlighet rimligen kan motivera ett kringskärande av faderskapsbevisningen.

För övrigt anse vi, att det jämväl ur andra synpunkter är önskvärt, att i mål av ifrågavarande art en grundligare och mera tillförlitlig faderskapsutredning i regel kommer till stånd än den som nu ofta presteras.

Såsom av den åberopade reservanten inom lagberedningen framhållits, är det icke ägnat att öka aktningen för lagen eller känslan för faderskapets ansvar, att en man kan av domstol förklaras för barnets fader, ehuru kända omständigheter göra det långt mera sannolikt, att i själva verket en annan är fader.

Vad här ovan anförts till stöd för den meningen, att barn utom äktenskap böra erhålla arvsrätt efter fader synes oss åtminstone i huvudsakliga delar kunna åberopas såsom skäl för deras arvsrätt även efter fädernefränder. Då några olägenheter icke försports av den år 1905 in-

förda rätten till arv efter såväl mödernefränder som moder, synas oss några avgörande betänkligheter nu icke böra möta mot att taga steget fullt ut och göra de utomäktenskapliga barnen i fråga om arvsrätt alldeles likställda med barn, födda inom äktenskapet.

Beträffande de övriga ändringar i förslaget, som föränledas av den vidgade arvsrätten, ansluta vi oss till vad den förut nämnda reservanten inom lagberedningen anfört och hemställt — utom i ett avseende. Vi kunna ej biträda det under den nya 10 a § framställda förslaget att underhållsskyldighet mot barn eller moder ej må åläggas flere än en man. Vål må det medgivas, att det ligger något stötande däri, att flere än en man ållegges underhållsskyldighet mot barnet på den grund att var och en av dem kan vara fader till detsamma. Men ännu mera anstötligt skulle det enligt vårt förmenande vara, om en domstol nödgades bland flere män, av vilka var och en kunde vara fader till barnet, mer eller mindre godtyckligt utvälja en och lägga hela underhållsskyldigheten på honom. Vi hålla sålunda före, att de norska och danska lagarnas ståndpunkt härutinnan är att föredraga och att följaktligen de män, som haft samlag med barnets moder å sådan tid, att faderskap för var och en av dem är tänkbart, böra solidariskt svara för barnets och moderns underhåll.»

Herr *Pettersson* i Södertälje m. fl. åberopar en härmed lika lydande motivering.

Herr *Janson* i
Kungsör
motion.

Herr *Janson* i Kungsör anför i sin motion:

»Det förslag till 'Lag om barn utom äktenskap', som genom Kungl. Maj:ts proposition nr 33 nu framlagts för riksdagen, innebär betydande framsteg, som bli ägnade att säkerställa sådana barns och deras mödrars rättsliga förhållanden.

Enligt min mening förefinnes dock en stor brist däruti, att varken lagberedningen eller Kungl. Maj:t vågat sig på att taga steget ut och föreslå, att barn utom äktenskap skola hava rätt att arva sin fader såväl som sin moder.

Då nu, efter så långa och många förberedelser, en så viktig lag skall antagas för att gälla en oberäkneligt lång tid framåt, anser jag det skulle vara stor skada, om man ej på samma gång i detta avseende likställde mannen med kvinnan i förhållande till sina barn.

Det borde vara uppenbart, att, då fadern har *minst* lika stor del i barnets tillkomst som modern och fördenskull är lika mycket besläktad med detsamma som hon, man ej kan tala om likhet inför lagen, om arvsrätten *endast* skall utgå från den ene av föräldrarna och icke från den andre. Likheten inför lagen kräver, synes mig, att den bör utgå från båda.

Blodsbandet är väl ändå den rättfärdiga grund, varpå denna lagstiftning bör byggas, och som en enkel konsekvens därav följer, enligt

min mening, att barnet skall ha lika mycket rätt till båda sina föräldrars kvarlåtenskap.

Alla invändningar häremot synas mig ägnade att taga ifrån den svagare parten dess solklara rätt.

Rättskänslan kan ej vara tillfreds med mindre, än att fadern bör ha minst lika stora skyldigheter mot sitt barn som modern, och då det i lagförslaget är sörjt för att faderskapet, såvitt möjligt är, skall bli fastställt, anser jag att, om barnet, utan eget förvållande, ärver sin faders andliga och fysiska egenskaper, det även bör ha rätt till arvsrätt i hans egendom.

Vid Lagberedningens förslag i detta ärende är fogat ett särskilt yttrande av hovrättsrådet Tiselius, vari han klart och tydligt förfaktar den mening, som funnit sitt uttryck i ovanstående. I detta hans yttrande har regeringsrådet Palmgren i huvudsak instämt.

Med detsamma följer ett förslag till lagtext, innehållande den av mig önskade ändringen jämte de konsekvenser en sådan ändring påkallar.

Detta förslag anser jag bort vara såväl Lagberedningens som Kungl. Maj:ts förslag. Då så emellertid icke är fallet, dristar jag mig yrka avslag å Kungl. Maj:ts förslag i de delar, det avviker från hovrättsrådet Tiselius' förslag och yrkar bifall till det senare.

På grund av vad jag sålunda anført anhåller jag härmed vördsamt, att riksdagen behagade avslå Kungl. Maj:ts förslag till »Lag om barn utom äktenskap» i de delar, det avviker från hovrättsrådet Tiselius' förslag, samt

att i stället antaga det förslag till »Lag om barn utom äktenskap», som medföljer Lagberedningens betänkande i detta ärende och är avgivet i särskilt yttrande av hovrättsrådet Tiselius, dock

att 2 § må erhålla den lydelse, den erhållit i Kungl. Maj:ts förslag.»

Herr *Persson* i Norrköping m. fl. hemställer i sin motion, att barnet måtte erhålla faderns släktnamn samt äga att taga arv efter honom.

Till stöd för rätten att erhålla faderns släktnamn anföres i motionen:

»I 1 § angående barnets namn fastställes att barnet skall erhålla moderns släktnamn. Som skäl härför anföres i huvudsak, att barnet under nuvarande förhållanden och även framdeles kommer att faktiskt och rättsligt stå närmare modern än fadern. Vad man dock synes böra sträva till är en förändring härutinnan. Lagstiftningen bör icke blott söka att utkräva faderns underhållsplikt emot hans barn utan därjämte även starka samhörighetskänslan dem emellan, åtminstone icke uppressa några formella skrankor häremot. Något hinder bör ej läggas i vägen för att barnet må erhålla faderns släktnamn, varför i lagen bör stadgas att barnet erhåller fa-

Herr Perssons i Norrköping m. fl. motion.

derns släktnamn, där ej på grund av särskilda skäl modern vill giva det sitt släktnamn.»

Ifråga om rätten till arv åberopa motionärerna i huvudsak de skäl, lagberedningen och reservanten i lagberedningen, hovrättsrådet Tiselius, anfört till stöd för denna rätt.

Utskottet.

Utskottet behjartar väl de motiv, som ligga till grund för nu berörda motioner, men finner sig av skäl, som här nedan angivas, icke kunna tillstyrka bifall till desamma.

Till en början vill utskottet erinra, att de i motionerna framställda kraven sakna grund i de faktiska förhållanden, under vilka ifrågavarande barn i regel uppväxa. Såsom lagberedningen anför, är förhållandet mellan fadern och hans utom äktenskapet födda barn vida mindre intimt än förhållandet mellan modern och barnet. »Redan fysiologiskt sett», yttrar lagberedningen, »är barnet knutet närmare till modern än till fadern, och detsamma gäller om förhållandena, sådana de i livet gestalta sig. Medan modern och barnet ofta leva samman med varandra, på samma sätt som om barnet varit fött i äktenskap, står fadern i regeln främmande för barnet. Det är i de flesta fall modern, som får vårda och uppfostra barnet, och rätten därtill kan icke gärna tagas ifrån henne, med mindre det visar sig nödvändigt med hänsyn till barnets intresse. Då föräldrarna icke leva tillsammans, kommer fadern i regeln icke att befatta sig med barnet på annat sätt, än att han lämnar underhållsbidrag till det. Faderns ringa intresse karakteriseras bäst därav, att han i ett stort antal fall först genom rättegång kan förmås lämna sådant bidrag.» De sedliga och faktiska förutsättningarna för att tillerkänna barnet rätt till namn och arv efter fadern saknas följaktligen. Och fadern å sin sida kan icke tilläggas den rätt och plikt att uppfostra barnet och inverka på dess utveckling, som synes böra vara en förutsättning för barnets nämnda rättigheter.

Enligt utskottets mening skulle dessa rättigheter icke heller medföra någon nämnvärd förbättring i barnens ställning. Vad särskilt namnrätten angår, anser utskottet, lika med lagberedningen, att för det stora flertalet fall, där barnet står under moderns vårdnad och kanske även vistas hos henne, det är såväl för barnet som modern lyckligast och lämpligast, att barnet bär samma namn som modern. Arvsrätten spelar rent ekonomiskt sett en jämförelsevis obetydlig roll. Enligt vad den ovanberörda statistiska utredningen giver vid handen, tillhöra nämligen fäderna till barn utom äktenskap i allmänhet de mindre bemedlade klasserna, vadan i regel föga eller intet torde finnas att arva. Och även fäder, som hava goda inkomster, efterlämna ofta ringa förmögenhet vid sitt frånfalle. De fördelar på det sociala och etiska området, som skulle vinnas genom här

ifrågavarande rättigheter, såsom höjande av barnens sociala ställning och fädernas ansvarskänsla, torde helt visst i det praktiska livet bliva av ringa betydelse. Barnens mindre lyckligt lottade ställning är framför allt att finna i det förhållandet, att de sakna förmånen att få uppväxa i ett gemensamt hem under föräldrars kärlek och vård. Ersättning härför kan, såsom redan förut antytts, icke på lagstiftningens väg beredas barnen. Samliv eller någon närmare förbindelse med fadern lärer sålunda rätten till namn och arv icke medföra. Moderns företrädesrätt till vårdnaden om barnet står för övrigt hindrande i vägen härför. Härtill kommer, att tvång på ett område som detta ofta torde vara mera till skada än gagn. Och där fadern önskar träda i närmare förhållande till barnet, kan han i enlighet med det nu framlagda lagförslaget om adoption adoptera barnet och därigenom bereda det samma ställning som sitt barn i äktenskap. Därjämte står det jämlikt förevarande förslag fadern fritt att giva barnet sitt namn, vilket väl torde kunna förväntas bliva fallet, om fadern har barnet hos sig. Och genom testamente eller på annat sätt kan fadern tillförsäkra barnet större eller mindre del av sin förmögenhet.

Enligt utskottets mening böra emellertid de i motionerna berörda spörsmål icke betraktas uteslutande från barnens ståndpunkt. Och från andra synpunkter tala viktiga betänkligheter mot bifall till de framställda yrkandena.

Den likställighet mellan äktenskapet och de utomäktenskapliga förbindelserna, som detta skulle innebära, är ägnad att verka försvagande och upplösande på äktenskapet. Särskilt kan, såsom lagberedningen framhåller, befaras, att de mera varaktiga utomäktenskapliga förbindelserna, konkubinaten, komma att ökas. Denna farhåga är av ej ringa betydelse med hänsyn därtill, att dessa redan nu äro ganska utbredda inom vissa klasser av befolkningen.

Att i likhet motionärerna uteslutande bygga på blodsbandet såsom arvsrättens grund, synes utskottet ej riktigt. I anslutning till vad här ovan yttrats håller utskottet före, att blodsbandet icke ensamt för sig förmår att uppbära arvsrätten. Och efterlämnar fadern familj, äga enligt utskottets uppfattning de, som levat i det gemensamma hemmet, änkan och barnen, ett starkare anspråk att övertaga kvarlåtenskapen efter fadern än hans utom äktenskapet födda barn, som i regeln ej vistats i hans hem.

På sätt lagberedningen anfört, medför arvsrätten lidande och olägenheter för familjens medlemmar samt strider mot rådande rättsgrundsatser om makars egendomsförhållanden. Skulle egendomen i boet till huvudsaklig del införts av hustrun eller skapats genom hennes och de i äktenskapet födda barnens arbete, skulle arvsrätten leda till uppenbar orättvisa

mot familjens medlemmar. Ej sällan torde de huvudsakliga tillgångarna utgöras av lösören av jämförelsevis ringa penningvärde. Icke minst i sådana fall torde delningen med utomstående kännas som ett obefogat ingrepp och lätt kunna orsaka split och strid vid delningen.

Det mindre hänsynsfulla sätt, varpå det utom äktenskapet födda barnet, som icke vuxit upp i faderns hem, i regeln torde komma att göra gällande sin rätt till arv, skulle ytterligare bidra att öka familjens lidande och obehag. I allmänhet torde en sammanlevnad i oskift bo icke kunna komma i fråga, utan hemmet upplösas till stor nackdel för änkan och barnen i äktenskapet.

Utskottet vill påpeka, att förhållandena i regel ställa sig annorlunda beträffande moderns barn utom äktenskap. Detta har vanligen medföljt modern in i äktenskapet och står därför ej främmande för familjen.

Det största praktiska hindret mot namn- och arvsrättens genomförande hänför sig till vanskligheterna med avseende å faderskapsbevisningen. Förslagets regler härutinnan äro, såsom lagberedningen närmare utvecklats, framgångna ur svårigheterna att vinna en tillförlitlig utredning. De äro emellertid betingade därav, att rättsföljderna av faderskapet huvudsakligen inskränka sig till underhållsskyldighet. Uppenbart är, att om faderskapet skall grunda rätt till namn och arv och sålunda medföra rättsverkningar även för faderns familj och släkt, andra och strängare krav på bevisningen måste uppställas. Detta förutsattes också i motionerna. I detta avseende yttrar lagberedningen:

»Det måhända viktigaste skälet mot att tillerkänna barn utom äktenskap arvsrätt efter fadern är emellertid ovissheten om faderskapet. Vem modern är, framgår omedelbart vid barnets födelse, men att få utrönt vem som är fader kan ofta möta synnerliga svårigheter. Så länge faderskapet huvudsakligen endast medför skyldighet för fadern att sörja för barnets uppfostran och underhåll under uppväxttiden, kan man nöja sig med en tämligen svag bevisning angående faderskapet. Detta är icke försvarligt, om faderskapet jämväl skall grunda arvsrätt. Men bevisningen i detta hänseende är synnerligen vanskligheten. Inom äktenskapet kan man nöja sig med en presumtion, som innefattar antagande både att makarna under äktenskapet haft könsomgång med varandra och att barnet avlats vid sådant umgänge, även om kvinnan möjligen haft umgänge med annan man. Men detta är ej möjligt, när det gäller barn utom äktenskap. Till en början måste det styrkas att den man, som påstås vara fader till ett barn utom äktenskap, haft umgänge med kvinnan å den tid, då barnet får anses vara avlat. Detta möter sådana svårigheter, att i de allra flesta fall måste såsom det huvudsakliga bevismedlet tillgripas parts ed. Redan häri ligger en viss svaghet, och den kommer

att än mer framträda om, såsom nödvändigt lär vara och beredningens förslag även innehåller, det skall kunna tillåtas modern att med ed fylla bevisningen. För att full visshet skall vara vunnin om faderskapet fordras emellertid mera än utredning om att mannen haft umgänge med kvinnan å konceptionstiden. Möjlighet förefinnes ju, att hon under denna tid, som är rätt lång, haft umgänge jämväl med annan man. Att detta icke är ovanligt bekräftas av erfarenheten. Har kvinnan under konceptionstiden plägat umgänge med flera män, kan det på den medicinska vetenskapens nuvarande ståndpunkt icke avgöras, vilken av dessa är fadern. För att säker bevisning om faderskap skall föreligga, borde sålunda strängt taget fordras utredning icke blott därom att den uppgivne fadern haft umgänge med modern under konceptionstiden utan även att icke någon annan man under samma tid haft umgänge med henne. En sådan bevisning är emellertid i regeln alldeles omöjlig för kvinnan eller barnets representant att genomföra. Så vida man icke vill göra ett stadgande om arvsrätt alldeles illusorisk, får man då ordna saken så, att den påstådde fadern får rättighet att göra invändning därom, att jämväl annan man haft umgänge med henne under konceptionstiden, och söka bevisa detta. Uppenbart är emellertid, att det ofta måste möta synnerligen stora svårigheter för den uppgivne fadern att kunna åstadkomma bevisning i sådant hänseende. Vål kan man föreskriva, att faderskap ej får fastställas, så snart blott anledning finnes till antagande, att kvinnan under konceptionstiden haft umgänge jämväl med annan man. Men även med en sådan föreskrift kan det lätt hända, att bevisning misslyckas, ehuru i verkligheten kvinnan haft förbindelse med flera män. Regeln kan å andra sidan i många fall verka för hårt för modern och barnet; och av hänsyn härtill nödgas man måhända låta modern med ed fria sig från misstanken om umgänge med flera män. Att på en bevisning, som möter sådana vanskligheter, grunda en rätt för barnet att jämte eller framför dem, som med säkerhet kunna anses vara mannens närmaste, är synnerligen betänkligt.»

Utskottet delar till fullo den betänklighet, lagberedningen sålunda uttalat. Att nå den visshet eller åtminstone högre grad av sannolikhet om faderskapet, som namn- och arvsrätt skulle nödvändiggöra, lär enligt utskottets mening i ett avsevärt antal fall knappast vara möjligt. Faktiskt underlag för bedömande, huruvida modern stått i förhållande jämväl till annan man under konceptionstiden, skulle ofta saknas. Den uppgivne fadern vet ofta ej eller åtminstone ej med någon säkerhet, hur det förhåller sig i detta hänseende. Merendels torde han icke heller kunna därom förebringa någon direkt bevisning. Den eller de män, som jämväl må

hava haft samlag med modern å konceptionstiden, äga undandraga sig att härom lämna meddelande. Den uppgivne fadern måste tillåtas att förebringa alla omständigheter av beskaffenhet att kunna föranleda tvivel om faderskapet. Och några större krav på hans bevisning torde ej kunna uppställas. Ej sällan torde denna komma att utgöras av mer eller mindre tillförlitliga omdömen om moderns levnadsvandel i det förflutna. Att, såsom vissa motionärers förslag innehålla, låta modern, när anledning föreligger till antagande att hon haft förbindelse jämväl med annan, med ed värja sig för misstanken härför, är enligt utskottets mening förbundet med synnerlig risk. Det vill synas utskottet, som om nu ifrågasatta faderskapsutredning ofta skulle ställa domstolarna inför uppgifter, vilka de svårigen skulle kunna lösa.

Det synes utskottet böra vara en oeftergivlig fordran för att faderskapet må kunna grunda de i motionerna avsedda rättsverkningarna att domstolen känner sig övertygad därom, att den uppgivne fadern även är den verklige. Men det rådande bevissystemet med normerad partsed är ej ägnat att skapa sådan övertygelse hos domstolen. Denna måste nämligen behandla såsom sant vad parten med sin ed bekräftat eller förnekat, ehuru den i själva verket ej tror på sanningen därav.

Vidare må framhållas, hurusom fakta, vilka ofta torde komma att vara av ej ringa betydelse för domstolens avgörande, såsom parternas uppträdande under rättegången och det intryck, deras personer göra å domstolen, knappast låta sig fullständigt återgivas i dess protokoll. Ett överklagande av underrättens dom skulle därför helt visst bliva äventyrligt och icke leda till ett riktigt resultat.

Att rättegångarna skulle bliva väsentligt talrikare och vidlyftigare samt ej sällan av anstötlig art, synes utskottet uppenbart. Och domstolen skulle icke, såsom vissa av motionerna synas antyda, kunna avskära den uppgivne fadern från att förebringa varjehanda omständigheter, som kunna tyda på större eller mindre lättsinne hos modern. För mödrarna skulle detta ofta innebära ett stort lidande. Att med ed värja sig för misstanken att hava stått i förhållande till annan man, torde dessutom för modern vara en föga tilltalande utväg.

Det torde vara att förutse, att domstolarna komme att visa synnerlig försiktighet med att fastställa faderskapet. Särskilt torde, i betraktande av vad här ovan anförts om den normerade partsedens bristande förmåga att grunda övertygelse hos domstolen, hos denna finnas obenägenhet att låta modern avlägga ed. Enligt utskottets förvisning skulle ett avsevärt antal barn rättsligen komma att sakna fader. Och denna klass skulle, såsom lagberedningen framhåller, bliva en verklig pariasklass bland de utom

äktenskap födda och socialt sett få en synnerligen dålig ställning. Den strävan att utjämna den rättsliga skillnaden mellan de inom och utom äktenskap födda barnen, som ligger till grund för motionerna, skulle sålunda icke leda till målet, utan i stället skulle tillskapas tre klasser barn, de i äktenskap födda, de utom äktenskap födda, vilkas fader är känd, och de utom äktenskap födda, i fråga om vilka icke kunnat fastställas vem som är fadern.

Det förtjänar att särskilt framhållas, hurusom synnerliga vanskligheter skulle uppstå, därest utredning om faderskapet icke kunnat åvägbringas. Enligt de utländska kontinentala lagstiftningarna, som tillåta invändning därom, att modern haft förbindelse med flera, befrias svaranden från varje skyldighet mot modern och barnet, om denna invändning blivit styrkt. Anser man sig ej böra följa denna utväg, uppstår frågan, om svaranden bör ensam eller gemensamt med den eller dem, som också haft samlag med modern under konceptionstiden, drabbas av underhållsbördan. I denna fråga intaga motionerna skilda ståndpunkter. Enligt herr *Jansons* i Kungsör motion kan underhållsskyldigheten åläggas blott en man. Däremot skall enligt de av herrar *Hellberg* och *Jacob Larsson* samt herr *Pettersson* i Södertälje m. fl. väckta motioner underhållsbördan fördelas mellan moderns samtliga konkumbenter.

Utskottet vill även erinra, att i intet land i Europa, fränsett Norge, finnes en arvsrätt för barn utom äktenskap efter fader av tillnärmelsevis den omfattning, som motionerna innebära. Och vad Norge angår, har dock stadgats en viktig inskränkning, i det att barn utom äktenskap utslutits från odels- och aasaedesrätten, vilken är av stor betydelse för landsbygdens förhållanden.

Slutligen vill utskottet framhålla, att man på detta ömtåliga, i samhällslivet djupt ingripande område synes böra framgå med försiktighet. Utskottet är förvissat om, att arvsrätten strider mot uppfattningen och tänkesättet hos en stor del av vårt lands befolkning, särskilt på landsbygden. Förslaget innebär så väsentliga framsteg, att man väl synes böra tills vidare låta sig nöja med detsamma och avvakta dess verkningar.

1 §.

Angående skälen till att utskottet med avstyrkande av väckta motioner följt Kungl. Maj:ts förslag hänvisas till det ovan sagda. *Utskottet.*

3 §.

Herr Pers-
sons i Norr-
köping m. fl.
motion.

Enligt denna paragraf skall barnets uppehälle och uppfostran avpassas efter båda föräldrarnas villkor. Herr Persson i Norrköping m. fl. hemställer i sin förut berörda motion, att barnet må njuta uppfostran och uppehälle med hänsyn till den bäst situerades av föräldrarna villkor.

Till stöd för detta yrkande hava motionärerna anfört:

»I vad gäller barnets uppehälle och uppfostran stadgas i förslaget 3 § att barnet skall njuta uppehälle och uppfostran efter ty med avseende å båda föräldrarnas villkor må anses skäligt. Genom denna bestämmelse avses tydligen att i de fall då föräldrarna äro bättre situerade giva barnet uppehälle och uppfostran utöver det alldeles nödtorftiga. Med den ordalydelse omnämnda bestämmelse har kan emellertid befaras, att i sådana fall, där exempelvis modern är fattig, men fadern är bättre situerad, domstolarna komma att stanna vid ett underhåll, som ej räcker till mera än livets oundgängligaste nödtorft. Man bör emellertid tillse, att barnet, som ju ej rå för att det har en fattig moder, får så god uppfostran som möjligt och därför torde böra stadgas, att barnet njute uppehälle och uppfostran med hänsyn till den bäst situerades av föräldrarna villkor.»

Utskottet.

Utskottet finner den i paragrafen angivna norm för underhållsskyldigheten innefatta en billig och ändamålsenlig lösning av denna viktiga fråga. Av motionen synes också framgå, att motionärerna icke hava så mycket att erinra mot själva denna grundsats, som fastmera befaras, att densamma icke i lagtillämpningen skall lända till därmed avsett resultat. Denna farhåga, som torde sammanhänga med hittills rådande uppfattning om de utomäktenskapliga barnens ställning, synes emellertid utskottet ogrundad. Hela lagförslaget bryter med det gamla rättstillståndet på detta område och den nya lagstiftningens anda lär helt visst även vinna insteg hos domstolarna. Ett bifall till motionärernas yrkande skulle för övrigt, såsom lagberedningen framhåller, kunna medföra ett sådant missförhållande mellan moderns och barnets villkor, att det kunde möta svårigheter att låta barnet vistas hos modern ävensom skapa anspråk hos barnet, vilka kanske sedermera icke skulle kunna tillfredsställas.

Herrar
Hellbergs
och Jacob
Larssons
samt herr
Petterssons
i Södertälje
m. fl. motio-
ner.

Herrar Hellberg och Jacob Larsson samt herr Pettersson i Södertälje m. fl. hemställa i sina ovanberörda motioner, att som lägsta åldersgräns för barnets rätt till underhåll måtte sättas sexton år.

Till stöd härför anföres:

»Den lägsta åldersgräns, intill vilken barn utom äktenskap skall hava rätt till underhåll från föräldrar, synes oss böra sättas till 16 år. Under alla förhållanden bör den naturligen icke sättas lägre än den ålders-

gräns, intill vilken samhället har försörjningsplikt för omhändertaget barn. I detta sammanhang må erinras om att en höjning av åldersgränsen i fattigvårdslagen från 15 till 16 år från flera håll påyrkats. Fara för att man genom att sätta gränsen vid 16 år i stället för vid 15 år ålägger föräldrarna för mycket torde ej föreligga, då man tager i betraktande dels önskvärdheten av en anspråkslös yrkesutbildning, dels den i lagen öppnade möjligheten att bestämma underhållsbidraget olika för olika delar av barnets minderårighetstid och sålunda lägre för det sista året av densamma.»

I anledning av förevarande motioner må till en början erinras, att då i paragrafen upptagits ett stadgande om en normallatitud för underhållsskyldighetens fortvaro av femton—aderton år, därmed avsetts att låta föräldrarnas villkor och andra föreliggande omständigheter öva inflytande på åldersgränsens bestämmande i det särskilda fallet. Nu kunna otvivelaktigt, såsom lagberedningen jämväl yttrar, inom den jordbrukande befolkningen i vårt land barn vid femton års ålder själva försörja sig. Och det är, vad landsbygden angår, där tillfälle till fortsatt skolundervisning eller yrkesutbildning i allmänhet ej står till buds, ofta även för barnen själva lämpligast och bäst att de vid sistnämnda ålder, då nattvardsläsningen vanligen försiggått, få lämna hemmet och taga enskild tjänst. Däremot vill utskottet icke bestrida, att svårigheter kunna möta för barn att i städer och industrisamhällen vid femton års ålder förskaffa sig fullständig bärning. Och här kan och bör barnen ofta beredas tillfälle till utbildning i något yrke. Såsom redan antytts, är det förslaget mening, att i dessa fall underhåll bör sättas att utgå till högre ålder, exempelvis sexton år. Det förtjänar också att i detta sammanhang erinras, hurusom 33 § i förslaget bereder möjlighet att förlänga underhållstiden utöver den från början bestämda, där detta skulle befinnas erforderligt. Att stadga en minimi-ålder av sexton år skulle enligt utskottets mening under inga förhållanden kunna komma i fråga utan att tillfälle lämnades att sänka densamma. Och vad angår den i motionerna angivna möjlighet att redan från början sätta underhållsbidraget lägre för det sista året av underhållstiden, torde detta ofta ej låta sig göra och i allt fall av skäl, som förut anförts, mera sällan passa för landsbygdens förhållanden. Utskottet kan slutligen ej underlåta att framhålla, att ett bifall till motionärernas förslag skulle försätta barn utom äktenskap i bättre ställning än barn i äktenskap, vilka senare vid femtonårsåldern ofta få lämna hemmet och själva förskaffa sig sitt uppehälle.

Utskottet.

9 §.

Herrar
Hellbergs
och Jacob
Larssons
samt herr
Petterssons i
Södertälje
m. fl. motio-
ner.

I sina ovanberörda motioner hemställa herrar *Hellberg* och *Jacob Larsson* samt herr *Pettersson* i Södertälje m. fl., att avtal om underhåll alltid måtte godkännas av barnavårdsmanen eller barnavårdsnämnden.

Till stöd härför hava motionärerna anfört:

»De bestämmelser om avtal rörande barns framtida underhåll, som av Kungl. Maj:t föreslagits, torde avse att göra avtal, som ej slutits i en betryggande form och under samhällets kontroll ogiltigt. Förvisso föreligger här ett alldeles särskilt behov av bestämmelser, enär få barn torde vara så blottställda som de, vilkas föräldrar genom ett avtal, gällande barnets hela minderårighetstid, fränsaga sig sitt ansvar för detsamma redan snart efter dess födelse. Enligt vad som meddelats av Barnavårdsbyrån i Stockholm angående dess erfarenheter på ifrågavarande område, kan man emellertid befara, att de intresserade kontrahenterna — å ena sidan föräldrar, vilka med all makt vilja befria sig från ett barn, och å andra sidan fosterföräldrar, som i avtal om 'vård i ett för allt' äga en god inkomstkälla — skola komma att uppbjuda all sin uppfinningsrikedom och icke sky någon möda för att kringgå lagens bestämmelser härutinnan. Det gäller att om möjligt förebygga sådana försök. Vi vilja i detta hänseende framhålla den möjlighet att på en omväg undgå kontroll över avtal, som en moder enligt förslaget skulle äga genom att begära förmyndare för sitt barn och därvid till innehavare av detta uppdrag föreslå någon medlem av sin släkt eller annan, som rätten icke kan hava skäl att förklara för uppdraget olämplig. Om en sådan framställning bifalles, kunde modern och den sålunda utsedda förmyndaren först med fadern och sedan med fosterföräldrar träffa avtal om barnets framtida underhåll utan barnavårdsmans mellankomst. Vål skulle enligt det kungliga förslaget avtalet med fadern icke kunna gälla barnets hela minderårighetstid utan att godkännas av barnavårdsnämnden. Men redan ett avtal med fadern angående en summa, avsedd att täcka 5 à 10 års vård och underhåll, kan innebära allvarliga vådor för barnet. Vi anse därför, att avtal även i det fall att annan än barnets fader eller moder är förmyndare, bör underställas prövning av barnavårdsman.

Av ovan anförda skäl anse vi även, att barnavårdsman icke bör frånträda sin befattning i och med det att annan förmyndare än fader eller moder utses, utan att han bör i dessa, såsom i andra fall, entledigas först sedan barnavårdsnämnd funnit, att behov av barnavårdsman ej längre föreligger.»

Utskottet.

Utskottet är med motionärerna ense därom, att lagförslaget bör på föreslaget sätt ändras.

12 §.

Angående skälen till att utskottet med avstyrkande av väckta motioner följt Kungl. Maj:ts förslag hänvisas till vad ovan (sid. 14 ff.) anförts.

Utskottet.

13 §.

Beträffande denna paragraf anför herr *Bergqvist* m. fl. i sin berörda motion följande: Herr Bergqvists m. fl. motion.

»I 13 § säges: 'Särskilt åligger det barnavårdsmanen sörja för, att åtgärder ofördröjligen vidtagas för fastställande av faderskapet — — —'. Motsvarande text i lagberedningens förslag hade en något avvikande lydelse: 'Särskilt åligger det barnavårdsmanen sörja för, att lämpliga åtgärder ofördröjligen vidtagas för fastställande av barnets börd — — —'. För den av Kungl. Maj:t vidtagna ändringen föreligger ingen motivering. Lagrådet har icke förordat denna ändring. Chefen för justitiedepartementet har i vederbörande statsrådsprotokoll icke heller häröver utlåtit sig, såvida icke motivet till ändringen skulle vara inneslutet uti det allmänna uttalandet, att 'vissa jänkningar och förtydliganden av redaktionell art vidtagits'. Detta är dock föga troligt. Ändringen har, såsom det vill synas, saklig innebörd. Lagberedningens förslag innebar tydligen, att barnavårdsmanen skulle såsom sitt första åliggande betrakta fastställande av vilka som äro barnets föräldrar, d. v. s. såväl vem som är barnets moder som vem som är dess fader. Kungl. Maj:ts förslag inskränker barnavårdsmanens åliggande till plikten att söka fastställa vem som är barnets fader.

Det torde icke kunna göras gällande, att barnavårdsmanens åliggande att taga reda på vem som är barnets moder redan blivit utsagt genom samma paragrafs strax förut gjorda uttalande, att barnavårdsmanen skall 'tillse att barnets rätt och bästa behörigen tillvaratagas'. Ty i så fall kunde dessa ord jämväl hava ansetts tillfyllest utsäga barnavårdsmanens åliggande att taga reda på vem som är barnets fader. Detta åliggande har dock befunnits böra uttryckligen nämnas. Men då dylikt omnämnande icke skett angående något barnavårdsmanens åliggande att taga reda på barnets moder, så torde den närmaste slutföljden vara, att icke någon plikt, kanske icke ens någon befogenhet för barnavårdsmanen finnes att söka fastställa, vem som är barnets moder.

Det torde icke heller kunna göras gällande, att modern till barn, som födes utom äktenskap, städse kommer att vara känd, därest allenast kungl. brevet av den 17 oktober 1778 blir upphävt, såsom i förslaget 35 § föreslås. Någon ovillkorlig plikt för henne att själv enligt förslaget 14 § anmäla sig hos barnavårdsnämnd finnes icke. Det står henne fritt att

underlåta sådan anmälan. Det kan med stor säkerhet antagas, att hon ingenting anmäler, så länge hon är övertygad om, att barnets fader skall ekonomiskt bistå henne och barnet. Intet hindrar henne dessutom att framföda barnet under omständigheter, som, trots upphävandet av nyssnämnda kungl. brev, låta henne förbliva okänd eller endast med verklig svårighet identifierad. Hon kan begiva sig till främmande ort, där framföda barnet samt vägra att uppgiva sitt namn eller uppgiva falskt namn ävensom oriktig kyrkobokföringsort för att därpå försvinna med eller utan barnet. Det är möjligt, att denna utväg kan komma att anlitas företrädesvis av mödrar, som äro stadda i gynnsamma ekonomiska villkor, eller för vilka kostnaderna bestridas av barnafäder i dylika villkor. Det är därför icke uteslutet, att lagen i dess föreliggande form kunde komma att utnyttjas som en klasslag. Om verklig effekt skall givas åt upphävandet av kungl. brevet av den 17 oktober 1778, så bör därför 13 § i förslaget till lag om barn utom äktenskapet återföras till den innebörd, denna paragraf hade i lagberedningens förslag.»

Utskottet.

Enligt vad utskottet erfarit, har den i motionen berörda, av Kungl. Maj:t vidtagna ändringen i paragrafen icke åsyftat någon ändring i sak, utan närmast föranletts av önskan att erhålla full motsvarighet i uttrycksättet uti paragrafens båda stycken. Då vid förslagets genomförande allenast mera sällan torde föreligga behov att vidtaga särskilda åtgärder för att fastställa vem som är moder till barn utom äktenskap, har det dessutom syntts mindre nödigt att i paragrafen uttryckligen framhålla barnavårdsmannens skyldighet i nämnda hänseende. Utskottet finner emellertid detta lämpligen böra äga rum; och har paragrafen därför återförts till den lydelse, den hade enligt lagberedningens ursprungliga förslag.

14 §.

Herr Bergqvists m. fl. motion. I fråga om denna paragraf anför herr *Bergqvist* m. fl. i sin nyssnämnda motion följande:

»I 14 § säges: 'Barnavårdsnämnden i den församling, där kvinnan är kyrkobokförd, — — — har att, — — — nämnden erhållit kännedom att barn utom äktenskap blivit fött, till barnavårdsman för barnet förordna därtill lämplig man eller kvinna'. Lagberedningen har i sina motiv till denna paragraf anfört: 'för att bereda nämnden sådan kännedom, torde böra stadgas skyldighet för kyrkobokförare att om barnets födelse underätta vederbörande barnavårdsnämnd. Sådant stadgande kan i administrativ väg meddelas'. Att dylikt stadgande meddelas har synt oss vara för effektiviteten av nyssanförda paragraf uti föreliggande lagförslag så nödvändigt,

att vi velat bringa detsamma i erinran, i förhoppning att riksdagen därom gör å lämpligt sätt uttalande.»

Utskottet vill med anledning härav framhålla vikten av, att det i *Utskottet.* motionen omnämnda stadgande varder meddelat.

Enligt förevarande paragraf skall barnavårdsnämnden i moderns kyrkobokföringsort utse barnavårdsman och utöva tillsyn å hans verksamhet.

Herrar *Hellberg* och *Jacob Larsson* samt herr *Pettersson* i Södertälje m. fl. hemställa i sina ovan berörda motioner, att skyldigheten att utse barnavårdsman måtte läggas på moderns vistelsekommun och icke på hennes kyrkoskrivningskommun.

Herrar Hellbergs och Jacob Larssons samt herr Petterssons i Södertälje m. fl. motioner.

Motiveringen till detta yrkande har följande lydelse:

»Beträffande barnavårdsmanns tillsättande har lagberedningen föreslagit, att barnavårdsnämnden i moderns kyrkobokföringsort skall nämna sådan och att för sådant ändamål barnavårdsnämnden i barnets födelsekommun snarast möjligt skall underrätta den förra nämnden om födelsen. Denna anordning kan emellertid, såsom av Barnavårdsbyrån i Stockholm framhållits i dess över lagförslaget avgivna yttrande, befaras medföra en ej oväsentlig tidsutdräkt. I landsorten sammanträda barnavårdsnämnderna endast ett fåtal gånger om året, och även om extra sammanträde utlyses, när anmälan om ett barns födelse inom främmande kommun ingår, kunna de långa avstånden och andra omständigheter lätt vålla ett kortare eller längre uppskov. Vid utseendet av barnavårdsman stannar så nämnden i valet mellan att utnämna en i hemorten bosatt person, som i de flesta fall näppeligen kan bliva i tillfälle att avresa till den plats, där moder och barn befinna sig, utan som sålunda blir hänvisad att söka fullgöra sitt uppdrag genom skrivelser i ärendet, en utan tvivel föga effektiv utväg, eller ock att giva uppdraget åt någon i födelsekommun bosatt person. Det senare valet förutsätter emellertid — då personalkännedom icke här kan påräknas — att förslag på lämplig person från denna kommuns barnavårdsnämnd föreligger. Att begära och erhålla sådant förslag torde ofta komma att medföra nytt uppskov. Då uppdraget sannolikt icke lika beredvilligt mottages, när det icke är att betrakta såsom ett uppdrag i den egna kommunens tjänst, förutsättes vidare att ersättning åt barnavårdsmanen i de flesta fall utgår. Härtill kommer, att någon egentlig möjlighet att övervaka, huru barnavårdsmanen fullgör sitt uppdrag, icke förefinnes för nämnden i kyrkobokföringsorten.

Sedan barnavårdsman en gång blivit utsedd, skall enligt beredningens förslag ansvaret för och ledningen av åtgärderna i saken åligga den kommuns barnavårdsnämnd, som sålunda tagit befattning med densamma, intill dess denna nämnd genom beslut enligt 16 § 2 stycket med hänsyn

till barnets eller moderns vistelseort finner skäligt överflytta ansvaret och ledningen på annan nämnd. Denna anordning, vilken väl ansetts betingad av nödvändigheten att förebygga det barnavårdsmanuskapet med dess skyldigheter och rättsliga befogenheter samtidigt skulle kunna komma att utövas av tvenne personer inom olika kommuner, kan emellertid, även den, befaras medföra vissa olägenheter. Barnavårdsbyrån i Stockholm har i detta avseende anmärkt följande:

'Barnavårdsnämnds verksamhetskrets i övrigt gäller alla de barn, som inom kommunen vistas. I lagen om sedligt försummade och vanartade barn av år 1902 har man låtit sig angeläget vara att så ordna saken, att hemortsrätt, kyrkoskrivning etc. icke skall inverka, utan att nämnden skall vara behörig ingripa, så snart ett vanartat eller sedligt försummat barn vistas inom kommunen. Därest, såsom ofta påyrkats, och såsom lagberedningen också förutsätter, nya arbetsområden komma att läggas till barnavårdsnämndens hittillsvarande, så att den offentliga barnavården så att säga centraliseras i dess hand, kommer den nu antydda regeln rörande verksamhetsområdet utan tvivel att även i fortsättningen tillämpas. Det uppstår då en väsentlig skillnad mellan barnavårdsnämndens uppdrag för så vitt det gäller vanartade och i sedligt avseende försummade barn, fosterbarn m. fl. å den ena sidan och barn utom äktenskap å den andra. I fråga om de förra skulle nämnden äga rätt och skyldighet att vid behov inskrida, så snart de vistades inom kommunen; i fråga om de senare skulle nämnden äga denna rätt och skyldighet först sedan beslut enligt 16 § 2 stycket från en annan nämnd kommit densamma tillhanda, även om åtgärd vore av behovet högeligen påkallad. Då vidare ett barn samtidigt kan vara å ena sidan sedligt försummat eller fosterbarn och å den andra barn utom äktenskap, blir följden, att *en* kommuns barnavårdsnämnd, vistelsekommunens, finge till laga skyldighet att övervaka detsamma och vidtaga åtgärder i fråga om detsamma i dess förra egenskap, under det att *en annan* kommuns barnavårdsnämnd, den, varest modern var kyrkoskriven vid barnets födelse, ägde förordna barnavårdsman och leda och övervaka dennes åtgöranden. En sådan klyvning av uppdraget kan naturligen icke vara önskvärd.

Ett mycket stort antal ogifta kvinnor, bosatta i landsorten eller smärre städer, lämna, när de finna sig vara i grossess, sin hemort och begiva sig till Stockholm eller någon annan större stad. På dessa städers offentliga eller enskilda förlossningsanstalter födas deras barn och mödrarna återvända efter förlossningen i regel icke till sina hemorter utan utackordera barnen och söka utkomst annorstädes. I den övergivna belägenhet, vari dessa kvinnor ofta befinna sig, skulle en barnavårdsman, tillsatt *före* barnets födelse, vara av den största nytta. Även vad deras barn beträffar blir effektiviteten av det skydd, som barnavårdsmaninstitutionen är avsedd att skänka, i hög grad beroende av, huruvida kännedom om fallets detaljer kan inhämtas före födelsen och åtgärderna till barnets bästa igångsättas strax efter densamma. Men klart torde vara att kvinnorna avhållas från att anmäla den väntade födelsen, om de veta att barnavårdsmanen skall tillsättas i hemorten, som de lämnat just för att hålla sin belägenhet dold.'

Med hänsyn till vad nu anförts anse vi, att det skulle vara lämpligt att lägga *skyldigheten att utse barnavårdsman på moderns vistelsekommun och icke på hennes kyrkoskrivningskommun.*»

Förslaget regler i förevarande hänseende äro givna i redans och ordningens intresse. Moderns kyrkobokföringsort är rätt inskrivningsort för barnets födelse och där finnas även alla upplysningar angående hennes person. I kyrkobokföringsorten har modern också i allmänhet hemortsrätt i fattigvårdshänseende. Det är ett från kyrkligt håll länge närt önskemål, att en persons kyrkoskrivningsort måtte sammanfalla med hans faktiska vistelseort. Genom en enkel åtgärd — begäran om utflyttningsbetyg från hemorten och dess inlämnande å vistelseorten — låter sig detta också förverkligas. Tydligt är, att ett bifall till motionärernas yrkande icke är ägnat befrämja nu nämnda önskemål.

Att den i förslaget stadgade ordning stundom kan vålla något uppskov med utseende av barnavårdsman, kan ej förnekas. Något längre dröjsmål synes dock ej behöva ifrågakomma. Beaktas bör för övrigt, att barnavårdsnämnden, som utsett barnavårdsman, jämlikt 16 § i förslaget kan överflytta tillsynen över barnavårdsmannens verksamhet å barnavårdsnämnden i den ort, där modern eller barnet vistas.

Det är visserligen, såsom i motionerna angives, ej ovanligt, att ogifta kvinnor under havandeskapet flytta från hemorten och ej sällan uppsöka de större städerna för att där föda sina barn. Men denna flyttning är ofta av mycket övergående natur. Mödrarna lämna snart den ort, där barnet blivit fött, och åtgärden att utse barnavårdsman å denna ort torde då knappast lända till något större gagn. Skulle mödrarna, såsom ej sällan händer, återvända till hemorten, är det naturligtvis lämpligast, att barnavårdsman där blir utsedd. Det torde ej heller böra förbises, att barnafadern vanligen befinner sig å moderns kyrkobokföringsort.

I motionerna har uttalats farhåga för att de ogifta kvinnorna skulle avhållas från att anmäla den väntade födelsen, om de veta, att barnavårdsman skall tillsättas i hemorten, som de lämnat just för att hålla sin belägenhet dold. Denna farhåga torde dock ej böra tillmätas någon större betydelse. Utseende av barnavårdsman före barnets födelse är beroende av initiativ från kvinnans sida. Hon kan ju låta bokföra sig å den nya vistelseorten, vars nämnd då kommer att utse barnavårdsman. Detta torde kunna för henne framhållas av den, till vilken hon vänder sig för att göra anmälan om den väntade nedkomsten.

Utskottet medgiver, att det stundom kan vara förenat med vissa fördelar, att barnavårdsman utses å moderns vistelseort, men finner övervägande skäl tala för den ståndpunkt, förslaget intager.

Herrar Hell-
bergs och
Jacob Lars-
sons samt
herr Petters-
sons i Söder-
tälje m. fl.
motioner.

I nyssberörda båda motioner har jämväl föreslagits, att till andra stycket i förevarande paragraf måtte fogas ett tillägg av följande lydelse: »Där sådant prövas lämpligt, må till barnavårdsman förordnas för uppgiften avsedd förening eller stiftelse.»

Till stöd för detta förslag anföres:

»Då det icke lär kunna förväntas att man, särdeles i början av lagens tillämpning, utan svårighet skall kunna erhålla tillräckligt antal personer, som äro villiga och skickade att åtaga sig alla med barnavårdsmannaskapet förenade förpliktelser — en del av dessa förpliktelser komma nämligen sannolikt att verka avskräckande särdeles på kvinnorna, vilka man dock med rätta anser önskvärt att få med i arbetet — torde, såsom av Barnavårdsbyrån i Stockholm ifrågasatts, möjlighet böra beredas barnavårdsnämnd att, där den så finner lämpligt, *överlämna barnavårdsmannauppdraget för visst barn åt förening eller institution i stället för åt enskild person.* En motsvarighet härtill finnes i lag om behandling av alkoholister av den 30 juni 1913, enligt vilken uppdraget att vara nykterhetsnämndens ombud kan överlämnas icke blott till nämndens egna ledamöter eller andra enskilda personer, utan ock till föreningar eller stiftelser. En dylik motsvarighet finnes också i utlandet dels i vissa former av det s. k. yrkesförmynderskapet, dels i övervakareuppdraget vid en del barndomstolar; uppdraget att övervaka en till brott förvunnen gosse eller flicka överlämnas nämligen ej sällan till en barnavårdsförening i stället för till enskild person. Även torde i detta sammanhang böra nämnas den stora insats, som den halv-officiella föreningen »Society for prevention of Cruelty to Children» kunnat göra i det engelska barnavårdsarbetet, tack vare den omständigheten, att densamma tagits i anspråk från de offentliga myndigheternas sida.

För den händelse att i lag om barn utom äktenskap öppnades möjlighet för barnavårdsnämnd att överlämna barnavårdsmannauppdraget i lämpliga fall till en del institutioner, vilkas avlönade eller frivilliga krafter redan äro tränade i arbete av hithörande art, skulle dessa tvivelsutan även i vårt land kunna göra en betydande insats. De olika uppgifter, som innefattas i barnavårdsmannaskapet, skulle då, där det befunnes till bättnad för saken, kunna av institutionen anförtros åt olika i dess tjänst stående personer, exempelvis förhandlingarna med barnafäder och processerna åt en tjänsteman samt ordnandet av och tillsynen över barnens vård åt frivilliga kvinnliga krafter. Dock skulle givetvis institutionen som sådan i likhet med övriga barnavårdsmän ansvara inför barnavårdsnämnden för uppdragets fullgörande i dess helhet och äga att utöva det under dess kontroll.

Bland de institutioner, som skulle kunna ifrågakomma till utövande av barnavårdsmannaskap, torde barnavårdsbyråerna böra nämnas. De

torde nämligen kunna sägas arbeta i det här föreliggande lagförslagets anda och på vägar, som i mycket överensstämma med de i förslaget angivna. Under sistförflutna arbetsår ha sålunda till Barnavårdsbyrån i Stockholm 425 ogifta mödrar anmält sig för erhållande av råd och hjälp för sina barn. I ett icke ringa antal fall har byrån kunnat förmå fäderna att avgiva skriftligt erkännande av sitt faderskap och förbindelse att inbetala visst månatligt belopp till barnets vård. Dessutom har ett stort antal fäder, sedan uppgörelse genom byråns försorg kommit till stånd, direkt till modern eller annan betalt sitt uppfostringsbidrag. I de fall, då rättegång blivit nödvändig, har densamma ombesörjts av byråns jurist, eller ock har fallet hänvisats till Stockholms stads rättshjälpskontor. Ett belopp av ej mindre än cirka 15,000 kr. har endast under sagda år inbetalats till byrån från barnafäder för barns vård och underhåll, under det att cirka 7,000 kr. inlutit från mödrar. Av betydelse är här också byråns förmedling av mödrars och barns intagande på s. k. småbarnshem, dess verksamhet för förmyndares förordnande, dess anskaffande av goda fosterhem och dess övervakning av från Stiftelsen Småbarnshem utskrivna barn och till byrån anmälda barn, som av en eller annan orsak icke falla under fosterbarnsinspektionens kontroll.»

Utskottet behjärtar väl de motiv, som ligga till grund för ifrågasvarande hemställan, men hyser tvekan om ändamålsenligheten av den föreslagna anordningen och om några egentliga fördelar därmed skulle stå att vinna. De uppdrag, som enligt vad i motionerna anföres, överlämnats åt föreningar eller stiftelser, innefatta, fränsett det s. k. yrkesförmynderskapet i utländsk rätt, mera sociala uppgifter. Och vad angår yrkesförmynderskapet, lär det, så vitt utskottet inhämtat, icke kunna anförtros åt förening. Barnavårds mannen tillkommer emellertid icke blott mera sociala utan även viktiga privaträttsliga uppgifter. Han skall sålunda vid domstol och exekutiva myndigheter föra talan om underhåll, godkänna avtal m. m. Härutinnan närmar sig barnavårds mannens ställning en förmyndares. Och sistnämnda åligganden synas lämpligen böra tillkomma en enskild person. Vid deras utövande av en förening eller stiftelse skulle helt visst även kunna uppstå svårigheter och ongång, detta bland annat med hänsyn till den oklarhet, som råder beträffande rättskapaciteten för sådan förening eller stiftelse. Det torde ej heller böra förbises, att det personliga intresset och ansvaret vid här förevarande uppdrag är av den största betydelse. Barnavårds mannaskaps överlämnande åt en dylik institution är dessutom ägnat att medföra större offentlighet än stundom kan vara önskligt. Enligt utskottets mening lär det syfte, som i motionerna avses, kunna på tillfredsställande sätt tillgodoses därigenom, att till barnavårds män utses

Utskottet.

styrelseledamöter i föreningen eller stiftelsen samt att dessa bemyndiga andra i föreningens eller stiftelsens tjänst stående personer att fullgöra viss eller vissa av de med barnavårdsmannaskapet förenade uppgifterna.

15 §.

Utskottet. I denna paragraf har den ändring vidtagits, att i första punkten orden »så ock när annan än modern eller fadern förordnats till förmyndare för barnet» uteslutits. Denna ändring sammanhänger nära med den jämkning, utskottet ansett böra vidtagas i 9 §, och får utskottet hänvisa till vad ovan under nämnda paragraf anförts.

27 §.

Utskottet. Utskottet har intet att erinra mot att fyllnadsed kommer till användning i förevarande mål; detta synes välbetänkt och av behovet påkallat. Inom utskottet har emellertid yppats farhåga för att denna edsform skulle komma att allt för lätt tillgripas. I anslutning till gällande praxis i fråga om värjemålsed i barnuppfostringsmål fordrar nämligen förslaget för edsföreläggande, detta må avse fyllnadsed eller värjemålsed, icke så stort mått av bevisning som i andra mål. Med hänsyn härtill skulle kunna ifrågasättas att något skärpa fordringarna på bevisning för föreläggande av ed över huvud eller att tillerkänna företräde åt värjemålseden framför fyllnadseden. Det torde dock möta svårigheter att i lag angiva lämpliga direktiv, som kunna tjäna praxis till verklig ledning i dessa avseenden. Emellertid är förslagets mening, såsom motiven innehålla, att eden skall anförtröas den, vars uppgifter med hänsyn till samtliga i målet förekommande omständigheter bäst förtjäna tilltro. För att undvika missförstånd och mana till eftertanke vid föreläggande av ed har det syntts angeläget, att denna förslagets mening kommer till uttryck även i lagtexten. Utskottet har därför till paragrafen föreslagit ett tillägg av sådan innebörd.

32 §.

Utskottet. Enligt denna paragraf äger den, som obehörigen fått vidkännas underhållsbidrag, rätt att av allmänna medel återfå vad han fått utbetala. Detta synes utskottet väl motiverat. I sista stycket av paragrafen stadgas emellertid, att den, som mottagit underhållsbidraget, icke skall vara pliktig att till statsverket återgälda vad av allmänna medel utgivits. Stadgandet

har fått denna avfattning i anledning av erinran från lagrådets sida. Lagheredningens ursprungliga förslag öppnade möjlighet för Konungens befallningshavande att förordna om återsökande av statens utlägg.

Enligt utskottets mening förtjänar denna ståndpunkt företräde. Staten bör allenast träda hjälpande emellan, men äga rätt kräva sitt åter, där detta lämpligen kan äga rum. Ehuru väl statens återvinningsrätt för de fall, varom här är fråga, icke torde vara av någon vidare betydelse, synes den dock böra från principiell synpunkt upprätthållas. Någon gång kan också återbetalning utan obillighet äga rum. De olägenheter, som, på sätt lagrådet framhållit, äro förenade med återvinningsrättens bevarande och bevakande, torde lämpligen kunna avhjälpas genom att stadga en kort preskriptionstid för sådan talans anställande. Enligt vad lagrådet erinrat, torde även böra meddelas en föreskrift om överklagande av Konungens befallningshavandes förordnande om återvinning.

I enlighet med den uppfattning, utskottet nu uttalat, hava vidtagits ändringar i paragrafen.

Herr *Persson* i Norrköping m. fl. har i sin ovan berörda motion hemställt, att riksdagen måtte besluta »att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det tacktes Kungl. Maj:t låta utreda och för nästa riksdag förelägga förslag om förskott, utan fattigvårds karaktär, från det allmänna för underhåll åt utom äktenskapet födda barn samt inom äktenskapet födda barn, där föräldrarna leva skilda eller hustrun övergivits».

Herr Persson i Norrköping m. fl. motion.

Till stöd för denna hemställan anföra motionärerna:

»De föreliggande lagförslagen avse att skapa tryggare åtgärder för barns underhåll, ävensom för underhåll åt ensam moder vid tiden för nedkomsten. Någon garanti för att detta underhåll skall kunna uttagas av fader i alla fall finnes emellertid ej, och i många fall torde, ändock att förevarande lagar komme till stånd, moder och barn få vara utan underhåll samt därmed utsatta för nöd och lidande. Det är därför nödvändigt att samhället träder hjälpande till i dessa fall. Så sker i andra länder, exempelvis i Danmark, där det allmänna lämnar förskott till barns underhåll, utan att detta har fattigvårds karaktär. Lagförslag därom borde här förelagts samtidigt med de nu föreliggande lagförslagen. Då så emellertid icke skett, bör riksdagen kräva, att ett sådant förslag skyndsamt förelägges.»

Utskottet finner ifrågavarande spørsmål förtjäna övervägande. Enligt vad utskottet inhämtat, är frågan redan föremål för behandling av fattigvårdslagstiftningskommittén. Vid sådant förhållande och då utskottet i saknad av utredning i frågan icke heller anser sig kunna göra något uttalande i den riktning motionärerna förordat, synes det ej vara lämpligt, att riksdagen för sin del nu vidtager någon åtgärd i ärendet.

Utskottet.

Förslaget till lag om äktenskaplig börd.

Utskottet.

Detta förslag innehåller regler om, vilka barn skola anses hava äktenskaplig börd. Då, såsom i det föregående omförmålt, trolovningsbarn icke längre skola räknas såsom äkta, innefattas de icke i förslagens bestämmelser. I 1 § uttalas den i förhållandets natur liggande grundsatsen, att mannen skall anses såsom fader till det barn, som av hustrun födes. För närvarande gäller, att en var, vars rätt kan vara beroende på ett barns börd, äger att, när helst denna rätt ifrågakommer, göra gällande invändning därom att barnet ej har äktenskaplig börd. I makarnas och barnets intresse stadgar förslaget en väsentlig begränsning i nämnda hänseende. Därjämte hava i förslaget upptagits av behovet påkallade bestämmelser om rättegången och bevisningen i mål av ifrågavarande beskaffenhet.

Herr Berg-
qvists m. fl.
motion.

Beträffande detta förslag anföres i motionen av herr *Bergqvist* m. fl. följande:

»I 1 § säges: 'Barn som födes under äktenskap eller å sådan tid efter dess upplösning, att det kan vara avlat dessförinnan, har äktenskaplig börd, där ej, i den ordning nedan sägs, barnet förklaras icke hava sådan börd.' Och i 2 § säges: 'Vill mannen vinna förklarande att barnet icke har äktenskaplig börd, instämme sin talan inom sex månader från det han fick kunskap om barnets födelse.' Det gives emellertid fall, uti vilka det måste vara för den offentliga moralen stötande och för vederbörande ämbetsman motbjudande att följa den regel, som 1 § uppställer. Gift kvinna kan sammanbo med annan man än sin make. Den senare kan vara årtal igenom å främmande ort. I det illegitima samlivet födas barn. Varje medlem av samhället vet, att dessa barn icke äro födda inom äktenskapet. Modern och fadern erkänna det själva och begära att bliva såsom föräldrar antecknade. Men detta måste enligt föreliggande lagförslag vägras. En uppenbart osann anteckning om faderskapet måste göras.

Än beklagligare situation kan uppstå. Kvinna, som sammanlever med man utom äktenskapet, kan ingå gifte med annan person än denne man enbart för att överflytta å sagda person faderskapet till barn, som i sammanlevnaden födas. Härigenom kunna skenäktenskap av den mest förgelseväckande art uppstå.

Lagberedningen yttrar i sina motiv angående denna paragraf bl. a. även: 'Beredningen vill i detta sammanhang framhålla, att bestridande av barns äktenskapliga börd kan ske även på grunder, som icke beröras av här ifrågavarande stadgande. Sålunda kan göras gällande, att äktenskapet är att anse såsom en nullitet — — —. För sådana fall sakna de här

föreslagna reglerna tillämplighet och allmänna rättsgrundsatser böra komma till användning.' Det förefaller oss som om lagberedningen härmed endast velat erinra därom att det äktenskap, mot vilket, med hänsyn till formen och villkoren för dess ingående, sådana anmärkningar kunna göras, att det är att anse såsom icke avslutat, ingalunda åt barnen förvärvat äktenskaplig börd. Däremot torde i lagberedningens här återgivna uttalande icke ligga någon antydning om huru förfaras bör för att i fall, som av oss blivit ovan närmare antydda, tillgodose vad offentlig moral och sanningsenlig registerföring ovedersägligen kräva.

Det är utan tvivel synnerligen svårt att anvisa på vad sätt lagen bör i detta hänseende avfattas. Vi förmena icke heller att vi skulle kunna föreslå någon tillfredsställande avfattning. Det är också möjligt, att man i detta hänseende icke kan komma utöver önskningarnas område, men det har syntts tillbörligt att härmedels för riksdagen påpeka ett allvarligt missförhållande, uti vilket rättelse bör såvitt möjligt sökas.»

Att det ej sällan är mer eller mindre uppenbart, att mannen ej kan vara fader till ett av hustrun under äktenskapet fött barn, skall ingalunda bestridas. I regel lär dock mannen icke underlåta att förneka faderskapet. Och enligt förslaget skall detta ske inom viss kort tid efter kännedom om barnets födelse. Genom den i 5 § inrymda befogenhet åt god man, som på anmälan av barnavårdsnämnden förordnas att å barnets vägnar föra talan om dess börd, vinnes ytterligare garanti för att sådan talan anställes. Att därutöver tillerkänna talerätt åt det offentliga vid notoriska fall synes med hänsyn till de av lagberedningen åberopade skäl för talerättens begränsning ej gärna böra ifrågakomma. Det lär för övrigt vara förbundet med stora vanskligheter att bedöma, när notorietet är för handen. Och att annorledes än genom utredning inför domstol på ett betryggande sätt fastställa barnets härstamning torde ej heller låta sig göra. Enligt utskottets tanke synes det icke behöva kännas särskilt stötande eller motbjudande att i kyrkobok göra anteckning om vad som enligt den civila lagstiftningen skall anses gälla. Det förtjänar också tilläggas, att registerförare kan anmäla mera notoriska fall till barnavårdsnämnden, som härvid i allmänhet lär finna barnets bästa kräva, att dess börd varder fastställd i enlighet med det verkliga förhållandet.

Förslaget till lag om adoption.

Adoptionsinstitutet är okänt för vår gällande rätt. Bestämmelser saknas, som rättsligt reglera det inbördes förhållandet mellan fosterföräldrar och fosterbarn, vilket upptagits såsom eget barn. Denna kännbara

brist i lagstiftningen föranledde riksdagen att i skrivelse den 5 mars 1908 anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes låta utreda, huruvida och i vad mån rätt till adoption borde medgivas samt för riksdagen framlägga det förslag till lag, vartill denna utredning kunde giva anledning.

Föreliggande förslag bereder möjlighet för den, som det önskar, att upptaga annan som barn med den verkan att mellan den upptagande, adoptanten, och den upptagne, adoptivbarnet, grundas ett rättsförhållande av väsentligen samma innebörd som förhållandet mellan naturliga föräldrar och barn. Adoptanten skall sålunda erhålla vårdnaden om och förmynderskapet för barnet; barnet skall bära adoptantens namn; adoptanten skall uppföstra barnet efter sina villkor; barnet äger rätt till arv och laglott efter adoptanten, dock skall bröstärvinge icke i följd av adoptivbarns arvsrätt lida intrång i sin laglott. Och barnet å sin sida har skyldighet att underhålla adoptanten på samma sätt som sina naturliga föräldrar. Huvudsakligen i ändamål att förekomma ekonomiska beräkningar hos adoptanten skall denne i regel vara utesluten från arvsrätt efter barnet. I likhet med vad som gäller i de modärna lagstiftningarna grundar adoptionen icke något familjerättsligt förhållande vare sig mellan adoptivbarnet och adoptantens släkt eller mellan adoptanten och barnets släkt. Ej heller rubbas genom adoptionen rättsförhållandet mellan adoptivbarnet och dess släkt i annan mån än som följer av förhållandet mellan adoptanten och adoptivbarnet. Adoptivbarnet äger alltså rätt till arv efter sina naturliga släktingar liksom dessa äga rätt till arv efter barnet.

Det synnerligen viktiga familjerättsliga förhållande, som adoptionen sålunda skapar, bör icke komma till stånd utan att grundade skäl finnas för en sådan rättsändring. I sådant syfte stadgas i förslaget, att vid varje fall av adoption skall företagas en noggrann lämplighetsprövning inför domstol, som skall meddela sitt tillstånd till adoptionen.

I förslaget upptagas vissa allmänna förutsättningar för att adoption må äga rum. Minimialdern för adoptanten är satt till tjugufem år. Åtskilliga bestämmelser hava till syfte att skapa största möjliga likhet med det naturliga föräldra- och barnförhållandet. Sålunda skola i regel makar adoptera gemensamt och andra än makar må ej gemensamt antaga adoptivbarn. För adoption av den, som på grund av sin ålder är omyndig, fordras samtycke av föräldrar eller annan å deras vägnar. Utskottet vill särskilt erinra, att adoption av eget barn utom äktenskap är medgiven, vilket är av särskild betydelse, då vår lag icke känner annan legitimation än genom efterföljande äktenskap. Härigenom öppnas möjlighet för fadern till sådant barn att träda i närmare förbindelse med barnet och bereda det samma den bättre ställning och de förmåner, adoptionen medför.

Önskligt är, att det genom adoptionen skapade rättsförhållandet blir för framtiden beständande. Särskilda omständigheter kunna dock göra en upplösning därav påkallad. Förslaget bereder möjlighet till adoptivförhållandets hävande dels genom överenskommelse mellan parterna, dels ock i vissa fall på yrkande från endera partens sida.

Utskottet finner förslaget icke föranleda andra anmärkningar än nedan sägs.

3 §.

Denna paragraf giver uttryck för den grundsatsen, att då adoptivbarn upptages i en familj, det bör erhålla ställning såsom makarnas gemensamma barn och båda makarna följaktligen deltaga i adoptionen. Denna princip är enligt utskottets mening väl grundad. Emellertid synes utöver de i paragrafen angivna undantag härifrån böra göras ytterligare ett sådant. Det bör ej vara mannen förmenat att ensam adoptera sitt utom äktenskapet födda barn och därigenom bereda detsamma den väsentligt bättre ställning, som adoptionen medför. Vål torde i regeln hustrun vilja deltaga i adoptionen, men fall kunna dock förekomma, där hon ej önskar, att hennes egendom skall övergå till barnet. Utskottet har därför, i likhet med vad två ledamöter i lagrådet hemställt, i paragrafen infört en bestämmelse om rätt för ena maken att med den andres samtycke adoptera eget barn utom äktenskap.

Utskottet.

5 §.

Utskottet föreslår, att åldersgränsen i förevarande paragraf höjes från tolv till femton år. Vid tolv års ålder torde barnet i allmänhet icke nått en sådan utveckling, att det bör kunna hindra en adoption, som kan lända till dess fördel. Det torde ock vara förenat med svårigheter att erhålla tillförlitliga uttryck för den känsla och uppfattning, ett tolvårigt barn verkligen hyser beträffande en ifrågasatt adoption. Utskottet vill emellertid framhålla, vad även inom lagrådet påpekats, att domstolen bör söka inhämta upplysning jämväl om ett yngre barns ställning till adoptionsfrågan och fästa vederbörlig hänsyn vid de upplysningar, som härutinnan lämnas.

Utskottet.

6 §.

Utskottet har intet att erinra mot de i paragrafen upptagna bestämmelser om föräldrars eller förmyndares samtycke till adoption av barn, som på grund av sin ålder är omyndigt. Utan vidare stadgande lärer vara klart, att om moder till barn utom äktenskap är okänd, hennes samtycke

Utskottet.

till adoptionen ej är erforderligt. För sådant fall måste för barnet förordnas förmyndare, vars samtycke till adoptionen skall inhämtas. Utskottet har också erfarit, att detta varit lagberedningens mening.

12 §.

Utskottet. Enligt förslaget utgör adoptivförhållande icke hinder för adoptant och adoptivbarn att ingå äktenskap med varandra, men skall genom äktenskapets ingående adoptivförhållandet anses hävt. På sätt lagberedningens motiv giva vid handen, har det ansetts medföra onödig omgång att stadga ett sådant äktenskapsförbud, då kontrahenterna andock skulle kunna nå sitt mål genom adoptivförhållandets hävande. Utskottet är ense med lagberedningen därom, att efter upplösning av adoptivförhållandet hinder ej bör möta för ingående av äktenskap. Emellertid synes det utskottet vara för känslan sårande och med god ordning mindre överensstämmande, att ett adoptivförhållande utan vidare kan övergå i äktenskap. Detta gäller i synnerhet, om adoptivbarnet ännu ej nått myndig ålder och hävande genom överenskommelse följaktligen icke kan äga rum. Det torde också vara av vikt att på lagstiftningens väg inskarpa, att könskarleken icke bör få vinna insteg i adoptivförhållandet. Med hänsyn härtill har utskottet föreslagit, att till 2 kap. (om hinder mot äktenskap) av lagen om äktenskaps ingående och upplösning fogas en ny paragraf, innefattande förbud för adoptant och adoptivbarn att ingå äktenskap med varandra, och har detta ändringsförslag sammanförts med det i propositionen intagna förslaget till lag om ändrad lydelse av 1 kap. 3 § av nyssnämnda lag. I samband med den sålunda vidtagna ändringen har utslutits senare ledet i andra stycket av förevarande paragraf, varjämte även 24 § i förslaget såsom obehövlig synts böra utgå. Utan uttryckligt stadgande lär vara uppenbart, att därest trots förbudet äktenskap kommit till stånd mellan adoptant och adoptivbarn, adoptivförhållandet skall anses hävt.

17 §.

Herr Alexandersons motion.

Beträffande förevarande paragraf hemställer herr *Alexanderson* i sin ovanberörda motion, att riksdagen måtte besluta sådan ändring i det framlagda kungl. förslaget till lag om adoption, att däri stadgas, att ur dödsbo efter den, som i egenskap av adoptivbarn tagit arv eller i testamente efter adoptant bekommit egendom och som själv ej efterlämnat bröstarvinge, skall, sedan den dödes gäld är betald, men innan arv efter honom tages, till adoptantens bröstarvingar och, där makar gemensamt adopterat, till

den efterlevande av dem i vederlag utgå egendom till värde motsvarande vad den avlidne i arv eller testamente efter adoptanten bekommit».

Till stöd för denna hemställan har motionären anført:

»Behovet av en lyckligt anlagd adoptionslagstiftning har hos oss sedan länge gjort sig starkt gällande. Såsom lagberedningen i motiven till 8 § av det i kungl. propositionen nr 33 framlagda förslaget till lag om adoption erinrar, är härvid det för våra förhållanden viktigaste önskemålet, att den, som önskar såsom sitt eget upptaga barn vid späd ålder till fostran, må redan från början kunna få förhållandet mellan sig och barnet rättsligt så ordnat, att behörig trygghet vinnes. I detta avseende är det som bekant nu illa beställt, något som veterligen ock i mångt fall verkat avhållande på dem, som eljest gärna skulle berett ett eller flere barn ett lyckligt hem och god fostran.

Det är vid sådant förhållande dubbelt angeläget, att den blivande adoptionslagen icke innehåller bestämmelser, som onödigtvis föranleda tvekan eller avhållsamhet från att begagna de fördelar adoptionsinstitutet erbjuder. Det synes emellertid icke osannolikt att så kan bliva verkan av de arvsregler, det framlagda förslaget innehåller, därest desamma utan jämkning antagas.

Enligt förslaget tager adoptivbarn arv efter adoptanten lika med barn i äktenskap, dock utan att inkräkta på bröstarvinges laglott (14 §). Denna arvsrätt, som övergår på adoptivbarnets bröstarvingar, är ock för- enad med rätt till laglott (15 §). Adoptanten tager däremot ej arv efter adoptivbarnet utom i det fall att detta ej efterlämnar någon släkting alls, huru avlägsen som helst. Adoptivsyskon emellan ingen arvsrätt. Systemet är alltså: Arvsrätt och laglottsrätt för adoptivbarnet efter adoptanten; arvsrätt för adoptanten åter praktiskt sett utesluten. Såsom grund härför åberopas av lagberedningen farhågan för att ekonomiska beräkningar skulle kunna vid adoptionen spela in på adoptantens sida. Och även om man vill tillägga denna farhåga tämligen ringa praktisk vikt, så synes likvisst grundsatsen, att adoptionen icke skall kunna bereda adoptanten och genom honom hans släkt ekonomiska fördelar i arvsväg, förtjäna att upprätthållas.

Men den torde kunna upprätthållas utan att man skall vara nödsakad att taga vissa till synes rätt så betänkliga konsekvenser, som följa av förslagets arvsregler.

Det vanligaste fallet av adoption torde bliva det, att barnlösa makar gemensamt adoptera ett spätt fosterbarn. Dör nu efter skedd adoption ena maken, tager adoptivbarnet arv; dör kanske snart därpå adoptivbarnet, går detta arv, hälften av de adopterande makarnas bo, till barnets släkt, kanske till ganska avlägsen släkting. En sådan sakernas utveckling kan adoptanten ej ens genom testamente förebygga annat än delvis. Lag-

lottsrätten lägger hinder härför. Har — för att taga ett praktiskt viktigt exempel — den avlidne maken i testamente förordnat, att den efterlevande skall sitta i orubbat bo, kan detta bliva omintetgjort. På helt andra förutsättningar är onekligen de naturliga egna barnens arvs- och laglottsrätt uppbyggd. — Det inträffar vidare som bekant ej sällan, att makar, som upptagit fosterbarn, sedermera få ett eller flera egna barn. Även för detta fall framstår det som en till adoption föga uppmuntrande utsikt, att en del av boet skall frångå familjens kvarlevande medlemmar och tillfalla helt utomstående med rätt för dessa att påkalla skifte.

Dessa allt annat än tilltalande konsekvenser hava icke heller kunnat undgå att ådraga sig uppmärksamhet. Sålunda blevo de föremål för överläggning vid Sveriges advokatsamfunds årsmöte år 1914 och framkallade hos talrika deltagare i diskussionen betänkligheter samt yrkande om ändring. Det är ej heller ovanligt att höra praktiserande jurister, vilkas råd vid ordnande av adoptionsfrågor kan förväntas ofta bliva inhämtat, uttrycka den uppfattning, att man i regel måste ställa sig avrådande från steget att adoptera, om förslaget arvsregler i sitt nuvarande skick upphöjas till lag.

Fråga blir då huru ifrågavarande olägenheter bäst kunna undanröjas. Vid advokatsamfundets nyssnämnda årsmöte samlade man sig kring den tanken, att adoptivbarns laglottsrätt borde bortfalla. Detta synes dock vara att kasta ut barnet med badvattnet. Det är tvivelsutan en riktig tanke, att åtgärden att genom adoption införliva ett fosterbarn med en ny familj ock bör medföra åt barnet en tryggad och med de egna barnens närmast jämförlig ställning inom denna nya familj, även i arvshänseende. Å andra sidan har laglottsrättens borttagande ingen verkan i åsyftad riktning i andra fall, än då adoptanten verkligen upprättat testamente, som utesluter adoptivbarnet från arvsrätt eller som förbinder den med vissa villkor.

Däremot vill det synas, att inga avgörande betänkligheter kunna anföras mot en bestämmelse, som föreskriver, att i den mån adoptivbarn på grund av lag eller testamente tagit arv efter adoptant, skall ur adoptivbarnets eget dödsbo utgå motsvarande värde till den ännu kvarlevande av två adopterande makar och till adoptantens bröstarvingar, om sådana vid adoptivbarnets fränfalle finnas. Ett dylikt stadgande medgiver vidmakthållande av de grundsatser, varpå det kungl. förslaget i arvsfrågan är uppbyggt, och innebär blott en mindre modifikation däri, vilken emellertid enligt mitt förmenande är både rättvis och ägnad att medverka till förtroendefullt anlitande av adoptionsinstitutet. Konsekvensen kunde måhända synas fordra att stadgandet utsträcktes att gälla även det fall, att adoptiv-

barns bröstavingar enligt 14 § 2 stycket bekommit arv efter adoptanten. För detta fall gälla dock ej med nämnvärd styrka de ovan anförda synpunkterna. Det kungl. förslaget har ej heller för sin del tagit motsvarande konsekvens i det undantagsfall, där enligt 17 § adoptant tager arv efter adoptivbarn.»

Utskottet är med motionären ense därom, att en ändring i förslaget i det syfte, som i motionen angives, bör komma till stånd. Därigenom torde de olägenheter, som, på sätt i motionen påvisats, äro förenade med förslagets bestämmelser i arvsrättsligt hänseende, bliva avhjälpta. Det av motionären använda uttrycket »vederlag» synes dock passa mindre väl för det fall, varom här är fråga. Därav skulle också, bland annat, följa, att adoptivbarnet icke ägde att genom testamente förfoga över vad barnet erhållit i arv eller testamente efter adoptanten. En sådan befogenhet synes dock böra tillkomma adoptivbarnet och är av särskild betydelse för det fall, att barnet ingått äktenskap och efterlämnar make. Det har synts utskottet lämpligen böra föreskrivas att, där barnet är adopterat av makar och en av dem lever efter, denne samt eljest adoptantens bröstavingar skola äga företrädesrätt att arva barnet till så stor del av kvarlåtenskapen, som i värde motsvarar vad barnet bekommit efter adoptanten.

18 §.

Jämknings i förevarande paragraf är betingad av den i närmast föregående paragraf vidtagna ändringen.

21 §.

I sin ovanberörda motion hemställer herr *Bergqvist* m. fl.:

»att adoptivförhållandets hävande genom åtgärder från adoptantens sida tillstädjes, endast därest adoptivbarnet för ett brottsligt eller lastbart liv».

Herr Bergqvists m. fl. motion.

Till stöd för denna hemställan anföres:

»I 21 § säges: 'Har adoptivbarnet grovt förgått sig mot adoptanten eller hans närmaste, eller för adoptivbarnet ett lastbart eller brottsligt liv, varde adoptivförhållandet hävt, då ansökan därom göres av adoptanten eller, om han är sinnessjuk eller sinnesslö, av hans förmyndare.'

Lagberedningen yttrar i sina motiv: 'Bäst överensstämmande med adoptionens ändamål vore, om det därigenom uppkomna rättsförhållandet ovillkorligen bleve för framtiden bestående, liksom fallet är med det na-

turliga familjeförhållandet, för vilket adoptionen skall bereda en ersättning. Erfarenheten visar dock, att parternas eller enderas intresse emellanåt kan på goda grunder kräva att förhållandet upphör. Enligt såväl tysk som schweizisk lag kan också adoptivförhållande upphävas; möjlighet därtill är däremot icke beredd enligt den franska lagen. Tyska lagen känner dock endast upphävande efter överenskommelse mellan parterna, medan den schweiziska lagen i vissa fall medger hävande på yrkande från ena partens sida. Förslaget står på samma principiella ståndpunkt som den schweiziska lagen.'

Det länge förefintliga behovet av laga ordning för adoption har enligt vår mening icke inriktat förväntningarna mot en lag, som åt adoptivförhållandet giver den tillfällighetsprägel, som synes vidlåda det föreliggande förslaget. Där man önskat sig lagstiftning om adoption, har man därmed åsyftat upprättande av ett adoptivförhållande, vilket i fasthet och varaktighet kunde mäta sig med det familjeförhållande, som blodsbandet skapar mellan föräldrar och barn, och från vilket varje tanke på upphävande är uteslutet. Adoptionen är nämligen icke enbart en akt av välgörenhet, bestående däri att man giver ett behövande eller ensamtstående barn kost och kläder, utan till denna välgörenhet tillkommer en ytterligare akt, då man giver barnet namn och arvsföljd; man insätter det i en situation, som närmar sig till eller uppnår bröstarvinges ställning i familjen och hemmet.

Så mycket vi beklaga att förslaget till lag om adoption erhållit sin nuvarande avfattning i fråga om möjligheten att upphäva adoptivförhållandet, så inse vi emellertid, att det vore fåfångt att nu föreslå det fullständiga borttagandet ur förslaget av denna möjlighet. Vi begränsa därför vår framställning till försöket att i 21 § erhålla rättelse. Denna paragraf ställer i utsikt för adoptivföräldrarna eller adoptanten att kunna häva adoptivförhållandet, därest adoptivbarnet grovt förgått sig mot adoptanten eller hans närmaste eller för ett lastbart eller brottsligt liv. Det första av dessa alternativ synes oss kunna utnyttjas på ett för adoptivbarnet särdeles äventyrligt sätt. Av detsamma kan göras ett hot, som stundligen svävar över adoptivbarnets huvud. Adoptivföräldrar äga säkerligen icke större pedagogisk hänsyn och urskillning än andra människor. Och vetskapen om denna lagbestämmelse skulle kunna i mindre nogräknade uppfostrares händer utgöra ett allt för närliggande tillhygge. Det torde dessutom icke vara uteslutet, att, även då adoptivbarnet hunnit en mera mogen ålder, adoptivföräldrar genom hot om adoptivförhållandets hävande med åtföljande arvlöshet kunna utöva tvång över adoptivbarnet i för detta särdeles viktiga avgöranden och situationer. Man kan häremot

invända att för hävande av adoptivförhållandet domstols utslag kräves. Men enbart möjligheten, att dylik rättegång kan anställas, torde i mångt fall vara användbar som förhatligt påtryckningsmedel. Det synes oss därför vara alldeles nog, om 21 § innehåller att adoptivförhållandet må kunna hävas i det fall att adoptivbarnet för ett lastbart eller brottsligt liv.»

Utskottet delar lagberedningens uppfattning, att det genom adoptionen skapade förhållandet icke bör vara alldeles orubbligt utan kunna upplösas, när särskilda omständigheter därtill föranleda. De i lagförslaget angivna förutsättningar, under vilka adoptivförhållandet må hävas, äro också enligt utskottets mening väl grundade. Motionärernas uppfattning, att härigenom åt adoptivförhållandet förlänats en tillfällighetsprägel, synes utskottet ej vara riktig. Den i förevarande paragraf öppnade möjlighet för adoptanten att få adoptivförhållandet hävt är enligt utskottets tanke icke för vidsträckt. Under det i paragrafens första led använda uttryckssättet »grovt förgått sig», som även förekommer såväl i 20 § av förslaget som inom andra lagstiftningsområden, falla uppenbarligen allenast svåra kränkningar. Och anledning att förmoda det domstolarna åt detta uttryck skulle giva en särskilt vidsträckt tolkning, torde ej heller förefinnas. De i motionen uttalade farhågor att adoptanten med stöd av omförmälda ordalag skulle kunna öva hot eller tvång mot barnet synas därför sakna fog. Det förtjänar även att tilläggas, att de i paragrafen angivna förutsättningar för adoptivförhållandets hävande motsvara de grunder, som exempelvis enligt de tyska och schweiziska lagarna berättiga föräldrar att göra sina egna barn arvlösa.

Utskottet.

24 §.

I fråga om anledningen till att denna paragraf uteslutits hänvisas till det här ovan under 12 § anförda. I samband härmed har paragraf-följden ändrats beträffande den återstående delen av förslaget.

Utskottet.

Förslaget till lag om ändrad lydelse av 1 kap. 3 § i lagen om äktenskaps ingående och upplösning.

Av skäl, som angivas under 12 § i förslaget till lag om adoption, har till 2 kap. av lagen om äktenskaps ingående och upplösning fogats en ny § 12. Det sålunda upprättade förslaget har sammanförts med här förevarande lagförslag.

Utskottet.

Förslaget till lag om införsel i avlöning, pension eller livränta.

Utskottet. Enligt gällande utsökningslag får avlöning icke utmätas, förr än galdenären är berättigad att lyfta densamma. På grund härav bliva löne-medel mera sällan tillgängliga för exekution. Då bidragspliktiga personer ofta sakna andra tillgångar, är därav en följd, att underhållsbidrag vanligen icke kunna i exekutiv väg uttagas. Förslaget söker råda bot på detta missförhållande. Emellertid har en tillfredsställande lösning icke kunnat vinnas allenast genom ett medgivande att för underhållsbidrag må tagas i mät den underhållsskyldiges ännu ej förfallna avlöning. Utmätning kan allenast äga rum för förfallen fordran. Då emellertid underhållsbidrag förfalla periodiskt med små belopp, skulle detta medföra ständigt upprepade utmätningförrättningar med åtföljande kostnader och besvär. Förslaget skapar därför en anordning, enligt vilken ett underhållsbidraget motsvarande belopp skall av arbetsgivaren innehållas å den underhållsskyldiges avlöning, allt efter som den förfaller, och sedermera tillhandahållas den underhållsberättigade. Utskottet finner förslaget vara av behovet påkallat samt ej giva anledning till annan erinran än nedan sägs.

12 §.

Utskottet. Enligt förevarande paragraf skall icke blott den underhållsberättigade utan även den underhållsskyldige vara befriad från kostnad för utmätningens åtgärder i ärende angående införsel. Utskottet har intet att erinra mot att det allmänna sålunda åtager sig att bära denna kostnad. Emellertid kommer införselinstitutet att vålla avsevärt ökat arbete för utmätningmännen och underordnade krono- och stadsbetjante. Varje införselärende kräver icke allenast omsorgsfull prövning utan även talrika expeditioner och noggranna dagboksanteckningar. Krono- och stadsbetjante torde i ej ringa grad bliva betungade med delgivningar. Billigheten synes därför kräva, att detta arbete icke utan ersättning ålägges ifrågavarande befattningshavare, som i regel äro svagt avlönade. Detta torde även vara av vikt för att lagens tillämpning icke må bliva lidande. Utskottet anser sig därför böra i detta sammanhang framhålla önskvärdheten därav, att utmätningmännen och deras underordnade i en eller annan form beredas gottgörelse för det väsentligt ökade arbete och besvär, införseln för dem kommer att medföra.

14 §.

I denna paragraf har en redaktionell ändring vidtagits.

Utskottet.

20 §.

Utskottet håller före, att skadestånd av den i paragrafen angivna art icke bör omgärdas med förevarande exekutionsprivilegium. Rättsligt sett är sådant skadestånd, såsom lagrådet också framhåller, av annan beskaffenhet än den rätt till underhållsbidrag, varom i övrigt i förslaget är fråga. Det torde knappast heller vara med rättvisa och billighet överensstämmande, att ifrågavarande skadestånd i exekutivt hänseende tillerkännes en företrädesrätt av denna innebörd framför övriga borgenärers anspråk. Särskilt stötande för rättskänslan verkar det, att detta skadestånd, men däremot ej skadestånd i följd av brottslig gärning, vilket måste anses vara av mer ömmande beskaffenhet, kan uttagas genom införsel. Med hänsyn till vad nu anförts föreslår utskottet, att förevarande paragraf måtte utgå.

Utskottet.

Förslaget till lag om förbud för vissa underhållsskyldiga att avflytta från riket.

Enligt utskottets mening föreligger otvivelaktigt behov av lagstiftningens ingripande i det avseende, som behandlas i förevarande förslag. Genom avflyttning från riket kan den underhållsskyldige helt och hållet undandraga sig fullgörandet av sin underhållsplikt. De väsentligt skärpta bestämmelser i fråga om underhållsskyldigheten, som vissa av de förut behandlade förslagen innebära, lära dessutom medföra ökad benägenhet att genom utvandring söka befria sig från underhållsbördan. Det synes utskottet ej heller obilligt, att den underhållsskyldige får tåla den inskränkning i den personliga friheten, som ett avflyttningsförbud medför. Däremot föreligga onekligen, såsom lagberedningen framhåller, stora svårigheter att göra ett avflyttningsförbud effektivt. Utskottet är också ense med beredningen, då den yttrar: »Och ju större effektivitet man söker vinna, dess mera kunna befogade intressen trädas för nära eller åtgärder bliva erforderliga, som icke stå i rimligt förhållande till det avsedda syftet.» De föreslagna bestämmelserna finner utskottet innefatta en efter förhållandena lämplig lösning. Några mera vittgående åtgärder, som skulle drabba alla utflyttande personer, synas knappast allenast för det ändamål, varom här är fråga, böra tillgripas. Utskottet vill erinra, att våra grannländers lagstiftningar innehålla liknande bestämmelser som de här föreslagna. Enligt

Utskottet.

vad utskottet erfarit, hava dessa, åtminstone vad Norge beträffar, visat sig verksamma.

Då, på sätt lagberedningen anfört, förslaget skulle vinna i effektivitet, om överenskommelser komme till stånd med grannländerna i syfte att förhindra olovlig utvandring över desamma, vill utskottet i detta sammanhang uttala önskvärheten därav att sådana överenskommelser må bliva träffade.

3 §.

Herr Bergqvists m. fl. motion.

I fråga om denna paragraf anför herr *Bergqvist* m. fl. i sin förut omnämnda motion följande:

»I 3 § säges: 'Är fara för handen att underhållsskyldig avflyttar från riket utan att hava fullgjort honom åliggande skyldighet att ställa säkerhet, äge utmätningsman på begäran av den underhållsberättigade eller fattigvårdsstyrelse meddela förbud för den underhållsskyldige att avflytta.'

Om de vägar, på vilka den underhållsberättigade och fattigvårdsstyrelsen kunna erhålla den nödiga kännedomen om den underhållspliktiges tillärnade avflyttning, säger lagberedningen i sina motiv: 'Ett så pass viktigt steg, som en flyttning utrikes innebär, plägar i allmänhet föregås av förberedelser av ett eller annat slag, vilka icke gärna undgå omgivningens uppmärksamhet. Den underhållsberättigade eller fattigvårdsstyrelsen torde därför ofta vara i tillfälle att i nu nämnda ordning bevaka sin rätt'.

De förberedelser, som träffas före en utflyttning, t. o. m. då det gäller utflyttning till utrikes ort, äro på mångt håll av så enkel art, att de, även då ingen anledning finnes att hemlighålla dem, försiggå utan att väcka någons, allraminst fattigvårdsstyrelsens uppmärksamhet. Stundom torde med fog kunna påstås, att inga förberedelser alls träffas. Man anträder resan såsom man går och står.

Emellertid gives det dock en förberedelse, som icke gärna försummas: den avflyttande förser sig med nödigt flyttningsbetyg eller därmed jämförligt legitimationspapper å pastorsexpeditionen. Det synes då vara av nöden att stadga att den, som i civilregister är antecknad såsom fader till barn utom äktenskap och som å pastorsexpeditionen begär avflyttning ur riket, skall förete intyg, att förbud häremot icke kommer att begäras av den underhållsberättigade eller av fattigvårdsstyrelsen. I samband härmed torde böra föreskrivas, att pastorsämbetena sig emellan meddela angående faderskap för barn utom äktenskapet, då sådant faderskap, erkänt eller eljest fastställt, antecknats i födelsebok för fader, som tillhör annan kyrkobokföringsort.»

Enligt förslaget ankommer det på den underhållsberättigade och vederbörande fattigvårdsstyrelse att taga initiativet till förhindrande av den underhållsskyldiges avflyttning. Att de sålunda intresserade stundom icke erhålla kännedom om en ifrågasatt avflyttning och därför äro ur stånd att vidtaga åtgärder däremot, skall icke bestridas. Den i motionen anvisade utvägen torde emellertid icke heller leda till målet. Sålunda har, som bekant, i stor omfattning försiggått olovlig utvandring av värnpliktiga, oaktat de enligt gällande föreskrift icke äga utfå flyttningsbetyg. Dock kunna givetvis bestämmelser av den i motionen angivna art vara av vikt. Med hänsyn till det allmänna avflyttningsförbudet i 1 § av förslaget torde ej heller möta hinder att utfärda dylika bestämmelser, vilka synas böra upptagas i kyrkobokföringsförordningen. För övrigt lära vid den revision av lagstiftningen rörande emigration över huvud, som för närvarande pågår, åtgärder i motionens syfte komma under överbägande.

Förslaget till lag om ändrad lydelse av 6 § i förordningen den 31 oktober 1873 angående främmande trosbekännare och deras religionsövning.

I sin förut berörda motion hemställer herr *Bergqvist* m. fl., att vigselförrättare måtte tillförbindas att icke avfordra kontrahenterna före-^{Herr Berg-} teende av avtal om deras barns uppfostran i viss troslära samt att sista punkten i fjärde stycket måtte uteslutas. ^{qvists m. fl.} ^{motion.}

Motiveringen lyder:

»I detta förslag, det första stycket, läses: 'Har emellan makarna träffats avtal om deras barns uppfostran i evangeliskt-lutherska läran eller främmande troslära, som en av makarne bekänner; vare sådant avtal gällande, så framt det blivit före äktenskapets ingående skriftligen upprättat och för vigselförrättaren uppvisat.'

Det är en känd sak, att det finnes vigselförrättare, som begagna sig av detta stadgande så, att de såsom villkor för meddelande av vigsel *avfordra* kontrahenterna ett dylikt avtal av visst innehåll, som av vigselförrättaren föreskrives kontrahenterna. Lagen har emellertid uppenbarligen avsett att göra avslutandet kontrahenterna emellan av sådant avtal till en fullt frivillig handling, om vars företagande eller underlåtande samt om vars innehåll dessa äga att själva överlägga och överenskomma. Lagen vill icke ens, att det tryck, som ett redan avslutat äktenskap stundom kunde tänkas medföra, skall förefinnas. Det måste därför anses uppenbarligen stridande mot lagens mening, att dess stadgande av vissa vigselförrättare användes till utövande av sådant tvång på kontrahenterna, som avser att avfordra dem nu nämnt avtal samt att föreskriva för detta avtal

visst konfessionellt innehåll. Det torde därför böra uttryckligen förbjudas att avfordra kontrahenten sådant avtal eller begära dess företeende för vigselförrättaren.

I samma lagförslag, det fjärde stycket, läses: 'Häves adoptivförhållandet, må, där barnet uppfostrats i främmande troslära, dess uppfostran fortgå i den lära, ändå att barnet, om adoptionen ej mellankommit, skolat uppfostras i annan.'

Lagberedningen har icke lämnat någon närmare motivering till avfattningen av denna föreskrift.

Den första betänkligheten mot denna bestämmelse är, att den förefaller öppna möjlighet att genom adoption bedriva proselytmakeri. Befinnes det, att adoptanten icke kan eller vill fullgöra sina plikter som adoptivfader eller adoptivmoder, eller befinnes det vara av väsentligt intresse för adoptivbarnet att adoptivförhållandet hävas, eller träffas överenskommelse om adoptivförhållandets hävande, så kan jämväl, enligt 20 § m. fl. av lagen om adoption, detta förhållande hävas. Adoptionen upphör. Men då är religionsfrågan redan genom adoptionen avgjord, ty barnets uppfostran skall fortgå i den främmande lära, som vid adoptionen bestämdes.

Därtill kommer, att förslaget icke synes skipa full likställighet, då det föreskriver, att barnet skall fortfarande uppfostras i den lära, som vid adoptionen bestämdes, om detta är en *främmande* lära, men icke giver motsvarande bestämmelse för det fall, att den lära, som vid adoptionen bestämdes, är svenska kyrkans lära.

Men framför allt får icke förbises, att, om barnets föräldrar återtaga barnet under egen vård eller detta överlämnas åt nya adoptivföräldrar, det måste vara obilligt och hårt, att barnets föräldrar i första rummet och därefter i sin mån även de eventuella nya fosterföräldrarna skola tvingas uppfostra barnet i annan religion än sin egen. De torde i allmänhet icke ens vara i stånd att göra detta.

Det må slutligen påpekas, att det nu påtalade stadgandet synes föga samstämma med innehållet av 25 § i förslaget till lag om adoption, däri säges: 'Häves adoptivförhållandet, upphöre all verkan av adoptionen.'»

Utskottet.

Vad angår motionärernas hemställen beträffande det i paragrafen innehållna stadgande angående avtal mellan makar om deras barns religiösa uppfostran vill utskottet erinra, att detta stadgande icke undergått någon ändring i anledning av förevarande proposition. Den helt fristående fråga, som motionen i denna del berör, synes utskottet icke i detta sammanhang böra komma under bedömande.

Motionen i övrigt torde bero på missuppfattning om förslaget's innebörd. Förslaget tillerkänner i princip adoptanten samma rätt att bestämma över adoptivbarnets religiösa uppfostran, som i allmänhet tillkommer föräldrar. För att undvika det ombyte av religionsbekännelse, som med tillämpning av denna grundsats skulle äga rum, därest föräldrarna tillhöra annat trossamfund än adoptanten, hava föräldrarna medgivits rätt att vid adoptionen träffa avtal om barnets uppfostran i den troslära, vari det enligt de allmänna reglerna i förevarande paragraf kunnat uppfostras, om adoptionen ej mellankommit. Om emellertid adoptionen för barnet medfört övergång till annan troslära, skulle enligt den grundsats, som uttalats i 25 § av förslaget till lag om adoption, barnet vid adoptionens hävande återgå till den troslära, vari det förut varit uppfostrat. Detta skulle emellertid stundom vara mindre lämpligt, i synnerhet om barnet till följd av adoptionen åtnjutit någon tids uppfostran i annan religion. Därför har i sista punkten av fjärde stycket lämnats medgivande att utan hinder av hävandet barnets uppfostran må fortsättas i den främmande lära, vari det uppfostrats under det adoptivförhållandet bestod. Någon skyldighet härutinnan föreligger icke, vilket också kommit till uttryck genom användningen av ordet »må». Det beror på föräldrarna eller, där barnet ånyo adopterats, på adoptanten att härutinnan träffa avgörande. Att barnet efter adoptionen kan uppfostras i den evangeliskt-lutherska läran har ej behövt särskilt utsägas; detta följer utan vidare av allmänna regler, jämförda med förevarande paragraf, vilken allenast innehåller bestämmelser om de fall, då det är medgivet föräldrar eller målsmän att uppfostra barn i främmande religion.

Förslaget till lag om ändrad lydelse av 2 § 17:o i lagen den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt.

Med hänsyn till att ytterligare förslag till ändring i förevarande lag kunna bliva förelagda innevarande års riksdag finner utskottet lämpligt uppskjuta behandlingen av förevarande förslag.

Utskottet.

Vad angår övriga i propositionen innefattade lagförslag eller förslagen till lag om ändring av vissa bestämmelser i strafflagen, lag om ändrad lydelse av 65 och 67 §§ utskottslagen, lag om ändrad lydelse av 5 § i lagen den 10 juli 1899 om ersättning av allmänna medel i vissa fall för skada, som förorsakats av ämbets- eller tjänsteman, lag, innefattande tillägg till gällande stadganden om jäv, så ock till 1 kap. 6 § rättegångsbalken, lag om ändrad lydelse av 30, 31 och 35 §§ konkurslagen,

lag om ändrad lydelse av 17 § i lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring och lag om ändrad lydelse av 2, 7 och 35 §§ i lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete har utskottet icke funnit dessa förslag föranleda någon erinran från utskottets sida.

På grund av vad utskottet sålunda anfört får utskottet, med anmälan att utskottet framdeles kommer att avgiva utlåtande över förslaget till lag om ändrad lydelse av 2 § 17:o) i lagen den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt, hemställa,

A) att riksdagen, med förklarande att Kungl. Maj:ts förevarande förslag icke kunnat av riksdagen i oförändrat skick antagas, måtte för sin del antaga följande

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Lag

om barn utom äktenskap.

Härigenom förordnas som följer:

Om barnets namn.

1 §.

Barn utom äktenskap erhåller moderns släktnamn. Är modern gift, eller är hon frånskild hustru, erhåller barnet det släktnamn, som tillkom henne såsom ogift.

Fadern, så ock, där modern är gift, hennes make må giva barnet sitt släktnamn. Till sådan ändring av namn erfordras samtycke av barnets förmyndare, om det är omyndigt, och av barnet själv, om det fyllt aderton år.

Om vårdnad och förmynderskap.

2 §.

Modern have vårdnaden om barnet och vare dess förmyndare.

Äro föräldrarna ense att fadern skall träda i moderns ställe, varde, på anmälan, fadern av rätten förordnad till förmyndare, om han är lämplig.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Finnes modern ej vara lämplig förese barnet, eller dör hon, förordne rätten fadern eller annan till förmyndare för barnet.

Är ej förmyndare förordnad, äge modern, ändå att hon på grund av sin ålder är ommyndig, för barnet föra talan, som i 21 eller 34 § sägs, så ock efter vad i 9 eller 11 § föreskrives sluta avtal om underhåll.

Fader eller moder, som ej har vårdnaden om barnet, må ej betagas tillfälle till umgänge med det, med mindre särskilda omständigheter därtill föranleda. Nöjes fadern eller modern ej åt vad härutinnan bestämmes av den, som har vårdnaden, skilje rätten dem emellan.

Om underhållsskyldighet.

3 §.

Barnet njute av föräldrarna uppehälle och uppfostran, efter ty med avseende å båda föräldrarnas villkor må anses skäligt.

Den rätt till underhåll, som nu är sagd, upphöre ej förr än barnet fyllt femton år; ej heller senare än det fyllt aderton år, där ej barnets anlag och omständigheterna i övrigt föranleda, att barnet bör erhålla fortsatt utbildning.

4 §.

I kostnaden för barnets underhåll tage en var av föräldrarna del efter sin förmåga.

Fader eller moder, som ej har vårdnaden om barnet, skall betala underhållsbidrag.

5 §.

Fadern vare skyldig att, efter ty med hänsyn till hans och moderns villkor må anses skäligt, bidra till hennes underhåll under sex veckor före och sex veckor efter nedkomsten. Vid beräkning av detta underhållsbidrag skall hänsyn tagas jämväl till de särskilda kostnader, som orsakas av förlossningen. Medför havandeskap eller amning eller annan vård om barnet avsevärt hinder i moderns förvärvsverksamhet, eller ådrager hon sig sjukdom genom havandeskapet eller nedkomsten, må fadern kunna förpliktas att bidra till hennes underhåll under längre tid än nu sagts, dock högst under fyra månader före och nio månader efter nedkomsten.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

6 §.

Är barnet, sedan dess rätt till underhåll enligt 3 § upphört, i följd av sjukdom eller annan dylik orsak ur stånd att själv försörja sig, vare föräldrarna i mån av förmåga skyldiga att giva barnet skäligt underhåll.

Enahanda underhållsskyldighet åligger barnet emot fader eller moder, som av sjukdom eller annan dylik orsak är ur stånd att själv försörja sig.

7 §.

Underhållsbidrag må bestämmas till olika belopp för särskilda delar av underhållstiden.

8 §.

Betalning av underhållsbidrag skall, där ej på grund av särskilda omständigheter annorlunda bestämmas, erläggas i förskott för kalendermånad. Förskottsbetalning utöver vad nu stadgats eller särskilt blivit bestämt medför ej befrielse att gälda underhållsbidrag för den tid, sådan betalning avser.

9 §.

Avtal om underhållsbidrag till fullgörande för framtiden av underhållsskyldighet enligt 3 eller 5 § skall slutas genom skriftlig, av två personer bevitnad handling och godkännas av barnavårdsmanen eller, om sådan ej finnes, av barnavårdsnämnden; dock vare sådant godkännande ej erforderligt i fråga om underhållsbidrag enligt 3 §, där avtalet slutits av annan förmyndare för barnet än modern eller fadern. Innefattar avtalet åtagande att till barnets underhåll utgiva visst belopp en gång för alla, erfordras i varje fall godkännande av barnavårdsnämnden. Avtal, som nu är

9 §.

Avtal om underhållsbidrag till fullgörande för framtiden av underhållsskyldighet enligt 3 eller 5 § skall slutas genom skriftlig, av två personer bevitnad handling och godkännas av barnavårdsmanen eller, om sådan ej finnes, av barnavårdsnämnden. Innefattar avtalet åtagande att till barnets underhåll utgiva visst belopp en gång för alla, erfordras i varje fall godkännande av barnavårdsnämnden. Avtal, som nu är sagt, må slutas jämväl före barnets födelse.

Har avtal, som avses i första stycket, träffats i annan ordning än där sägs, eller har avtal träffats an-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

sagt, må slutas jämväl före barnets födelse.

Har avtal, som avses i första stycket, träffats i annan ordning än där sägs, eller har avtal träffats angående fullgörande för framtiden av underhållsskyldighet, varom i 6 § sägs, vare det ej hinder för den underhållsberättigade att utfå det underhåll, som enligt lag tillkommer honom.

gående fullgörande för framtiden av underhållsskyldighet, varom i 6 § sägs, vare det ej hinder för den underhållsberättigade att utfå det underhåll, som enligt lag tillkommer honom.

10 §.

Belopp, som underhållsskyldig genom avtal, varom i 9 § första stycket sägs, åtagit sig att till barnets underhåll utgiva en gång för alla, skall betalas till barnavårdsnämnden; och skall därför genom nämndens försorg hos riks försäkringsanstalten eller svenskt försäkringsbolag åt barnet inköpas en livränta, lämpad efter de för underhållsskyldigheten stadgade grunder, där ej enligt avtalet hinder möter för sådant inköp eller nämnden eljest finner, att beloppet må på annat lämpligt sätt användas för barnets underhåll.

11 §.

Dör fadern, och har barnet ej, efter vad i 12 § sägs, arvsrätt efter honom, skall det belopp, som erfordras till fullgörande för framtiden av hans underhållsskyldighet emot barnet och modern, före arvs- och testamentslotter utgå av behållningen i boet; dock att barnet icke härigenom må erhålla större del därav än det skulle hava bekommit, om det varit av äktenskaplig börd.

Angående avtal om vad sålunda skall tillkomma barnet gälla vad i 9 § är stadgat för det fall att fadern åtager sig att till barnets underhåll utgiva visst belopp en gång för alla; och vare i fråga om avtal angående vad som skall tillkomma modern lag, som i 9 § sägs.

Med belopp, som tillfaller barnet, skall förfaras på sätt i 10 § är föreskrivet.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Om arvsrätt.

12 §.

Barnet tage arv efter moder och modernefränder och ärves av dem, såsom vore barnet av äktenskaplig börd.

Efter fader och fadernefränder have barnet ej arvsrätt; ej heller vare de berättigade till arv efter barnet. Är barnet avlat i trolovning, eller hava föräldrarna efter dess avlelse ingått trolovning med varandra, äge dock sådant trolovningsbarn arvsrätt efter fadern och fadern efter barnet; och skall, ändå att vid trolovningen föräldrarna voro så besläktade eller besvägrade, att äktenskap dem emellan måste återgå, eller endera var gift med annan, arvsrätt, som nu sagts, äga rum, där föräldrarna eller en av dem var i god tro.

Om barnavårdsman.

13 §.

För varje barn utom äktenskap skall, efter vad nedan sägs, förordnas en barnavårdsman, som har att bistå modern med råd och upplysningar samt tillse, att barnets rätt och bästa behörigen tillvaratagas. Särskilt åligger det barnavårdsmanen sörja för, att åtgärder ofördröjligen vidtagas för fastställande av *faderskapet och, när anledning därtill gives, av barnets egenskap av trolovningsbarn*, samt tillförsäkrande av underhåll åt barnet, biträda med in drivande och tillhandahållande av underhållsbidrag samt, när skäl därtill är, göra anmälan om förordnande av förmyndare för barnet.

Barnavårdsmanen äge att själv eller genom ombud föra talan för

13 §.

För varje barn utom äktenskap skall, efter vad nedan sägs, förordnas en barnavårdsman, som har att bistå modern med råd och upplysningar samt tillse, att barnets rätt och bästa behörigen tillvaratagas. Särskilt åligger det barnavårdsmanen sörja för, att åtgärder ofördröjligen vidtagas för fastställande av *barnets börd* samt tillförsäkrande av underhåll åt barnet, biträda med in drivande och tillhandahållande av underhållsbidrag samt, när skäl därtill är, göra anmälan om förordnande av förmyndare för barnet.

Barnavårdsmanen äge att själv eller genom ombud föra talan för barnet rörande faderskap, underhåll och förmyndarskap ävensom barnets

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

barnet rörande faderskap, underhåll och förmynderskap ävensom barnets förklarande för trolovningsbarn samt vare berättigad att anlita polismyndigheten för underhållsskyldigs efterforskande eller hörande och för verkställande av delgivningar.

förklarande för trolovningsbarn samt vare berättigad att anlita polismyndigheten för underhållsskyldigs efterforskande eller hörande och för verkställande av delgivningar.

14 §.

Kvinna, som är havande med barn utom äktenskap, bör senast tre månader före den väntade nedkomsten anmäla sitt tillstånd för ledamot av barnavårdsnämnden i den församling, där hon vistas, eller annan, som av nämnden erhållit uppdrag att mottaga dylika anmälningar; och har den, till vilken anmälingen gjorts, att genast underrätta nämnden därom. Är kvinnan kyrkobokförd i annan församling, har nämnden att om anmälingen genast underrätta barnavårdsnämnden därstädes. Det åligger kvinnans föräldrar, husbondfolk och andra i liknande ställning att erinra henne om angelägenheten därav att anmälan, som nu sagts, bliver gjord.

Barnavårdsnämnden i den församling, där kvinnan är kyrkobokförd, eller, om hon ej är i riket kyrkobokförd, där hon vistas, har att, när anmälan, som i första stycket sägs, inkommit eller nämnden erhållit kännedom att barn utom äktenskap blivit fött, till barnavårdsman för barnet förordna därtill lämplig man eller kvinna.

15 §.

Uppdraget att vara barnavårdsman upphöre, när barnet fyllt aderton år, *så ock när annan än modern eller fadern förordnats till förmyndare för barnet.* Visar sig i annat fall, att behov av barnavårdsman ej längre finnes, må barnavårdsnämnden entlediga barnavårdsmannen utan att förordna ny sådan.

15 §.

Uppdraget att vara barnavårdsman upphöre, när barnet fyllt aderton år. Visar sig i annat fall, att behov av barnavårdsman ej längre finnes, må barnavårdsnämnden entlediga barnavårdsmannen utan att förordna ny sådan.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

16 §.

Barnavårdsnämnden har att utöva tillsyn å barnavårdsmanuens verksamhet samt må, när anledning därtill förefinnes, entlediga honom och förordna ny barnavårdsman.

Finner barnavårdsnämnden med hänsyn till moderns eller barnets vistelseort tillsynen böra överflyttas å annan barnavårdsnämnd, meddele beslut därom och give det ofördröjligen tillkänna för såväl den andra barnavårdsnämnden som barnavårdsmanuen.

17 §.

I den ordning, som gäller i fråga om beviljande av medel för barnavårdsnämnds verksamhet, må beslutas anställande genom barnavårdsnämnden av erforderligt antal personer att, efter nämndens för varje särskilt fall meddelade uppdrag, tjänstgöra såsom barnavårdsmän så ock anvisas medel för ersättning åt barnavårdsmän.

18 §.

Närmare föreskrifter om barnavårdsmanus verksamhet och tillsynen därå meddelas av Konungen.

19 §.

Över barnavårdsnämnds beslut i fråga, som avses i denna lag, må klagan föras genom besvär hos Konungens befallningshavande sist å trettiönde dagen från det klaganden erhöil del av beslutet.

I Konungens befallningshavandes beslut må ändring sökas hos Konungen i vederbörande statsdepartement i den ordning, som för ekonomimål i allmänhet är stadgad.

Barnavårdsnämndens eller Konungens befallningshavandes beslut lände, utan hinder av klagan, till efterrättelse intill dess annorlunda kan varda förordnat.

Om fastställande av faderskap och underhållsskyldighet.

20 §.

Har någon inför den präst, som för kyrkoböckerna i församling där barnet är kyrkobokfört, eller i tillkallat vittnes närvaro inför kronofogde,

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

länsman eller notarius publicus, eller genom avtal, som i 9 § första stycket sägs, erkänt sig vara fader till barnet, och har erkännandet på enahanda sätt vitsordats av modern, vare det erkännande gällande, där ej visas att han ej är barnets fader. Är modern död, eller är hon sinnessjuk, sinnesslö eller å okänd ort, skall erkännandet för att bliva gällande i nu stadgad ordning godkännas av barnets förmyndare eller av barnet själv, om det är myndigt.

Erkännes, på sätt nu är sagt, att föräldrarna vid barnets avlelse voro trolovade med varandra eller att de efter avlelsen ingått trolovning med varandra, vare ock det erkännande gällande, där det ej visas vara oriktigt.

Erkännande må göras jämväl före barnets födelse.

21 §.

Talan om faderskap och om skyldighet för fadern att giva underhåll åt barnet eller modern så ock om barnets förklarande för trolovningsbarn skall anhängiggöras genom stämning å mannen till rätten i den ort, där han bör svara i tvistemål, som röra hans person. Vill käranden hellre stämna till rätten i den ort, där lägersmålet skett, vare ock det tillåtet.

Talan må väckas redan före barnets födelse, men må icke före födelsen slutligen prövas.

22 §.

Äger svaranden ej känt hemvist inom riket, och har upplysning ej kunnat vinnas, var han uppehåller sig, må stämningen delgivas på sätt i 11 kap. 9 § andra stycket rättegångsbalken sägs, ändå att fall ej är för handen, som där avses.

Har svaranden gjort anmälan i enlighet med bestämmelserna i tredje och fjärde styckena av sagda paragraf, äge dock vad nu är sagt ej tillämpning.

23 §.

Rätten må, där part det begär, förordna att målet skall handläggas inom stängda dörrar.

24 §.

Varder målet enligt 12 kap. 3 § rättegångsbalken företaget till avgörande, ändå att svaranden uteblivit, skall vad för sådant fall är stadgat om återvinning ej äga tillämpning.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

25 §.

Rätten skall tillse, att en var, som äger att för barnet föra talan, erhåller tillfälle att yttra sig i målet, samt sörja för fullständig utredning, särskilt beträffande den tid, då uppgivet samlag ägt rum, och de omständigheter, som kunna vara av betydelse för bedömande, huruvida barnet kan vara avlat vid det samlag; och äger rätten för utrednings vinnande införskaffa erforderlig bevisning. Ej vare rätten bunden av parts erkännande. Ed må ej bjudas.

Har rätten förordnat, att part skall personligen inställa sig, och kommer han ej, varde, där så finnes lämpligt, till rätten hämtad.

Erfordras upplysning angående omständighet, vars bedömande förutsätter medicinsk sakkunskap, infordre rätten yttrande av sakkunnig.

Varder någon enligt rättens förordnande inkallad såsom vittne eller för att upplysningsvis höras, skall beträffande ersättning av allmänna medel för inställelsen och sådan ersättnings återgäldande i tillämpliga delar gälla vad i avseende å brottmål är stadgat.

26 §.

Varder utrett, att svaranden haft samlag med modern å tid, då barnet kan hava avlats, skall han anses såsom fader, där ej uppenbart är, att barnet ej avlats vid det samlag.

27 §.

Förekommer anledning därtill att svaranden haft samlag med modern å tid, då barnet kan hava avlats, äge rätten förelägga antingen modern att med ed bekräfta eller svaranden att med ed förneka, att sådant samlag ägt rum.

I beslut om edgång utsätte rätten viss tid, som eden skall avse.

Vad i rättegångsbalken sägs om värjemålsed skall i tillämpliga delar lända till efterrättelse i fråga om ed, som förelägges modern.

27 §.

Förekommer anledning därtill att svaranden haft samlag med modern å tid, då barnet kan hava avlats, äge rätten förelägga antingen modern att med ed bekräfta eller svaranden att med ed förneka, att sådant samlag ägt rum. *Föreläggandet skall givas den, åt vilken med hänsyn till samtliga omständigheter i målet eden finnes kunna med största trygghet anförtros.*

I beslut om edgång utsätte rätten viss tid, som eden skall avse.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Vad i rättegångsbalken sägs om värjemålsed skall i tillämpliga delar lända till efterrättelse i fråga om ed, som förelägges modern.

28 §.

Kan utslag ej omedelbart givas, men är tvist allenast om beloppet av underhållsbidrag, eller föreligga sannolika skäl till antagande att svaranden är bidragsskyldig, äge rätten på yrkande av käranden förordna, att svaranden skall utgiva skäligt bidrag för tiden till dess rätten meddelar slutligt utslag.

Sådant förordnande kan när som helst av rätten återkallas.

29 §.

Är å landet stämning uttagen, men har målet ännu ej förevarit vid rätten, äge på ansökan av käranden, där denne förebringa sannolika skäl till antagande att svaranden är bidragsskyldig, domaren förordna, att svaranden skall utgiva skäligt bidrag för tiden till dess rätten meddelar slutligt utslag.

Innan förordnande meddelas, skall tillfälle beredas svaranden att yttra sig över ansöknings.

Har förordnande meddelats, tage rätten vid första rättegångstillfället i målet under omprövning, huruvida förordnandet skall äga bestånd. Det kan jämväl därefter när som helst av rätten återkallas.

30 §.

Förordnande, som i 28 eller 29 § sägs, gånge i verkställighet lika som laga kraft ägande dom. Slutligt utslag, varigenom rätten ådömt svaranden bidragsskyldighet, gånge på enahanda sätt i verkställighet, där ej rätten annorlunda förordnat.

31 §.

Klagan över rättens slutliga utslag föres genom besvär.

Är part missnöjd med rättens förordnande, varom i 28 § förmäles, eller beslut, varigenom förordnande enligt 29 § förklarats skola äga be-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

stånd, skall särskild klagan däröver föras. Har domaren meddelat förordnande enligt 29 §, må klagan föras hos hovrätten; och varde tiden för besvärns anförande räknad från det klaganden erhöill del av beslutet. Över hovrättens beslut i fråga, som i detta stycke avses, må klagan ej föras.

32 §.

Har svaranden, efter det han på grund av förordnande, som i 28 eller 29 § sägs, eller slutligt utslag, som ej vunnit laga kraft, betalat underhållsbidrag, genom laga kraft ägande dom funnits icke vara underhållsskyldig, må han dock ej av den, som mottagit underhållsbidraget, söka åter vad han utgivit men äge av allmänna medel återbekomma guldna bidragsbelopp jämte ränta efter sex för hundra om året från betalningsdagen.

Ansökan härom skall, för att komma under prövning, inom ett år från det domen vunnit laga kraft ingivas till Konungens befallningshavande i det län, där målet avgjordes av underrätt. *I Konungens befallningshavandes beslut må ändring sökas hos Konungen i vederbörande statsdepartement i den ordning, som för ekonomimål i allmänhet är stadgad.*

Den, som mottagit underhållsbidraget, vare ej pliktig att till statsverket återgälda vad av allmänna medel till svaranden utgivits.

32 §.

Har svaranden, efter det han på grund av förordnande, som i 28 eller 29 § sägs, eller slutligt utslag, som ej vunnit laga kraft, betalat underhållsbidrag, genom laga kraft ägande dom funnits icke vara underhållsskyldig, må han dock ej av den, som mottagit underhållsbidraget, söka åter vad han utgivit men äge av allmänna medel återbekomma guldna bidragsbelopp jämte ränta efter sex för hundra om året från betalningsdagen.

Ansökan härom skall, för att komma under prövning, inom ett år från det domen vunnit laga kraft ingivas till Konungens befallningshavande i det län, där målet avgjordes av underrätt.

Vad av allmänna medel utgivits skall stanna å statsverket, där ej Konungens befallningshavande på grund av särskilda omständigheter finner skäligt förordna, att staten skall söka sitt åter av den, som mottagit underhållsbidraget. Talan om återbekommande av vad sålunda utgivits må ej anhängiggöras senare än ett år från det utbetalningen ägde rum.

I Konungens befallningshavandes

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

beslut i fråga, som avses i denna paragraf, må ändring sökas hos Koningen i vederbörande statsdepartement i den ordning, som för ekonomimål i allmänhet är stadgad.

33 §.

Har, efter det underhållsbidrag blivit genom avtal eller dom fastställt, väsentlig ändring inträtt i de förhållanden, som därvid voro avgörande, må talan om skäligen jämkning i vad sålunda fastställts efter stämning föras vid domstol. Är underhållsbidrag till barn enligt 3 § fastställt att utgå till dess barnet nått viss ålder, vare det ej hinder att göra gällande rätt för barnet att utfå underhållsbidrag för tid, som därefter infaller, ändå att fall ej är för handen, som nyss är sagt.

Talan, som avses i första stycket, må ej föras i fråga om avtal, varigenom underhållsskyldig åtagit sig att till barnets underhåll enligt 3 § utgiva visst belopp en gång för alla.

34 §.

Är den, som uppgives vara fader till barnet, död, må efter stämning å hans arvingar vid den domstol, som har att upptaga tvist om arv efter honom, föras talan om barnets och moderns rätt; och skall i fråga om sådan talan vad ovan stadgats om talan mot mannen i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

Övergångsbestämmelser.

35 §.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1918.

Genom denna lag upphävas:

8 kap. 7 och 8 §§ ärvdabalken;

lagen den 17 mars 1905 om oäkta barns arvsrätt efter moder och modernefränder;

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

kungl. brevet den 17 oktober 1778 angående några författningar till förekommande av barnamord;

så ock vad i övrigt finnes i lag eller särskild författning stridande mot denna lags bestämmelser.

36 §.

Denna lag skall, med nedan nämnda undantag, i tillämpliga delar lända till efterrättelse jämväl beträffande

1. barn, som fötts innan lagen om äktenskaplig börd trätt i kraft och som på grund av dessförinnan gällande lag är att anse såsom oäkta; och

2. barn, som fötts innan lagen om äktenskaplig börd trätt i kraft och som på grund av dessförinnan gällande lag är att anse såsom äkta, ehuru föräldrarna ej blivit med varandra förenade i fullkomnat äktenskap, så ock barn, som födes efter det lagen om äktenskaplig börd trätt i kraft och som på grund av övergångsbestämmelsen till samma lag äger äktenskaplig börd, ändå att det eljest skulle anses såsom barn utom äktenskap.

Skyldighet att utgiva underhållsbidrag för tid före denna lags trädande i kraft skall bedömas efter äldre lag.

För barn, som fötts innan lagen trätt i kraft, skall barnavårdsman icke förordnas, med mindre framställning därom göres av barnets moder eller barnavårdsnämnden av särskild anledning finner skäligt meddela sådant förordnande.

I fråga om barn, som i 1. avses, gälle angående bevakning av dess rätt till arv efter moder och mödernefränder vad i sådant hänseende finnes stadgat i lagen den 17 mars 1905 om oäkta barns arvsrätt efter moder och mödernefränder.

Den nya lagens bestämmelser om barnets namn och om arvsrätt skola ej äga tillämpning angående barn, som i 2. avses.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

L a g

om äktenskaplig börd.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Barn, som födes under äktenskap eller å sådan tid efter dess upplösning, att det kan vara avlat dessförinnan, har äktenskaplig börd, där ej, i den ordning nedan sägs, barnet förklaras icke hava sådan börd.

2 §.

Vill mannen vinna förklarande att barnet icke har äktenskaplig börd, instämme sin talan inom sex månader från det han fick kunskap om barnets födelse. Har barnet ej särskild förmyndare, söke mannen hos rätten förordnande av god man att bevaka dess rätt. Är å landet ej rättegångsdag, äge domaren förordna god man att bevaka barnets rätt, intill dess på anmälan av domaren god man av rätten förordnats.

Är mannen sinnessjuk eller sinnesslö, föres talan av förmyndaren.

3 §.

Är mannen död, och har han ej försuttit tid till talan enligt 2 §, må en var, som jämte eller näst efter barnet är berättigad till arv efter honom, föra sådan talan genom stämning inom sex månader, sedan han erhållit kännedom om barnets födelse och om mannens död.

4 §.

Har mannen efter barnets födelse erkänt barnet såsom sitt, äge talan, som nu är sagd, ej rum.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

5 §.

Barnet äge efter stämning å mannen eller, där han är död, å dem som jämte eller näst efter barnet äro hans arvingar, föra talan om sin börd. Är barnet omyndigt på grund av sin ålder eller lider det av sinnessjukdom eller sinnesslöhet, föres talan av förmyndaren, om särskild sådan är förordnad, och eljest av god man, som rätten på anmälan av barnavårdsnämnden förordnar att bevaka barnets rätt.

6 §.

Rätten har att sörja för fullständig utredning och äger för sådant ändamål införskaffa erforderlig bevisning. Modern varde i målet hörd, där det kan ske. Ej vare rätten bunden av parts erkännande. Ed må ej bjudas.

Varder någon enligt rättens förordnande inkallad såsom vittne eller för att upplysningsvis höras, skall beträffande ersättning av allmänna medel för inställelsen och sådan ersättnings återgåldande i tillämpliga delar gälla vad i avseende å brottmål är stadgat.

Rätten må, där part det begär, förordna, att målet skall handläggas inom stängda dörrar.

7 §.

Käromålet må ej bifallas, med mindre det visas, att barnet icke kan vara avlat av mannen; dock må, ändå att sådan bevisning ej förebragts, talan, som föres av mannen själv, bifallas, om utredningen giver vid handen att barnet är avlat före äktenskapet eller under det makarna enligt domstols beslut levat åtskilda, samt det ej göres sannolikt att makarna haft samlag med varandra å tid, då barnet kan vara avlat.

8 §.

Ingå, efter det barn blivit utom äktenskap fött, dess föräldrar äktenskap med varandra, erhåller barnet äktenskaplig börd.

Angående fastställande av faderskapet gälle vad i lag om barn utom äktenskap är stadgat.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1918.

Genom denna lag upphävas:

8 kap. 6 § ärvdabalken; och

8 § 1. i lagen den 12 november 1915 om vad iakttagas skall i avseende å införande av lagen om äktenskaps ingående och upplösning.

Är barn, som födes efter det denna lag trätt i kraft, avlat dessförinnan, och skulle barnet på grund av omständighet, som inträffat före lagens ikraftträdande, enligt äldre lag varit att anse såsom äkta, äge det äktenskaplig börd, ändå att det enligt den nya lagen skulle anses såsom barn utom äktenskap.

Lag

om adoption.

Med ändring av vad lag eller författning innehåller häremot stridande förordnas som följer:

1 §.

Man eller kvinna, som fyllt tjugufem år, må, efter ty nedan sägs, med rättens tillstånd antaga adoptivbarn.

Till adoptivbarn kan antagas jämväl adoptantens barn utom äktenskap.

2 §.

Omyndig förklarad må ej antaga adoptivbarn, med mindre han vill adoptera eget barn utom äktenskap eller adoptera gemensamt med myndig make samt förmyndaren samtycker till adoptionen.

3 §.

Makar må ej adoptera annorledes än gemensamt. Dock må ena maken ensam antaga adoptivbarn,

3 §.

Makar må ej adoptera annorledes än gemensamt. Dock må ena maken ensam antaga adoptivbarn, där den

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

där den andre vistas å okänd ort eller är sinnessjuk eller sinnesslö, *så ock* eljest med den andres samtycke adoptera dennes barn i äktenskap eller adoptivbarn.

andre vistas å okänd ort eller är sinnessjuk eller sinnesslö, *ävensom* eljest med den andres samtycke adoptera dennes barn i äktenskap eller adoptivbarn *eller ock eget barn utom äktenskap.*

4 §.

Andra än makar må ej gemensamt antaga adoptivbarn.

Ej heller må adoptivbarn i adoptantens livstid ånyo adopteras av annan än dennes make.

5 §.

Utan eget samtycke må den, som fyllt *tolv* år, ej adopteras.

5 §.

Utan eget samtycke må den, som fyllt *femton* år, ej adopteras.

6 §.

Den, som är omyndig på grund av sin ålder, må ej adopteras utan föräldrarnas samtycke. Är den ene av föräldrarna död eller är endera sinnessjuk, sinnesslö eller å okänd ort, vare den andres samtycke tillfyllest. Är sådant fall för handen beträffande båda föräldrarna, skall förmyndarens samtycke inhämtas.

Är föräldrarnas äktenskap upplöst, erfordras samtycke allenast av den av föräldrarna, som har vårdnaden om barnet. Samma lag vare med avseende å barn utom äktenskap.

7 §.

Omyndig förklarad må ej adopteras utan förmyndarens samtycke.

8 §.

Sökes tillstånd att antaga adoptivbarn, pröve rätten, huruvida adoptionen lämpligen må äga rum. Ej må tillstånd givas, med mindre adoptionen finnes lända till gagn för barnet samt sökanden uppfostrat barnet.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

eller vill uppfostra det eller eljest särskild anledning är till adoptionen. Har sökanden bröstarvinge, skall tillstånd vägras, där ej synnerliga skäl till adoptionen äro.

9 §.

Rätten äge infordra yttrande från barnavårdsnämnd samt jämväl i övrigt införskaffa erforderlig utredning. Fader eller moder, vars samtycke till adoptionen enligt 6 § andra stycket ej erfordras, varde ändock i ärendet hörd, där det kan ske. Finnes särskild förmyndare, vars samtycke ej erfordras, skall ock han höras.

Varder någon enligt rättens förordnande inkallad såsom vittne eller för att upplysningsvis höras, skall beträffande ersättning av allmänna medel för inställelsen och sådan ersättnings återgåldande i tillämpliga delar gälla vad i avseende å brottmål är stadgat.

10 §.

Rätten har att söka inhämta upplysning, huruvida å någondera sidan vederlag är givet eller utfäst. Tillkommer sökanden vederlag, äge rätten, där så prövas skäligt, förelägga honom vidtagna de åtgärder rätten aktar nödiga till betryggande av att vederlaget helt eller delvis användes till barnets bästa. Efterkommes ej sådant föreläggande, vare ansökningen förfallen.

11 §.

Adoptivbarn erhåller adoptantens släktnamn, där ej rätten tillåter att barnet behåller sitt namn eller bär båda tillhopa.

12 §.

Adoptant have den vårdnad om adoptivbarnet och makt över det, som tillkommer föräldrar, och vare barnets förmyndare. Dör han, vare den förmyndare, som han med två vittnen eller skriftligen nämnt därtill; och tage han rättens bevis därå. Har adoptanten ej nämnt någon, förordne rätten förmyndare.

12 §.

Adoptant have den vårdnad om adoptivbarnet och makt över det, som tillkommer föräldrar, och vare barnets förmyndare. Dör han, vare den förmyndare, som han med två vittnen eller skriftligen nämnt därtill; och tage han rättens bevis därå. Har adoptanten ej nämnt någon, förordne rätten förmyndare.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Vad i 2 kap. 2 § av lagen om äktenskaps ingående och upplösning sägs om föräldrars samtycke till barns äktenskap skall i fråga om adoptivbarn i stället tillämpas å adoptanten, och vare äktenskap mellan adoptant och adoptivbarn ej tillåtet utan samtycke av särskild förmyndare eller giftoman, efter ty i samma lagrum är stadgat.

Är någon adopterad av makar, eller har ena maken adopterat den andres barn, vare i de avseenden, om vilka nu är sagt, så ansett, som vore barnet deras gemensamma. Mannen vare i ty fall förmyndare och efter hans död hustrun. Äro bägge döda och hava ej nämnt förmyndare, varde sådan av rätten förordnad.

Vad i 2 kap. 2 § av lagen om äktenskaps ingående och upplösning sägs om föräldrars samtycke till barns äktenskap skall i fråga om adoptivbarn i stället tillämpas å adoptanten.

Är någon adopterad av makar, eller har ena maken adopterat den andres barn, vare i de avseenden, om vilka nu är sagt, så ansett, som vore barnet deras gemensamma. Mannen vare i ty fall förmyndare och efter hans död hustrun. Äro bägge döda och hava ej nämnt förmyndare, varde sådan av rätten förordnad.

13 §.

Adoptant och adoptivbarn have samma plikt att underhålla varandra som föräldrar och barn i äktenskap. Barnets föräldrar vare ej skyldiga att bidra till dess underhåll, där ej adoptanten blir ur stånd att fullgöra sin underhållsskyldighet.

14 §.

Adoptivbarn äge lika med barn i äktenskap taga arv efter adoptanten; dock att bröstarvinge ej skall i följd av adoptivbarns arvsrätt lida intrång i sin laglott.

Är adoptivbarn dött, tage dess bröstarvinge den del av arvet, som skolat tillkomma adoptivbarnet.

15 §.

Ej må adoptant genom testamente bortgiva eller annorledes förordna om mera än hälften av vad enligt 14 § tillkommer adoptivbarn eller dess

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

bröstarvinge. Dock skall vad i lag är stadgat om giltigheten av testamente, varigenom bröstarvinges laglott belastas, äga motsvarande tillämpning i fråga om testamente, däri till beredande av understöd åt barn eller adoptivbarn förordnas om mera än nyss är sagt; njute ock adoptivbarn samma rätt till understöd av egendom, vilken av adoptant är i testamente bortgiven, som enligt lag tillkommer testamentsgivarens barn.

16 §.

Vad i lag är stadgat om skyldighet för den, som i gåva erhållit fast egendom, att bidra till understöd åt givarens barn gälla ock med avseende å dennes adoptivbarn.

17 §.

Finnes efter adoptivbarn ej arvsberättigad släkting, tage adoptanten arvet. Var barnet adopterat av makar, njute de hälften var; är en av dem död, tage den andre hela arvet.

17 §.

Har adoptivbarn på grund av arv eller testamente erhållit egendom efter adoptant och dör barnet utan att efterlämna bröstarvinge, äge, där barnet är adopterat av makar och en av dem lever efter, denne samt eljest adoptantens bröstarvingar rätt att föve arvsberättigade släktingar taga arv efter barnet till så stor del av kvarlåtenskapen, som i värde motsvarar vad barnet bekommit efter adoptanten.

Finnes efter adoptivbarn ej arvsberättigad släkting, tage adoptanten arvet. Var barnet adopterat av makar, njute de hälften var; är en av dem död, tage den andre hela arvet.

18 §.

I andra hänseenden än i 12 och 13 §§ sägs skall adoptionen ej hava någon verkan på adoptivbarnets och dess släktingars inbördes rättigheter och skyldigheter.

18 §.

I andra hänseenden än i 12, 13 och 17 §§ sägs skall adoptionen ej hava någon verkan på adoptivbarnets och dess släktingars inbördes rättigheter och skyldigheter.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

19 §.

Adoptivförhållande varde efter ansökan hävt av rätten, när adoptanten och adoptivbarnet äro ense därom. Den, som är omyndig förklarad, skall hava förmyndarens samtycke till överenskommelsen. Är adoptivbarnet på grund av sin ålder omyndigt, må hävande enligt denna paragraf ej äga rum.

20 §.

Efter ansökan av adoptivbarnet varde adoptivförhållandet hävt, om adoptanten grovt förgått sig mot barnet eller i märklig mån försummar sina plikter mot det eller för ett lastbart eller brottsligt liv samt förty barnets bästa påkallar att förhållandet upphör, så ock om dess upphörande eljest är av väsentlig betydelse för barnet.

Är barnet omyndigt på grund av sin ålder, eller lider det av sinnessjukdom eller sinnesslöhet, föres talan av dess fader eller moder, särskilt förordnad förmyndare eller barnavårdsnämnd.

21 §.

Har adoptivbarnet grovt förgått sig mot adoptanten eller hans närmaste, eller för adoptivbarnet ett lastbart eller brottsligt liv, varde adoptivförhållandet hävt, då ansökan därom göres av adoptanten eller, om han är sinnessjuk eller sinnesslös, av hans förmyndare.

22 §.

Hava makar adoptivbarn, må adoptivförhållandet ej hävas annat än beträffande bägge makarna. Överenskommelse om förhållandets hävande äge förty ej giltighet, med mindre bägge makarna deltaga däri; ej heller må hävande enligt 21 § ske på ansökan av ena maken, där ej synnerliga skäl därtill äro. I fall, som avses i 20 och 21 §§, må hävande äga rum, ändå att den omständighet, som åberopas till grund för hävandet, gäller blott ena maken.

23 §.

Är ansökan gjord om adoptivförhållandes hävande jämlikt 20 eller 21 §, lämne rätten alla dem tillfälle att yttra sig, vilkas samtycke eller hörande, efter ty ovan är sagt, vore för adoption erforderligt, så ock, där adoptanten är omyndig förklarad, hans förmyndare. Är adoptivbarnet

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

omyndigt, och är ej annan än adoptanten förmyndare, förordne rätten god man att i ärendet bevaka barnets rätt. Vistas den, mot vilken ansökan är riktad, å okänd ort, varde ock god man av rätten förordnad att bevaka hans rätt.

24 §.

Ingå adoptant och adoptivbarn äktenskap med varandra, skall adoptivförhållandet anses hävt.

25 §.

Häves adoptivförhållande, upphöre all verkan av adoptionen. Adoptivbarnet förlorar det genom adoptionen förvärvade namnet, med mindre rätten tillåter att det behålles.

26 §.

Laga domstol i mål, som i denna lag avses, vare den rätt, därunder adoptanten har sitt hemvist. Har han ej hemvist inom riket, höre målet till rätten i den ort, där han uppehåller sig, eller, om han är utrikes, till Stockholms rådstuvurätt.

27 §.

Ej må utländsk undersåte här i riket adoptera eller adopteras, med mindre adoptionen blir gällande i den stat han tillhör.

Svensk undersåte må ej i främmande stat adoptera eller adopteras, där ej Konungen med avseende å viss stat eller för bestämt fall medgivit, att det må ske.

24 §.

Häves adoptivförhållande, upphör all verkan av adoptionen. Adoptivbarnet förlorar det genom adoptionen förvärvade namnet, med mindre rätten tillåter att det behålles.

25 §.

Laga domstol i mål, som i denna lag avses, vare den rätt, därunder adoptanten har sitt hemvist. Har han ej hemvist inom riket, höre målet till rätten i den ort, där han uppehåller sig, eller, om han är utrikes, till Stockholms rådstuvurätt.

26 §.

Ej må utländsk undersåte här i riket adoptera eller adopteras, med mindre adoptionen blir gällande i den stat han tillhör.

Svensk undersåte må ej i främmande stat adoptera eller adopteras, där ej Konungen med avseende å viss stat eller för bestämt fall medgivit, att det må ske.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

28 §.

Adoptivförhållande må ej, där adoptanten är utländsk undersåte, här i riket hävas, med mindre hävandet varder gällande i den stat han tillhör.

Är adoptanten svensk undersåte, må adoptivförhållandet ej utrikes hävas med verkan här i riket, där ej Konungen med avseende å viss stat eller för bestämt fall medgivit det.

27 §.

Adoptivförhållande må ej, där adoptanten är utländsk undersåte, här i riket hävas, med mindre hävandet varder gällande i den stat han tillhör.

Är adoptanten svensk undersåte, må adoptivförhållande ej utrikes hävas, med verkan här i riket, där ej Konungen med avseende å viss stat eller för bestämt fall medgivit det.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1918.

Beträffande barn, som fötts innan lagen om äktenskaplig börd trätt i kraft och som på grund av dessförinnan gällande lag är att anse såsom äkta, ehuru föräldrarna ej blivit med varandra förenade i fullkomnat äktenskap, samt barn, som födes efter det sagda lag trätt i kraft och som på grund av övergångsbestämmelsen till densamma äger äktenskaplig börd, ändå att det eljest skulle anses såsom barn utom äktenskap, skall vid tillämpning av förevarande lag iakttagas, att barnet ej må adopteras av fadern eller modern; att make till fadern eller modern må ensam adoptera barnet; samt att samtycke till barnets adoption erfordras allenast av den av föräldrarna, som har vårdnaden om barnet.

L a g

om ändrad lydelse av 1 kap. 3 § i lagen om äktenskaps ingående och upplösning.

Härigenom förordnas, att 1 kap. 3 § i lagen om äktenskaps ingående

L a g

om ändrad lydelse av 1 kap. 3 § samt om tillägg till 2 kap. i lagen om äktenskaps ingående och upplösning.

Härigenom förordnas, att 1 kap. 3 § i lagen om äktenskaps ingående

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

och upplösning skall hava följande ändrade lydelse:

Har kvinnan under trolovningstiden blivit rådd med barn av mannen; brytes likväl trolovningen, och bär mannen huvudsakligen skulden därtill, give han henne skäligt skadestånd. Sådant skadestånd må sättas att utgå på en gång eller å särskilda tider.

Är trolovad eljest huvudsakligen vållande till att trolovningen brytes, njute den andre ersättning allenast för förlust till följd av åtgärd, som han vidtagit för det tillämnade äktenskapet.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1918.

och upplösning skall hava följande ändrade lydelse samt att till 2 kap. i samma lag skall fogas en ny § 12 av nedanstående lydelse:

1 KAP.

3 §.

Har kvinnan under trolovningstiden blivit rådd med barn av mannen; brytes likväl trolovningen, och bär mannen huvudsakligen skulden därtill, give han henne skäligt skadestånd. Sådant skadestånd må sättas att utgå på en gång eller å särskilda tider.

Är trolovad eljest huvudsakligen vållande till att trolovningen brytes, njute den andre ersättning allenast för förlust till följd av åtgärd, som han vidtagit för det tillämnade äktenskapet.

2 KAP.

12 §.

Mellan adoptant och adoptivbarn må ej äktenskap ingås, så länge adoptivförhållandet består.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1918.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Lag

om införsel i avlöning, pension eller livränta.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Är någon enligt rättens eller domarens beslut eller skriftligt, av två personer bevittnat avtal pliktig att till fullgörande av lagstadgad underhållsskyldighet utgiva underhållsbidrag till barn, adoptivbarn, föräldrar, adoptivföräldrar eller den, med vilken han är eller varit gift eller utom äktenskap avlat barn, och underlåter han att betala förfallet belopp, äge den till underhåll berättigade erhålla införsel i den underhållsskyldige tillkommande avlöning för tjänst eller annan arbetsanställning till gäldande av så väl förfallet belopp som bidraget i övrigt, i den mån det förfaller till betalning.

2 §.

Vill underhållsberättigad erhålla införsel, ingive till utmätningsmannen dom eller annan handling, genom vilken bidraget blivit bestämt, med uppgift å den underhållsskyldiges hemvist och anställning.

3 §.

Utmätningsmannen låte skriftlig underrättelse om ansöknings bevisligen tillställas den underhållsskyldige med föreläggande för honom att, där han har något att invända mot ansöknings eller att andraga beträffande de bestämmelser, som vid beviljande av införsel böra meddelas, inom viss kort tid muntligen eller skriftligen avgiva yttrande.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

4 §.

Det åligge utmätningsmannen att hos arbetsgivare eller myndighet söka inhämta upplysning angående de omständigheter, vilka kunna vara av betydelse vid prövning av ansökningen. Arbetsgivare vare skyldig att på anfordran lämna utmätningsmannen uppgift angående den underhållsskyldiges anställning och avlöningsförhållanden.

Upplyses, att den underhållsskyldige tagit anställning å annan ort, och är i följd därav utmätningsmannen ej vidare behörig, översände handlingarna jämte underrättelse om vad för övrigt i ärendet förekommit till behörig utmätningsman; och åligge det denne att ägna ärendet fortsatt handläggning.

5 §.

Införsel må ej beviljas, där den underhållsskyldige betalar förfallet belopp och tillika antingen ställer av utmätningsmannen godkänd pant eller borgen för underhållsskyldighetens fullgörande under tid, som utmätningsmannen finner skälig, dock minst ett år, eller visar sannolika skäl att han skall fullgöra sin underhållsskyldighet.

Borgen må ej godkännas, med mindre den ingåtts såsom för egen skuld och, där borgesmännen äro flera, de borgat en för alla och alla för en. Med pant eller borgen skall förfaras såsom i 48 § utsökningslagen sägs.

6 §.

Varder införsel beviljad, förordne utmätningsmannen, huru stort belopp av avlöningen skall, i den mån densamma förfaller, innehållas till gäldande av underhållsbidraget.

Införsel må ej beviljas till gäldande av bidragsbelopp, som förfallit till betalning tidigare än ett år, innan beslutet meddelas. Ej heller må bestämmelse givas, enligt vilken avlöning skulle komma att innehållas för annat bidragsbelopp än sådant, som är förfallet, då innehållandet skall äga rum, eller som näst därefter förfaller.

Det belopp, som skall innehållas, må ej sättas så högt, att den underhållsskyldige kommer att sakna medel till underhåll för sig själv eller för make och oförsörjda barn eller adoptivbarn, som icke av honom åtnjuta underhållsbidrag.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Beviljas införsel till gäldande av bidrag åt flera underhållsberättigade, och förslår ej därtill det belopp, som må innehållas, varde detta belopp fördelat mellan de underhållsberättigade i förhållande till bidragens storlek.

7 §.

Yppas, efter det förordnande om införsel givits, anledning till jämkning i de därvid meddelade bestämmelser, äge utmätningssmannen utan hinder av det förra beslutet förordna om sådan jämkning.

8 §.

Hava förfallna bidragsbelopp guldits, och ställer den underhållsskyldige pant eller borgen, som i 5 § sägs, eller visar sannolika skäl att han skall fullgöra sin underhållsskyldighet, varde beslutet om införsel av utmätningssmannen upphävt.

Sedan underhållsskyldigheten upphört, äge beslut om införsel ej vidare tillämpning, ändå att den underhållsskyldige häftar för oguldet underhållsbidrag.

9 §.

Är förordnande om införsel meddelat, och varder upplyst, att den underhållsskyldige lämnat den anställning förordnandet avser och blivit anställd hos annan arbetsgivare, skall utmätningssmannen inhämta upplysningar såsom i 4 § sägs samt, där hinder ej möter, meddela beslut om införsel i den underhållsskyldiges avlöning för den nya anställningen.

Har den underhållsskyldige tagit anställning å annan ort, och är i följd därav utmätningssman, som förut haft befattning med ärendet, ej vidare behörig, översände handlingarna jämte underrättelse om vad för övrigt i ärendet förekommit till behörig utmätningssman; och meddele denne beslut i ärendet.

10 §.

När införsel beviljats eller beslut om införsel jämkats eller upphävt, låte utmätningssmannen skriftlig underrättelse därom bevisligen tillställas arbetsgivaren. Underrättelse varde ock av utmätningssmannen med posten avsänd till den underhållsberättigade och den underhållsskyldige.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

11 §.

Det åligger arbetsgivaren, där utmätningssmannen så föreskrivit, att å bestämmd tid, dock högst en gång i månaden, till utmätningssmannen med posten översända innehållet belopp. Är sådan föreskrift ej meddelad, låte utmätningssmannen hos arbetsgivaren lyfta vad som innehållits. Till utmätningssmannen influtna medel, som ej hos honom lyftas av den underhållsberättigade, skola till denne med posten översändas; dock må ej något belopp tillhandahållas den underhållsberättigade, förr än bidrag, som därmed skall gäldas, är förfallet.

12 §.

I ärende angående införsel skall utmätningssman skyndsamt vidtaga de åtgärder, som åligger honom.

Den underhållsberättigade eller den underhållsskyldige vare ej pliktig att gälda någon kostnad för sådan åtgärd.

13 §.

Vad i utsökningslagen är stadgat om klagan i fråga om utmätningssmans förfarande gälle i tillämpliga delar beträffande införsel.

Över mål, som avses i denna lag, skall föras dagbok i enlighet med de föreskrifter Konungen meddelar.

14 §.

Har arbetsgivare i uppenbar strid mot beslut om införsel till arbetare utbetalat avlöning, äge utmätningssmannen hos arbetsgivaren omedelbart genom utmätning uttaga det belopp, som skolat innehållas.

14 §.

Har arbetsgivare i uppenbar strid mot beslut om införsel utbetalat avlöning, äge utmätningssmannen hos arbetsgivaren omedelbart genom utmätning uttaga det belopp, som skolat innehållas.

15 §.

Underlåter arbetsgivare att på anfordran lämna uppgift, som i 4 § sägs, eller lämnar han oriktig uppgift, eller fullgör han ej föreskrift om översändande av innehållet belopp, varom i 11 § förmåles, straffes med böter.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

Böter, som ådömas enligt denna paragraf, tillfalla kronan. Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas efter allmänna strafflagen.

16 §.

Belopp, som enligt denna lag innehållits till gäldande av underhållsbidrag, må ej utmätas för annan den underhållsskyldiges gäld.

17 §.

Utan hinder av underhållsskyldigs konkurs må införsel i hans avlöning beviljas eller meddelat beslut om införsel äga tillämpning.

18 §.

Är underhållsskyldig anställd i tjänst eller annat arbete hos staten eller kommun, skall vad om arbetsgivare i denna lag är sagt tillämpas beträffande den, som har att utbetala avlöningen.

19 §.

Vad i denna lag är stadgat om införsel i avlöning skall äga motsvarande tillämpning i fråga om införsel i underhållsskyldig tillkommande pension eller livränta, ändock att sådan pension eller livränta enligt lag eller Konungens förordnande är undantagen från utmätning för gäld.

20 §.

Är någon enligt domstols beslut eller skriftligt, av två personer bevittnat avtal pliktig att till följd av trolövnings brytande, äktenskaps återgång eller äktenskapsskillnad utgiva till utgående å särskilda tider satt skadestånd till den, med vilken han varit trolovad eller gift, skall beträffande sådant skadestånd vad i denna lag är stadgat om införsel i avlöning,

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

*pension eller livränta för underhålls-
bidrag äga motsvarande tillämpning.
Vad i 17 § är stadgat skall dock
ej gälla i fråga om införsel för
skadestånd.*

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1918.

Lag

om förbud för vissa underhållsskyldiga att avflytta från riket.

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

Den, som enligt rättens eller domarens beslut eller skriftligt, av två personer bevittnat avtal är pliktig att till fullgörande av lagstadgad underhållsskyldighet utgiva underhållsbidrag till barn eller adoptivbarn under femton år, må ej avflytta från riket, med mindre han hos överexekutor i den ort, där han har sitt hemvist, ställt av överexekutor godkänd pant eller borgen för underhållsskyldighetens fullgörande, till dess barnet fyllt femton år.

Borgen må ej godkännas, med mindre den ingåtts såsom för egen skuld och, där borgesmännen äro flera, de borgat en för alla och alla för en.

Det åligger överexekutor att, där den underhållsberättigades hemvist är känt, till denne med posten avsända underrättelse därom att säkerhet blivit ställd.

2 §.

Finnes anledning antaga, att underhållsskyldigs avflyttning icke skall lända den underhållsberättigade till men, eller förekomma ömmande om-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

ståndigheter, må överexekutor på ansökan befria den underhållsskyldige från att ställa pant eller borgen.

Innan befrielse, som nu är sagd, meddelas, give överexekutor den underhållsberättigade samt, där så finnes erforderligt, fattigvårdsstyrelse tillfälle att yttra sig i ärendet.

3 §.

Är fara för handen, att underhållsskyldig avflyttar från riket utan att hava fullgjort honom åliggande skyldighet att ställa säkerhet, äge utmättningsman på begäran av den underhållsberättigade eller fattigvårdsstyrelse meddela förbud för den underhållsskyldige att avflytta.

Av utmättningsmannen meddelat avflyttningsförbud skall av honom genast underställas överexekutors prövning, men gånge ändock i verkställighet, där ej överexekutor annorlunda förordnar.

Varder ansökan om avflyttningsförbud ej av utmättningsmannen bifallen, må hans beslut hos överexekutor överklagas, efter vad i utsökningslagen är stadgat om klagan över utmättningsmans förfarande.

4 §.

Ej må avflyttningsförbud av överexekutor fastställas eller i anledning av klagan sådant förbud av överexekutor meddelas, med mindre den underhållsskyldige lämnats tillfälle att yttra sig; dock äge i anledning av klagan överexekutor i avbidan på den underhållsskyldiges hörande meddela förbud att gälla tillsvidare och intill dess ärendet av överexekutor slutligen prövats.

5 §.

Visar den, för vilken avflyttningsförbud meddelats, att de omständigheter, som föranlett förbudet, ej vidare äro för handen, skall förbudet av överexekutor upphävas.

6 §.

Angående fullföljd av talan i mål, däri överexekutor meddelat beslut, gälle vad i utsökningslagen är stadgat beträffande klagan i mål om klander av utmättningsmans förfarande.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

7 §.

Över mål, som avses i denna lag, skall föras dagbok i enlighet med de föreskrifter Konungen meddelar.

8 §.

Avflyttningsförbud skall genom försorg av den myndighet, som meddelat förbudet, kungöras för rikets polismyndigheter; och åligge det polismyndighet att, där den underhållsskyldige söker avflytta från riket, hindra hans resa.

Varder av utmätningssmannen meddelat avflyttningsförbud ej av överexekutor fastställt, eller varder meddelat förbud enligt 5 § av överexekutor upphävt, eller visar hos överexekutor den, för vilken avflyttningsförbud meddelats, att han blivit i anledning av klagan därifrån befriad, skall sådant genom överexekutors försorg kungöras för polismyndigheterna.

Närmare bestämmelser om kungörande, varom nu är sagt, givas av Konungen.

9 §.

Har underhållsskyldig avflyttat från riket utan att hava fullgjort honom åliggande skyldighet att ställa säkerhet, eller är fara för handen att han avflyttar utan att fullgöra sådan skyldighet, äge överexekutor på yrkande av den underhållsberättigade förplikta den underhållsskyldige att hos överexekutor genast nedsätta kapitalvärdet av den del av underhållsbidraget, som vid betalningstiden icke är förfallen. Kapitalvärdet skall beräknas efter en räntefot av fyra för hundra om året.

Beträffande ifrågavarande mål gälle i tillämpliga delar vad om lag-sökning för gäld är stadgat.

Vad den underhållsskyldige ålagts nedsätta låte överexekutor ofördröjligen uttaga. Influtna medel skola av överexekutor göras räntebärande genom insättning i bank samt, i den mån bidraget förfaller, tillhandahållas den berättigade. Dör denne, eller upphör eljest underhållsskyldigheten, äge den underhållspliktige återfå vad som återstår.

Är underhållsskyldighet fastställd genom beslut, som meddelats av domaren eller under rättegång eller genom slutligt utslag, som ej vunnit laga kraft, må utmätt egendom säljas allenast i den mån det erfordras

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

för gäldande av förfallet bidrag. Varder talan om underhållsskyldigheten slutligen ogillad, skall vad av egendomen finnes i behåll återställas.

10 §.

Utvandraragent eller annan, som med vetskap därom att underhållsskyldig ej fullgjort honom åliggande skyldighet att ställa säkerhet, befordrar honom till främmande land, svare själv för fullgörande av hans underhållsskyldighet.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1918.

Lag

om ändring av vissa bestämmelser i strafflagen.

Häri genom förordnas, att 2 kap. 9 §, 3 kap. 2, 7 och 11 §§, 6 kap. 4 §, 14 kap. 35, 36, 37 och 45 §§, 15 kap. 21 §, 16 kap. 12 §, 18 kap. 6 och 12 §§ samt 22 kap. 20 § strafflagen skola hava följande ändrade lydelse:

2 kap.

9 §.

Ej må i mät för böter tagas den sakfälldes enda fasta egendom, varav han sin nödiga bärgning haver; ej nödig bostad; ej till jordbruket nödiga lösören eller vad den sakfälldes eljest till sin närings bedrivande behöver; ej nödiga gång- och sängkläder för den sakfälldes, hans hustru och oförsörjda barn eller adoptivbarn; ej heller av det förråd, som i huset finnes, vad till hans och hans husfolks underhåll i en månads tid erfordras.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

3 kap.

2 §.

Förmår någon, på sätt i 1 § sagt är, till brottslig gärning den, som ej fyllt femton år, eller göra det föräldrar med sina barn, adoptivföräldrar med adoptivbarn, fosterföräldrar med fosterbarn, förmyndare med myndling, husbondefolk med tjänstehjon, eller förman med den, som under hans lydnad står; varde det, vid straffets bestämmande för anstiftaren, såsom försvärande omständighet ansett.

7 §.

Underlåta föräldrar, adoptivföräldrar, fosterföräldrar eller andra uppfostrare, eller förmyndare att från utförandet av brott, varom de vetskap äga, hindra den, som under deras vård och lydnad står, när det utan angivelse till åtal ske kan; varde straffade efter 4 §, dock högst med fängelse i sex månader, där det ej skett för egen vinning.

11 §.

Make, syskon, skyldeman i rätt upp- eller nedstigande led, den som med den brottslige i första svägerlag lika nära förenad är, adoptivfader, adoptivmoder, adoptivbarn eller fosterbarn skall ej till straff fällas efter 10 §; ej heller efter 9 § för den brottsliges döljande, eller för befordrande av hans flykt.

6 kap.

4 §.

Komma make, barn eller adoptivbarn efter den, som dödad blivit, att genom hans frånfalle sakna nödigt underhåll; då skall dem, efter ty, med avseende å såväl den brottsliges tillgångar som andra omständigheter, skäligt prövas, tilläggas såsom skadestånd vad för dem tarvas till dess de sig eljest försörja kunna; och må det skadestånd, efter omständigheterna, sättas att utgå på en gång eller å särskilda tider.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

14 kap.

35 §.

Undandrager sig den, som genom olovlig beblandelse avlat barn, att giva kvinnan nödig hjälp i anledning av havandeskapet eller barnets födelse, och begår kvinnan under inflytande av den övergivna eller nödställda belägenhet, vari hon i följd härav befinner sig, brott, varigenom fostret eller barnet dödas eller dess liv utsättes för fara; dömes mannen till böter eller fängelse. Äro omständigheterna synnerligen försvårande; må till straffarbete i högst två år dömas.

36 §.

Begår någon mord eller dråp å skyldeman i rätt uppstigande led eller å sin maka, eller ock å styv- eller svärföräldrar, adoptivföräldrar, fosterföräldrar, förmyndare, husbonde eller annan, under vars lydnad man står; varde den omständighet såsom synnerligen försvårande ansedd.

Gör någon uppsåtligen annan misshandel å skyldeman i rätt uppstigande led; då må straffet ej sättas lägre än två månaders straffarbete; äro omständigheterna försvårande; må straffarbetet förhöjas till sådant arbete på livstid, om högsta strafftiden är i allmänhet bestämd till tio år, och, i annat fall, till två år utöver den i allmänhet bestämda högsta strafftiden. Sker sådan misshandel å annan av de personer, som i första stycket äro nämnda; varde den omständighet såsom synnerligen försvårande ansedd, och må ej till lindrigare straff än fängelse dömas.

37 §.

Förbryter man sig, såsom i 15 § sägs, mot någon av de personer, som i 36 § äro nämnda; varde, där ingen skada sker, ändock straffad med fängelse i högst ett år.

45 §.

Misshandel, som i 12 eller 13 § sägs, ändå att den skett emot maka, styv- eller svärföräldrar, adoptivföräldrar, fosterföräldrar, förmyndare, husbonde eller annan förman, så ock brott efter 15 eller 37 §, må ej åtalas av allmän åklagare, där ej målsägande brottet till sådant åtal angiver, eller

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

det blivit förövat under sabbat eller vid sådant tillfälle eller å sådan ort, som i 11 kap. 9 eller 15 § omförmåles.

Vällande, varom i 17 § sägs, må ej åtalas av annan än målsägande.

15 kap.**21 §.**

Fader eller moder, adoptivfader eller adoptivmoder, som tvingar son eller dotter till giftermål, straffes med fängelse i högst sex månader eller straffarbete i högst två år. Tvingar någon eljest annan till giftermål; dömes till straffarbete i högst sex år.

Brott, som nu är sagt, må ej till bestraffning åtalas, där ej på grund av tvånget blivit dömt till återgång av äktenskapet.

16 kap.**12 §.**

Förgriper man sig med ärekränkning emot någon av de personer, som i 14 kap. 36 § nämnda äro; varde den omständighet såsom försvårande ansedd.

18 kap.**6 §.**

Öva religions- eller skollärare, uppfostrare eller läromästare otukt med ungdom, som de till undervisning eller uppfostran hava, eller göra det adoptivföräldrar med adoptivbarn, fosterföräldrar med fosterbarn, eller förmyndare med myndling; varde dömda till straffarbete från och med sex månader till och med fyra år eller fängelse.

Övar styresman, föreståndare eller annan tjänsteman, läkare, uppsyningsman eller vaktbetjänt vid straffinrättning, häkte, sjukhus, fattighus, barnhus eller annan sådan inrättning, otukt med kvinnsperson, som där intagen är; dömes till straffarbete i högst två år eller fängelse i högst sex månader.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

12 §.

Föräldrar, adoptivföräldrar, fosterföräldrar, förmyndare, lärare eller andra, som genom koppleri till otukt förleda barn eller dem, som under deras lydnad eller uppsikt ställda äro, skola dömas till straffarbete från och med två till och med sex år; varde ock dömda medborgerligt förtroende förlustiga.

22 kap.

20 §.

Draga äkta makar något lönligen undan varandra; barn undan föräldrar, adoptivföräldrar eller fosterföräldrar; stärbhusdelägare eller andra, som i samfällt bo eller bolag äro, undan varandra; varde straffade med böter till högst dubbla värdet av det undandragna. Är brottet med synnerligen försvårande omständigheter förenat; må till fängelse i högst ett år dömas.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1918.

Lag

om ändrad lydelse av 65 och 67 §§ utsökningslagen.

Härigenom förordnas, att 65 och 67 §§ utsökningslagen skola hava följande ändrade lydelse:

65 §.

Från utmätning skola undantagas dels nödiga gång- och sängkläder för gäldenären, hans hustru och oförsörjda barn eller adoptivbarn, dels ock, till ett värde av högst etthundrafemtio kronor, nödiga arbetsredskap eller andra nödiga lösören. Saknas utväg till nödortfigt uppehälle; då skall av det förråd, som i huset finnes, undantagas vad till underhåll för en månad tarvas. Lös pant må ej undantagas från utmätning för den gäld, varför pantsättningen skett.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

67 §.

Gäldenärs innestående avlöning för allmän eller enskild tjänst, eller innestående pension å rikets stat må icke utmätas, förr än gäldenären är berättigad att avlöningen eller pensionen lyfta.

Är i lag eller författning särskilt stadgat, att viss egendom ej må utmätas, eller är av Konungen för viss pensions- eller livränteanstalt förordnat, att därifrån utgående pension eller livränta ej må tagas i mät; lände det till efterrättelse.

Om införsel i avlöning, pension eller livränta är särskilt stadgat.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1918.

L a g

om ändrad lydelse av 5 § i lagen den 10 juli 1899 om ersättning av allmänna medel i vissa fall för skada, som förorsakats av ämbets- eller tjänsteman.

Härigenom förordnas, att 5 § i lagen den 10 juli 1899 om ersättning av allmänna medel i vissa fall för skada, som förorsakats av ämbets- eller tjänsteman, skall hava följande ändrade lydelse:

Vad förut i denna lag är stadgat skall äga tillämpning jämväl där ämbets- eller tjänsteman, varom i 1 § sägs, tillgriper eller förskingrar

vad han fått om händer enligt lagen om införsel i avlöning, pension eller livränta,

gods, penningar eller annat, som vid handräckning enligt lagen om avbetalningsköp av honom tagits om händer,

vad han fått om händer enligt särskilda stadganden om utmätning för kommunalutskylder, allmänna avgifter med mera,

influtna bötesandelar, vilka ej tillkomma kronan, eller

vad för fullföljd av talan blivit nedsatt och å tjänstens vägnar av honom tagits om händer;

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

så ock där kronofogde tillgriper och förskingrar andra medel, som i fögderiets specialräkning skola redovisas eller eljest av honom å tjänstens vägnar emottagits.

I fall, som i denna paragraf sagda äro, skall dock ersättning av allmänna medel ej utgå för vad ledamot i magistrat eller stadsfogde tillgriper och förskingrar av stadens medel.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1918.

Lag,

innefattande tillägg till gällande stadganden om jäv, så ock till 1 kap. 6 § rättegångsbalken.

Härigenom förordnas som följer:

I fråga om jäv mot domare, fullmäktig, vittne eller annan, så ock i det avseende, varom förmåles i 1 kap. 6 § rättegångsbalken, skall adoptivförhållande anses lika med skyldskap mellan föräldrar och barn.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1918.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Lag

om ändrad lydelse av 30, 31 och 35 §§ konkurslagen.

Häri genom förordnas, att 30, 31 och 35 §§ konkurslagen skola hava följande ändrade lydelse:

30 §.

Gäldenär skall, där han sig ej annorledes försörja kan, av konkursboet njuta nödigt underhåll för sig, hustru och oförsörjda barn eller adoptivbarn under två månader från den dag, offentlig stämning given är. Kan ej inom nämnda tid bouppteckningen med ed fästas och boet till gode män överlämnas; njute gäldenären, till dess sådant skett, underhåll som sagt är. Gäldenären varde ock tilldelat vad som erfordras för resa och uppehälle, då han, efter kallelse, har att inställa sig vid rätten till förhör, eller annorstädes till avgivande av upplysningar rörande konkursboet, dock ej mer, om han vistas utom rättens domsaga, än som tarvades, om han därinom, å ort där han sist vistades, sig uppehölle. I övrigt äge han från konkursboet utbekomma och behålla dels nödiga gång- och sängkläder för sig, hustru och oförsörjda barn eller adoptivbarn, dels ock, till ett värde av högst etthundrafemtio kronor, nödiga arbetsredskap eller andra nödiga lösören.

Kommer tvist upp i anledning av vad nu stadgat är; pröve rätten vad gäldenären består må med avseende såväl å hans behov och boets ställning, som å hans omsorg att rätt för sig göra och beredvillighet att gode männen tillhandagå.

31 §.

Avträdes ämbets- eller tjänstemans egendom till konkurs; varde det hans närmaste förman ofördröjligen av rätten eller domaren kungjort; och ankomme på den myndighet, under vilken gäldenären i och för tjänsten lyder, att pröva huruvida han förr, än fyra månader efter inställelsedagen förflutit, må i utövningen av tjänsten åter inträda.

Av gäldenärens lön varde, efter avdrag av det, som utgår till den, tjänsten i hans ställe förestår, gäldenären så mycket tillagt, som till hans eget, hans hustrus och oförsörjda barns eller adoptivbarns underhåll tarvas: vad övrigt är, gånge till konkursboet.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

35 §.

Till konkursbo räknas all egendom, som gäldenären tillhörde den tid, då han sin konkursansökning till rätten eller domaren ingav, eller, i anledning av borgenärs ansökning om konkurs, offentlig stämning utfärdades, så ock vad honom under konkursen tillfaller av sådan beskaffenhet, att det för gäld kan i mät tagas, ävensom vad enligt 36 § till boet återvinnas kan. Ej må dock av vad gäldenären under konkursen genom eget arbete förvärvar, boet tillkomma mera än den behållning, som återstår, sedan avdrag skett för all kostnad till förlag jämte gäldenärens, hans hustrus och oförsörjda barns eller adoptivbarns nödiga underhåll. Om gäldenärens lön för ämbete eller tjänst är i 31 § stadgat.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1918.

Lag

om ändrad lydelse av 6 § i förordningen den 31 oktober 1873 angående främmande trosbekännare och deras religionsövning.

Häriigenom förordnas, att 6 § i förordningen den 31 oktober 1873 angående främmande trosbekännare och deras religionsövning skall hava följande ändrade lydelse:

Barn av äkta makar, som vid barnets födelse äro medlemmar av samma främmande trossamfund, må i dess lära uppfostras. Äro föräldrarna vid barnets födelse medlemmar av skilda främmande trossamfund; äge fadern bestämman, i vilketdera samfundets lära barnet skall uppfostras. Tillhör endera sådant trossamfund och den andra svenska kyrkan; då skall barnet i evangeliskt lutherska läran uppfostras. Har emellan makarna träffats avtal om deras barns uppfostran i evangeliskt lutherska läran eller främmande troslära, som en av makarna bekänner; vare sådant avtal gäl-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

lande, så framt det blivit före äktenskapets ingående skriftligen upprättat och för vigselförrättaren uppvisat.

Då bägge föräldrarna eller, när endera död är, den efterlevande eller, där de leva åtskilda, den av dem, som har barnet i sin vård, övergår från svenska kyrkan till främmande trossamfund eller från ett sådant till annat, må, där bägge övergå, fadern och, i övriga fall, den efterlevande eller den av makarna, som har barnet i sin vård, bestämma, i vilketdera samfundets lära barnet skall uppfostras.

Barn av föräldrar, som ej ingått äktenskap med varandra, må, där modern tillhör främmande trossamfund, i hennes troslära uppfostras. Övergår modern från svenska kyrkan till främmande trossamfund eller från ett sådant till annat, må hon bestämma, i vilketdera samfundets lära barnet skall uppfostras. Varder fadern förordnad till förmyndare för barnet, skall vad nu är sagt om modern tillämpas beträffande fadern.

Hava vid adoption barnets föräldrar med adoptanten, eller, där barn adopterats av makar, med dessa avtalat, att barnet skall uppfostras i evangeliskt lutherska läran eller i främmande troslära, däri barnet enligt ovan givna regler må uppfostras; vare det avtal gällande, så framt det blivit skriftligen upprättat och till rätten ingivet, innan dess tillstånd till adoptionen meddelades. Finnes ej sådant avtal, skall, med motsvarande tillämpning av vad ovan är stadgat, barnet uppfostras som vore det adoptantens eller, där barn är adopterat av makar eller ena makens barn adopterats av den andre, makarnas gemensamma barn. Häves adoptivförhållandet, må, där barnet uppfostrats i främmande troslära, dess uppfostran fortgå i den lära, ändå att barnet, om adoptionen ej mellankommit, skolat uppfostras i annan.

Barn, som fyllt femton år eller blivit inom svenska kyrkan konfirmerat, må ej på grund av föreskrifterna i andra, tredje eller fjärde stycket anses från svenska kyrkan skilt, utan gälle om sådant barn vad i 3 § stadgas.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1918.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Lag

om ändrad lydelse av 17 § i lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring.

Härigenom förordnas, att 17 § i lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring skall hava följande ändrade lydelse:

Den envar avgiftspliktig åliggande pensionsavgift av tre kronor erlägges av gift man för hustru, där hon ej vunnit boskillnad, och är fader ansvarig för erläggandet av sådan pensionsavgift för barn eller adoptivbarn under aderton år, som är hos honom mantalsskrivet.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1918.

Lag

om ändrad lydelse av 2, 7 och 35 §§ i lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete.

Härigenom förordnas, att 2, 7 och 35 §§ i lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete skola hava följande ändrade lydelse:

2 §.

I denna lag förstås med arbetare envar, som mot avlöning användes till arbete för annans räkning utan att i förhållande till honom vara att anse såsom självständig företagare, så ock envar, som för vinnande av yrkesutbildning utan avlöning utför dylikt arbete. Med arbetsgivare förstås envar, för vilkens räkning sådan arbetare användes till arbete, utan

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

att mellan dem står någon tredje person, vilken såsom självständig företagare åtagit sig att ombesörja arbetets utförande.

Såsom arbetare enligt denna lag anses ej den, som utför arbetet i sitt hem eller å arbetsställe, som av honom bestämmes, ej heller arbetsgivares barn eller adoptivbarn och föräldrar eller adoptivföräldrar i förhållande till honom, ej heller den, vilkens avlöning hos arbetsgivaren, för år räknat, överstiger femtusen kronor, ej heller minderårig, som icke fyllt tolv år, ej heller den, som av tillfällig anledning användes till arbete av någon, som eljest ej använder arbetare.

7 §.

Har olycksfallet medfört arbetarens död, skall i ersättning utgivas:

a) begravningshjälp med en tiondel av den avlidnes årliga arbetsförtjänst, dock ej med mindre än sextio kronor;

b) livräntor till efterlevande, nämligen:

till änka eller änking, när äktenskapet slutits före olycksfallet, en livränta från dödsfallet, så länge livräntetagaren lever ogift, å ett årligt belopp, motsvarande en fjärdedel av den avlidnes årliga arbetsförtjänst;

till varje den avlidnes minderåriga barn, evad det fötts inom eller utom äktenskapet, eller adoptivbarn, som adopterats före olycksfallet, en livränta från dödsfallet, till dess barnet uppnått femton års ålder, å ett årligt belopp, motsvarande en sjättedel av arbetsförtjänsten, samt

till den avlidnes fader eller moder, adoptivfader eller adoptivmoder eller, om båda föräldrarna eller adoptivföräldrarna leva, till båda gemensamt, därest de för sitt uppehälle varit av den avlidnes arbete huvudsakligen beroende och annan till livränta berättigad ej finnes, en livränta å ett årligt belopp, motsvarande en fjärdedel av arbetsförtjänsten;

dock att, där livräntor till efterlevande skulle, för år räknat, sammanlagt överstiga två tredjedelar av den avlidnes årliga arbetsförtjänst, de skola, i förhållande till vad på envar livräntetagare belöper, nedsättas till detta belopp, så länge anledningen till dylik nedsättning fortfar, samt att livränta till änking ej utgår, där han väsentligen åsidosatt den honom gentemot hustrun åliggande försörjningsplikt eller väsentligen åsidosätter sin försörjningsplikt mot makarnas barn eller adoptivbarn. Skall av skäl, som nu sagts, livränta till änking ej utgå, må försäkringsrådet besluta, att livräntan i stället skall utgå till den avlidnas minderåriga barn eller adoptivbarn.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Till änka eller änking, som uppbär livränta och före fyllda sextio år ingår nytt äktenskap, utgives ett kapital för en gång, motsvarande tre fjärdedelar av den avlidnes årliga arbetsförtjänst.

35 §.

Arbetsgivare vare berättigad att i riksförsäkringsanstalten försäkras dels annan arbetare än i denna lag avses för olycksfall i arbete, dels i anstalten försäkrad arbetare för olycksfall i arbete i fråga om den i 6 § omnämnda tiden, under vilken sjukpenning från försäkringsinrättningen ej utgår, dels ock dylik arbetare för olycksfall utom arbete. Sådan försäkring må ock av bolag, som i 4 § avses, meddelas för delägares arbetare.

Har försäkring, som ovan sägs, ägt rum, skall vad i denna lag finnes stadgat i tillämpliga delar lända till efter rättelse.

Avtal om annan försäkring eller försäkring till högre ersättningsbelopp än i denna lag stadgas må ej avslutas av riksförsäkringsanstalten eller bolag, som i 4 § avses, dock att utan hinder härav riksförsäkringsanstalten må, enligt vad därom särskilt är stadgat, sluta avtal om livränta åt barn utom äktenskap samt meddela olycksfallsförsäkring för fiskare.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1918.

B) att herr *Perssons* i Norrköping m. fl. motion, i vad den avser hemställan om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utredning och förslag om förskott från det allmänna för underhåll åt vissa barn, icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd; samt

C) att de i anledning av förevarande proposition i övrigt väckta motionerna, därest de icke kunna anses besvarade genom vad utskottet ovan hemställt, icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 17 april 1917.

På laguskottets vägnar:

ALBERT PETERSSON.

Reservationer:

dels vid punkt A) av utskottets hemställan:

1:o) *Lag om barn utom äktenskap.*

av herr *Pettersson* i Södertälje, som anført:

Utskottsmajoritetens mening att det föreliggande lagförslaget i stort sett löst de uppgifter, som förelegat, på ett sådant sätt, att det kan läggas till grund för lagstiftning i dessa ämnen, kan jag för min del icke biträda i fråga om vissa viktiga delar av förslaget. Särskilt synes det mig, att bestämmelserna rörande de utomäktenskapliga barnens rätt till namn och arv icke överensstämmer med vår tids rättsuppfattning. De vittnesbörd om denna rättsuppfattning, som vid bortåt ett tjugotal riksdagar avgivits särskilt från folkets djupa led, kunna snarare åberopas som stöd för den meningen att de utomäktenskapliga barnen nu böra, så vitt detta är möjligt, rättsligen likställas med de inom äktenskap födda barnen.

Vad särskilt arvsrätten beträffar, torde man kunna utgå ifrån att dess egentliga grund enligt 1734 års ärvdabalk är den naturliga släktskapen eller blodsbandet. Atminstone är detta, så vitt jag kunnat finna, rättsdoktrinens ståndpunkt (se Nordling, Winroth, Chydenius). Vid sådant förhållande framstår det såsom en stötande undantagslagstiftning, att en mans allra närmaste släktingar, hans barn, skola vara uteslutna från rätten att taga arv efter honom, medan däremot sådan rätt tillerkännes bryllingar och ännu fjärrare anförvanter. Det är visserligen sant, att vad som *motiverar* arvsrätten icke är blodsbandet i och för sig, utan den samhörighet, som blodsbandet representerar. Men den samhörighet, som må finnas mellan en man och hans släktingar i 7:de eller 8:de led, om vilkas tillvaro han kanske saknar kännedom, synes icke vara av tillnärmelsevis samma betydelse som den, vilken enligt naturens lagar existerar mellan en man och de barn, som han satt i livet. Fadern bär ansvar ej blott för barnens tillkomst, utan även i ej ringa mån för deras andliga och kroppsliga anlag och för dessas utveckling. Detta ansvar, som inga fördomar kunna utplåna, grundlägger en samhörighet, som även bör komma till uttryck i lagstiftningen.

Då lagen nu utesluter de utomäktenskapliga barnen från rätten till arv och namn efter fadern, gör den sig ej blott skyldig till ett förbiseende av den åberopade samhörigheten mellan far och barn. Den påsätter därjämte de senare, till straff för föräldrarnas felsteg, en vanärande stämpel genom att beröva dem rättigheter, som eljest tillkomma alla medborgare, både oförvitliga och brottslingar. Även om arvsrätten i flertalet fall icke har så mycket att betyda i ekonomiskt avseende, bidrar dock saknaden därav, liksom saknaden av rätten till faderns namn, att avskilja de oäkta såsom en särskild klass av mindrevärdiga medborgare.

Det är sant, att de skäl, som nu anförts, i första hand tala för medgivande åt de utomäktenskapliga barnen av arvsrätt efter fader. Men delvis synas de även kunna åberopas för arvsrättens utsträckande att gälla fädernesfränder, till vilka ju i främsta rummet höra syskon. Särskilt gäller detta i fråga om önskvärdheten att befria de utomäktenskapliga barnen från den vanärande klass-stämpel, som uteslutandet från arvsrätt innebär.

De huvudsakliga motiv, utskottet anför för uteslutande av de utomäktenskapliga barnen från arvsrätt, äro tre, nämligen 1) fruktan för att medgivande av arvsrätt åt sådana barn skulle verka försvagande och upplösande på äktenskapet, 2) de svårigheter och lidanden, som därigenom skulle kunna beredas mannens legitima familj samt 3) vanskligheterna med avseende på faderskapsbevisningen.

Vidkommande först den åberopade hänsynen till äktenskapets helgd, så har redan i lagberedningens motiv påvisats, att införandet av arvsrätt efter fader snarare kan väntas motverka än gynna ingåendet av tillfälliga lösa förbindelser. Lagberedningen antager sålunda rent av, att under den tid, som gått, lagens njugghet mot de oäkta barnen bidragit att öka antalet av dessa barn. Vad åter konkubinaten beträffar, så är det väl, för männens vidkommande, icke rimligt, att antaga, att barnens lagliga rätt till arv skulle för männen utgöra ett till konkubinats lockande motiv, då de ju i allt fall enligt den nya lagen om adoption, som nu föreligger till antagande, skulle äga bekväm möjlighet att själva bereda barnen sådan rätt. Vad åter kvinnorna angår, så skulle väl för dem sällan eller aldrig hänsyn till eventuella barns uteslutande från arvsrätt efter fadern komma att vara av någon synnerlig betydelse vid sidan av alla andra återhållande motiv, som i detta avseende naturligt nog förefinnas. Däremot är det att förvänta, att såväl äktenskapets helgd som all verklig folksedlighet över huvud taget skola främjas, om på detta som på andra områden en var får själv till fullo bära de naturliga följderna av sina handlingar.

Jag övergår härefter till frågan om faderns legitima familjs intressen. Såsom inom lagberedningen erinrats av dess reservant, revisionssekretera-

ren Tiseliuss, får i detta avseende icke förbises, att vad som skulle kännas kränkande för faderns hustru och barn i äktenskapet i de flesta fall långt mindre vore den ekonomiska förlust, som det utomäktenskapliga barnets arvsrätt innebure för dem, än själva det faktum att han har barn utom äktenskapet. Men även enligt utskottets förslag bör faderskapet alltid inom kort tid från barnets födelse rättsligen fastställas. Har detta skett, äga modern och barnet obetingad möjlighet att göra faderskapsförhållandet gällande. Redan detta bör vara tillräcklig anledning för fadern att före ingående av äktenskap underrätta sin trolovade om barnets tillvaro. Har barnet arvsrätt efter fadern, måste det för honom framstå som en ofrånkomlig plikt att icke för sin trolovade dölja dess tillvaro; och torde genom stadganden angående kyrkobokföringen böra beredas möjlighet för vardera parten att före vigseln förvissa sig, huruvida den andra har barn utom äktenskap. Den öppenhet dem emellan, som kan väntas bliva regel, måste i hög grad befördra verklig familjelycka och vara det bästa skyddet mot skandaliserings- och utpressningsförsök.

För övrigt torde det intrång, som arvsrätt efter fader för utomäktenskapliga barn skulle medföra för faderns hustru och äkta barn, strängt taget ej vara större än det, som för vederbörande uppstår, om en person, som har barn i ett föregående äktenskap, efter dess upplösning ingår ett nytt och däri avlar barn. I det ena som i det andra fallet kan dessutom hustrun genom äktenskapsförord skydda sin egendom från att tillfalla andra än dem hon själv önskar.

Även må framhållas, att hustrun och de inom äktenskap födda barnen icke kunna tillerkännas rätt att kräva, att ett oskyldigt barn av hänsyn till deras intressen ställes i ett socialt undantagsläge, som innebär en fara för dess utveckling.

Aterstår slutligen invändningen om vanskligheterna med faderskapsbevisningen. Dessa vanskligheter äro obestridliga. Men absolut visshet om faderskapet kan icke heller erhållas beträffande barn inom äktenskapet, än mindre beträffande s. k. trolovningsbarn, som dock enligt förslaget skulle få arvsrätt. Den äkta eller trolovade mannen presumeras vara fader till det av hans hustru eller trolovade födda barnet. Och på samma sätt torde det även vara tillåtligt att i fråga om faderskapet för barn, fött utom äktenskap eller trolovningsbarn, uppställa en presumption, om blott de fakta, på vilka antagandet om faderskap grundas, äro sådana, att det samma göres i tillräckligt hög grad sannolikt. För modern är barnafadern i regel känd, och merendels torde även i faderns och moderns omgivning finnas en trängre krets, inom vilken det icke råder något tvivel angående barnets härstamning. Särskilt må erinras, att det i allmänhet icke finnes

anledning till tvivel angående faderskapet i de fall, då fadern erkänner faderskapet.

Även frånsatt frågan om arvsrätt, tala starka skäl för åstadkommande av en i möjligaste mån fullständig faderskapsutredning. Jag tillåter mig i det avseende ånyo citera några rader av den förutnämnde reservanten inom lagberedningen:

»Om också domstol bör kunna ålägga den uppgivne fadern ekonomiska förpliktelser på grund av den *möjlighet* till faderskap, som styrkt samlag med modern under konceptionstiden innebär, oberoende därav att även annan man under denna tid haft samlag med henne, är det näppeligen berättigat, att domstolen skall på sådan grund fastställa, att han är barnets fader. Det är icke ägnat att öka aktningen för lagen eller känslan för faderskapets ansvar, att en man kan av domstol förklaras för barnets fader, ehuru kända omständigheter göra det långt mera sannolikt, att en annan är fadern.»

Men den tankegång, reservanten inom lagberedningen sålunda utvecklat, synes han icke själv hava fullföljt i dess konsekvenser, då han föreslår, att för det fall att flere män haft umgänge med modern under konceptionstiden, likväl endast en av dessa skall ådömas skyldighet att underhålla barnet. Så vitt jag kan se, skulle den förebräelse om godtycklighet, som med rätta riktas mot den nuvarande, av utskottet bibehållna ordningen på detta område, i viss mån även träffa det av lagberedningens reservant sålunda framställda förslaget. Vill man verkligen åstadkomma en fullständig faderskapsutredning och vill man grunda underhållsplikten på resultatet av densamma, synes det ej vara följdriktigt att av flere notoriska konkumbenter slumpvis uttaga en och lägga hela underhållsplikten på honom. Riktigare torde vara, att då flere konkumbenter finnas, ingen av dem förklaras såsom fader eller ens »möjlig fader», men alla åläggas att betala bidrag till barnet — vilken skyldighet de på grund av sitt förhållande måste anses närmare att ikläda sig än andra skattskyldiga. Beträffande underhållsbördans fördelning i dylikt fall kunna ju flera möjligheter tänkas. Minst obilligt torde vara att låta konkumbenterna svara därför i första hand pro rata parte, men subsidiärt solidariskt, allt i förhållande till deras ekonomiska villkor.

Det medgives, att i allt fall den nu skisserade anordningen, som har sin motsvarighet till fullo i dansk och delvis i norsk lagstiftning, i vissa avseenden framstår såsom mindre tilltalande. Men detta beror givetvis i främsta rummet på beskaffenheten av de förhållanden, som det här gäller att stifta lag för. För övrigt får man väl hoppas, att ifrågavarande be-

stämmelser, om de bliva lag, ej synnerligen ofta skola behöva komma till tillämpning.

Beträffande den speciella motiveringen till de här nedan i övrigt framställda ändringsförslagen tillåter jag mig för korthetens skull åberopa revisionssekreteraren 'Tiselius' vid lagberedningens betänkande fogade reservation.

Utskottet har till stöd för sitt avstyrkande av förslagen om arvsrätt för barn utom äktenskap även helt kort och gott anfört, att »i intet land i Europa, fränsett Norge, finnes en arvsrätt för barn utom äktenskap efter fader av tillnärmelsevis den omfattning, som motionerna innebära». I anledning av detta uttalande, som lätt kan missförstås och därigenom bliva missvisande, tillåter jag mig här nedan giva en framställning av den lagstiftning och de lagstiftningsansatser, som särskilt på de senare åren förekommit i syfte att bereda de utomäktenskapliga barnen arvsrätt efter fader och fädernefränder.

I *Frankrike* hade redan enligt code civil av år 1804 utomäktenskapligt barn en med hänsyn till äkta barn och andra släktingar begränsad arvsrätt efter fader, dock endast för det fall att barnet blivit av honom frivilligt erkänt. Talan om faderskap kunde endast anställas i händelse av enlevering, varmed i praxis likställdes våldtäkt. Men enligt en lag av år 1912 kan numera faderskap av domstol fastställas och därmed barnet bliva arvsberättigat i följande fall:

- 1) om den uppgivne fadern gjort sig skyldig till våldtäkt mot modern eller med våld enleverat henne under den tid, då barnet avlats;
- 2) om han förfört modern genom användande av svikliga medel, missbruk av sin myndighet eller löfte om äktenskap eller trolovning samt skriftliga bevis finnas, som göra detta förhållande sannolikt, så att vittnesförhör jämlikt särskilda bestämmelser härom kan anställas;
- 3) om mannen genom brev eller annorledes skriftligen uttalat sig på sådant sätt, som utgör ett otvetydigt erkännande av faderskapet;
- 4) om mannen med modern levat i notoriskt konkubinät vid tiden för konceptionen; samt
- 5) om mannen såsom fader bekostat eller bidragit till barnets underhåll och uppfostran.

I *Spanien* gäller enligt Codigo civil i dess år 1889 fastslagna lydelse, att utomäktenskapliga barn, som av fadern erkänts eller som av domstol fått sin härstamning fastslagen, erhålla faderns familjenamn samt rätt till lagbestämd arvslott efter honom. En man kan av domstol förklaras för fader till ett sådant barn

- a) om han våldtagit eller enleverat modern,

- b) om faderskapet otvetydigt framgår av ett skriftligt bevis,
- c) om barnet av den föregivne fadern faktiskt behandlats som ett äkta barn.

I *Portugal* åtnjuta enligt lag av 1910 utomäktenskapliga barn, som av fadern erkänts eller vilkas härstamning fastslagits av domstol, rätt till faderns namn samt rätt till arv efter honom. Domstol kan meddela ett sådant förklarande:

- a) om det föreligger en skriven handling av mannen, vari han uttryckligen medger faderskapet;
- b) om barnet faktiskt av honom behandlats som hans barn;
- c) om mannen under konceptionstiden våldtagit eller enleverat modern;
- d) om han förfört modern medelst missbruk av sin ämbetsmyndighet eller honom visat förtroende eller genom äktenskapslöfte; eller
- e) om det är notoriskt, att mannen och modern under konceptionstiden levat tillsammans i konkubinät.

Enligt *Schweiz'* civillag av år 1907 åtnjuta utomäktenskapliga barn arvsrätt efter fader och fädernesfränder, dock så, att därest äkta barn leva efter arvlåtaren, det utomäktenskapliga barnet får halv lott mot dessa. Förutsättningarna för denna arvsrätt äro: att fadern erkänt barnet eller att detta av domstol förklarats vara hans barn »mit Standesfolge». Sådant förklarande kan meddelas:

- 1) om mannen lovat barnets mor äktenskap,
- 2) om han vid samlaget gjort sig skyldig till förbrytelse mot henne samt
- 3) om han missbrukat sin myndighet över henne.

Enligt äldre *dansk* lagstiftning får utomäktenskapligt barn arvsrätt efter fader, om fadern inför domstol muntligen eller skriftligen erkänt barnet såsom sitt. Leva efter fadern jämväl i äktenskap födda barn, får det utomäktenskapliga barnet endast halv lott mot dessa; eljest får det full arvslott.

År 1907 antog det danska folktinget utan votering en lag, enligt vilken barn utom äktenskap skulle erhålla faderns namn samt full arvsrätt efter honom under följande villkor:

- 1) att modern icke förut utom äktenskap avlat barn med någon annan;
- 2) att fadern icke genom barnets avlande begått äktenskapsbrott;
- 3) att fadern icke efterlämnat äkta barn, som äro äldre än vederbörande utomäktenskapliga barn; samt
- 4) att faderskapet bevisats

a) antingen därigenom att inför notarius publicus eller domstol eller forligskommission fadern erkänt sig vara fader samt modern förklarat, att ingen annan än han kan vara det, utan att anledning förekommer att antaga, att denna förklaring är oriktig, eller

b) därigenom att modern inför rätten avlagt ed om faderskapet, utan att sedan anledning förekommit att antaga, att hennes sålunda avgivna uppgift varit oriktig.

Den del av det utav folketinget antagna lagförslaget, som avsåg arvsrätten, avslogs emellertid av landstinget.

I *Finland* antog lantdagen år 1913 ett lagförslag, enligt vilket utom äktenskapet fött barn skulle erhålla faderns namn samt rätt till arv efter fader och fädernesfränder lika med äkta barn, under förutsättning

a) att fadern låtit i kyrkoboken eller motsvarande register anteckna barnet såsom sitt eller ock inför notarius publicus, kronolänsman eller kommunalnämndsordförande erkänt faderskapet eller

b) att den man, som uppgives vara fader, lägrat modern å tid, då barnet sannolikt avlats, samt omständigheter ej förekomma, som göra det tvivelaktigt, att han är fader till barnet.

Detta lantdagens beslut blev icke av kejsaren sanktionerat.

Norge har 1915 antagit en lagstiftning, som väsentligen likställer de utomäktenskapliga barnen med barn i äktenskap. Utomäktenskapliga barn ha sålunda enligt norsk rätt till såväl rätt till faderns namn som rätt till arv efter fader och fädernefränder, dock med undantag för odels- och aasætesrätten, ett institut, vartill motsvarighet hos oss saknas.

För fullständighetens skull må slutligen även nämnas, att i *Japan* ett utomäktenskapligt barn kan av fadern genom rättegång tilltvinga sig dennes erkännande, varmed följer rätt till faderns familjenamn ävensom med hänsyn till arv i huvudsak samma rättigheter som äkta barn, ävensom att i några av *Nordamerikas förenta stater* utomäktenskapliga barn åtnjuta arvsrätt efter fadern.

Förestående översikt torde utvisa, att i vår tid bland flera av de civiliserade folken en stark rörelse gjort sig gällande i syfte att skärpa faderns ansvar mot de barn, varom här är fråga, samt att utvidga barnens rätt till namn och arv efter fadern. Särskilt är det av intresse för oss att konstatera denna rörelse inom våra närmaste grannländer Norge, Danmark och Finland. Att det lyckats förhindra en genomgripande lagstiftning i Danmark 1908 och i Finland 1913 torde ej betyda så mycket. Den starka folkmening, som stod bakom det danska folketingets beslut 1907, lär nog snart åter låta höra av sig, och i längden torde landstinget ej kunna motsätta sig densamma. Vad Finland beträffar utgör tsardömet där ej längre att hinder för reformerna.

På grund av vad nu samt i den av mig m. fl. inom andra kammaren avgivna motionen nr 331 anförts får jag föreslå,

att nedan omförmälda paragrafer i det med k. propositionen nr 33 framlagda förslaget till lag om barn utom äktenskap skola erhålla följande lydelse:

1 §.

Barn utom äktenskap erhåller *faderns* släktnamn, *där ej modern giver det sitt släktnamn*. Är modern gift,

eller är hon frånskild hustru, erhåller barnet i sådant fall det släktnamn, som tillkom modern såsom ogift.

11 §.

Varder ej fastställt, vem som är fader till barnet, men är någon övertygad om att hava haft samlag med modern å tid, då barnet kan hava avlats, vare han underhållsskyldig mot barnet och modern på sätt om fader är stadgat, där ej uppenbart är, att barnet icke avlats vid det samlag.

Varda flera än en man övertygade om att hava haft samlag med modern å tid, då barnet kan hava avlats, pröve rätten huru stort bidrag var och en av dem jämlikt 4 och 5 §§ skall giva till barnets och moderns underhåll. Uppstår brist hos någon av de bidragspliktiga, falle den de övriga till last i den mån beloppet icke står i oskäligt förhållande till deras villkor.

12 §.

Dör den, som är underhållsskyldig enligt 11 §, skall det belopp, som erfordras till fullgörande för framtiden av hans underhållsskyldighet emot barnet och modern, före arvs- och testamentslotter utgå av behållningen i boet; dock att barnet icke härigenom må erhålla större del därav än det skulle hava bekommit, om det varit hans barn i äktenskap.

Angående avtal om vad sålunda skall tillkomma barnet gälle vad i 9 § är stadgat för det fall att fadern åtager sig att till barnets underhåll utgiva visst belopp en gång för alla; och vare i fråga om avtal angående vad som skall tillkomma modern lag, som i 9 § sägs.

Med belopp, som tillfaller barnet, skall förfaras på sätt i 10 § är föreskrivet.

13 §.

Barnet tage arv efter moder och mödernefränder samt efter fader och fädernefränder och ärves av dem, såsom vore barnet av äktenskaplig börd.

14 §.

För varje barn utom äktenskap skall, efter vad nedan sägs, förordnas en barnavårdsman, som har att bistå modern med råd och upplysningar samt tillse, att barnets rätt och bästa behörigen tillvaratagas. Särskilt åligger det barnavårdsmanen sörja för, att lämpliga åtgärder ofördröjligen vidtagas för fastställande av barnets börd och tillförsäkrande av underhåll åt barnet, biträda med indrivande och tillhandahållande av underhållsbidrag samt, när skäl därtill är, göra anmälan om förordnande av förmyndare för barnet.

Barnavårdsmanen äge att själv eller genom ombud föra talan för barnet rörande faderskap, underhåll och förmynderskap samt vare berättigad att anlita polismyndigheten för underhållsskyldigs efterforskande eller hörande och för verkställande av delgivningar.

15 §.

Lika med 14 § i utskottets förslag.

16 §.

Lika med 15 § i utskottets förslag.

17 §.

Lika med 16 § i utskottets förslag.

18 §.

Lika med 17 § i utskottets förslag.

19 §.

Lika med 18 § i utskottets förslag.

20 §.

Lika med 19 § i utskottets förslag.

21 §.

Har någon inför den präst, som för kyrkoböckerna i församling där barnet är kyrkobokfört, eller i tillkallat vittnes närvaro inför kronofogde, länsman eller notarius publicus, eller genom avtal, som i 9 § första stycket sägs, erkänt sig vara fader till barnet, och har erkännandet på enahanda sätt såväl vitsordats av modern, som godkänts av barnavårdsmanen eller av barnets förmyndare, om annan än fadern eller modern förordnats därtill, eller av barnet självt, sedan det blivit myndigt, vare det erkännande gällande, där ej visas att den, som gjort erkännandet, icke är barnets fader. Var modern, då erkännandet gjordes, död, eller var hon sinnessjuk, sinnesslö eller å okänd ort, äge erkännandet jämväl utan hennes vitsord sådan verkan, som nu sagts.

Erkännande må göras jämväl före barnets födelse.

22 §.

Talan om faderskap och om skyldighet att giva underhåll åt barnet eller modern skall anhängiggöras genom stämning å mannen till rätten i den ort, där han bör svara i tvistemål, som röra hans person. Vill käranden hellre stämma till rätten i den ort, där lägermålet skett, vare ock det tillåtet.

Talan må väckas redan före barnets födelse, men må icke före födelsen slutligen prövas.

23 §.

Lika med 22 § i utskottets förslag.

24 §.

Lika med 23 § i utskottets förslag.

§ 25.

Lika med 24 § i utskottets förslag.

26 §.

Lika med 25 § i utskottets förslag.

27 §.

Förekommer anledning därtill att modern å tid, då barnet kan hava avlats, haft samlag med annan än svaranden, må, ändå att svaranden å sådan tid haft samlag med henne, hans faderskap ej anses styrkt, där ej modern går ed, som i 28 § andra stycket sägs, eller uppenbart är, att barnet icke avlats vid det samlag, som hon må hava haft med den andre.

28 §.

Förekommer anledning därtill, att svaranden haft samlag med modern å tid, då barnet kan hava avlats, äge rätten förelägga antingen modern att med ed bekräfta eller svaranden att med ed förneka, att sådant samlag ägt rum.

Rätten äge ock, då det till styrkande av faderskapet prövas erforderligt, förelägga modern att med ed förneka, att hon å tid, då barnet kan hava avlats, haft samlag med annan än svaranden. Denna ed må ej föreläggas, då synnerliga skäl äro till antagande att modern haft sådant samlag eller eden eljest finnes icke kunna med trygghet anförtros henne.

I beslut om edgång utsätte rätten viss tid, som eden skall avse.

Vad i rättegångsbalken sägs om värjemålsed skall i tillämpliga delar lända till efterrättelse i fråga om ed, som förelägges modern.

29 §.

Lika med 28 § i utskottets förslag.

30 §.

Lika med 29 § i utskottets förslag.

31 §.

Förordnande, som i 29 eller 30 § sägs, gånge i verkställighet lika som laga kraft ägande dom. Slutligt utslag, varigenom rätten ådömt svaranden bidragsskyldighet, gånge på enahanda sätt i verkställighet, där ej rätten annorlunda förordnat.

32 §.

Klagan över rättens slutliga utslag föres genom besvär.

Är part missnöjd med rättens förordnande, varom i 29 § förmäles, eller beslut, varigenom förordnande enligt 30 § förklarats skola äga bestånd, skall särskild klagan däröver föras. Har domaren meddelat förordnande enligt 30 §, må klagan föras hos hovrätten; och varde tiden för besvärs anförande räknad från det klaganden erhöll del av beslutet. Över hovrättens beslut i fråga, som i detta stycke avses, må klagan ej föras.

33 §.

Har svaranden, efter det han på grund av förordnande, som i 29 eller 30 § sägs, eller slutligt utslag, som ej vunnit laga kraft, betalat underhållsbidrag, genom laga kraft ägande dom funnits icke vara underhållsskyldig, må han dock ej av den, som mottagit underhållsbidraget, söka åter vad han utgivit men äge av allmänna medel återbekomma guldna bidragsbelopp jämte ränta efter sex för hundra om året från betalningsdagen.

Ansökan härom skall, för att komma under prövning, inom ett år från det domen vunnit laga kraft ingivas till Konungens befallningshavande i det län, där målet avgjordes av underrätt.

Vad av allmänna medel utgivits skall stanna å statsverket, där ej Konungens befallningshavande på grund av särskilda omständigheter finner skäligt förordna, att staten skall söka sitt åter av den, som mottagit underhållsbidraget. Talan om återbekommande av vad sålunda utgivits må ej anhängiggöras senare än ett år från det utbetalningen ägde rum.

I Konungens befallningshavandes beslut i fråga, som avses i denna paragraf, må ändring sökas hos Konungen i vederbörande statsdepartement i den ordning, som för ekonomimål i allmänhet är stadgad.

34 §.

Lika med 33 § i utskottets förslag.

35 §.

Är den, som uppgives vara barnets fader eller underhållsskyldig enligt 11 §, död, må efter stämning å hans arvingar vid den domstol, som har att upptaga tvist om arv efter honom, föras talan om barnets och moderns rätt; och skall i fråga om sådan talan vad ovan stadgats om talan mot mannen i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

36 §.

Talan om fastställande av faderskap eller om rätt till arv på grund av faderskap, som icke förut är fastställt, skall vid äventyr av sådan talans förlust anhängiggöras inom två år från barnets födelse. Har hinder mött för talans anställande inom tid, som nu sagts, må dock, där den uppgivne fadern ej är död, talan anhängiggöras inom ett år efter det hindret upphörde.

37 §.

Lika med 35 § i utskottets förslag.

38 §.

Vad i denna lag är stadgat skall, med nedan nämnda undantag, äga tillämpning jämväl beträffande barn, som fötts före lagens trädande i kraft.

Skyldighet att utgiva underhållsbidrag för tid före lagens trädande i kraft skall bedömas efter äldre lag.

För barn, som fötts innan denna lag trätt i kraft, skall barnavårdsman icke förordnas, med mindre framställning därom göres av barnets moder eller barnavårdsnämnden av särskild anledning finner skäligt meddela sådant förordnande.

Är barnet fött före lagens trädande i kraft, gälla angående bevakning av dess rätt till arv efter moder och modernefränder vad i sådant hänseende finnes stadgat i lagen den 17 mars 1905 om oäkta barns arvsrätt efter moder och modernefränder.

Barn, som fötts före den 1 januari 1919, skall ej mot faderns bestridande äga antaga hans namn, ej heller ärva fad-r eller fädernefränder eller ärvas av dem med mindre det enligt lag, som gällde före ikraftträdandet av lagen om äktenskaplig börd, skulle varit att anse såsom äkta. Dör fadern, och har barnet ej arvsrätt efter honom, skall vad i 12 § är stadgat äga motsvarande tillämpning. Varder i mål om faderskap till barn, som i detta stycke avses, utrett, att svaranden haft samlag med modern å tid, då barnet kan hava avlats, skall han anses såsom fader, där ej uppenbart är, att barnet icke avlats vid det samlag. Vad i 36 § är stadgat äge ej tillämpning.

Bestämmelserna i denna lag, med undantag av 1, 13, 27 och 36 §§, skola i tillämpliga delar lända till efterrättelse beträffande barn, som fötts innan lagen om äktenskaplig börd trätt i kraft och som på grund av äldre lag är att anse såsom äkta, ehuru föräldrarna ej blivit med varandra förenade i fullkomnat äktenskap, så ock beträffande barn, som födes efter det lagen om

äktenskaplig börd trätt i kraft och som på grund av övergångsbestämmelsen till samma lag äger äktenskaplig börd, ändå att det eljest skulle anses såsom barn utom äktenskap; och gälle därvid vad i andra och tredje styckena av denna paragraf finnes stadgat.

av herr *Karlsson* i Fjäl, som instämt uti vad herr *Pettersson* i Södertälje här ovan anført;

av herrar *Stärner* och *Petrén*, vilka instämt i herr *Petterssons* i Södertälje förslag till lydelse av § 1, samt i de i dennes reservation med 12, 13, 14, 21, 22, 27, 28, 31, 32, 33, 35, 36 och 38 betecknade paragraferna ävensom uti av honom i övrigt föreslagen ändring i paragrafernas nummerföljd

samt dessutom yrkat, att nedan nämnda paragraf måtte erhålla följande lydelse:

»11 § (utskottets 10 §).

Varder ej fastställt, vem som är fader till barnet, men är någon övertygad om att hava haft samlag med modern å tid, då barnet kan hava avlats, vare han underhållsskyldig mot barnet och modern på sätt om fader är stadgat, där ej uppenbart är, att barnet icke avlats vid det samlag.

Ej må underhållsskyldighet mot barnet eller modern åläggas mera än en man»;

av herrar *Persson* i Norrköping, *Lindley* i Söderhamn och *Lindqvist* i Kosta, som instämt i herr *Petterssons* i Södertälje förslag till lydelse av paragraferna 1, 12, 14, 21, 22, 27, 28, 31, 32, 33, 35 och 36, ävensom till av honom föreslagen ändrad nummerföljd av övriga paragrafer, samt därjämte yrkat, att nedan nämnda paragrafer måtte erhålla följande lydelse:

11 §.

Varder ej fastställt, vem som är fader till barnet, men är någon övertygad om att hava haft samlag med modern å tid, då barnet kan hava avlats, vare han underhållsskyldig mot barnet och modern på sätt om fader är stadgat, där ej uppenbart är, att barnet icke avlats vid det samlag.

Ej må underhållsskyldighet mot barnet eller modern åläggas mera än en man.

13 §.

Barnet tage arv efter moder och modernefränder samt efter fader och ärves av dem, såsom vore barnet av äktenskaplig börd.

Efter fadernefränder have barnet ej arvsrätt; ej heller vare de berättigade till arv efter barnet.

38 §.

Vad i denna lag är stadgat skall, med nedan nämnda undantag, äga tillämpning jämväl beträffande barn, som fötts före lagens trädande i kraft.

Skyldighet att utgiva underhållsbidrag för tid före lagens trädande i kraft skall bedömas efter äldre lag.

För barn, som fötts innan denna lag trätt i kraft, skall barnavårdsman icke förordnas, med mindre framställning därom göres av barnets moder eller barnavårdsnämnden av särskild anledning finner skäligt meddela sådant förordnande.

Är barnet fött före lagens trädande i kraft, gälle angående bevakning av dess rätt till arv efter moder och modernefränder vad i sådant hänseende finnes stadgat i lagen den 17 mars 1905 om oäkta barns arvsrätt efter moder och modernefränder.

Barn, som fötts före den 1 januari 1919, skall ej mot faderns bestridande äga antaga hans namn, ej heller ärva fader eller ärvas av honom, med mindre det enligt lag, som gällde före ikraftträdandet av lagen om äktenskaplig börd, skulle varit att anse såsom äkta. Dör fadern, och har barnet ej arvsrätt efter honom, skall vad i 11 § är stadgat äga motsvarande tillämpning. Varder i mål om faderskap till barn, som i detta stycke avses, utrett, att svaranden haft samlag med modern å tid, då barnet kan hava avlats, skall han anses såsom fader, där ej uppenbart är, att barnet icke avlats vid det samlag. Vad i 34 a § är stadgat äge ej tillämpning.

Bestämmelserna i denna lag, med undantag av 1, 13, 27 och 36 §§, skola i tillämpliga delar lända till efterrättelse beträffande barn, som fötts innan lagen om

äktenskaplig börd trätt i kraft och som på grund av äldre lag är att anse såsom äkta, ehuru föräldrarna ej blivit med varandra förenade i fullkomnat äktenskap, så ock beträffande barn, som födes efter det lagen om äktenskaplig börd trätt i kraft och som på grund av övergångsbestämmelsen till samma lag äger äktenskaplig börd, ändå att det eljest skulle anses såsom barn utom äktenskap; och gälle därvid vad i andra och tredje styckena av denna paragraf finnes stadgat.

Vid 1 §.

av herrar *Gezelius, Rogberg, greve Spens, Permansson och Fant*, som anförde:

Beträffande denna paragraf har en av lagrådets ledamöter avgivit följande yttrande:

»Från regeln, att barn utom äktenskap erhåller moderns släktnamn, stadgas i förslaget det undantag, att om modern är gift eller fränskild hustru, barnet erhåller det släktnamn, som tillkom henne såsom ogift. Såsom anledning till detta undantag, som förekommer jämväl i de tyska och schweiziska lagarna i ämnet, åberopar lagberedningen skälig hänsyn för mannen och hans släkt. I olikhet med nämnda lagar anser däremot lagberedningen, att liknande undantag icke bör stadgas för det fall, att modern såsom änka bär sin avlidne mans namn, utan att i sådant fall barnet skall bära det namn, modern genom äktenskapet förvärvat. Lagberedningen erkänner, att detta kan synas obilligt mot mannens släkt, men anser, att barnets och moderns intresse av att hava samma släktnamn förtjänar större hänsyn, och påpekar, att i förordningen den 5 december 1901 angående antagande av släktnamn änka icke, såsom fränskild hustru, förutsattes skola äga att återtaga det namn, hon hade före äktenskapets ingående. De sålunda anförda skälen synas mig icke vara av beskaffenhet att böra föranleda, att, i strid mot vad hänsynen till den avlidne mannens släkt och jämväl pieteten gent emot den avlidne bjuda, barnet i regel skall få bära dennes släktnamn. Moderns intresse torde i denna fråga icke böra tillerkännas någon betydelse. Däremot bör barnets intresse av att hava samma släktnamn som modern så vitt möjligt tillgodoses. Detta torde i flera fall kunna ske genom ändring av bestämmelserna rörande antagande av släktnamn. Därest änkan icke med sin avlidne man har barn, vilka hon har i sin vård, kan sålunda änkan beredas tillfälle att återtaga det släktnamn,

som tillkom henne såsom ogift. Har hon sådana barn, kommer det utom äktenskapet födda barnets intresse uti ifrågavarande hänseende stundom att sammanfalla med de äkta barnens intresse, att alla barnen hava samma släktnamn, och detta förhållande torde då i regel kunna utgöra tillräcklig anledning för att det utom äktenskapet födda barnet skall få antaga det släktnamn, som modern och halvsyskonen bära.

På grund härav hemställes, att andra punkten i första stycket av 1 § så ändras, att jämväl i det fall, att modern är änka, barnet skall erhålla det släktnamn, som tillkom henne såsom ogift.»

I anslutning till det sålunda gjorda uttalandet föreslå vi, att nu förevarande paragraf måtte erhålla följande lydelse:

»Barn utom äktenskap erhåller moderns släktnamn. Är modern gift, eller är hon änka eller frånskild hustru, erhåller barnet det släktnamn, som tillkom henne såsom ogift.

Fadern, så ock, där modern är gift, hennes make må giva barnet sitt släktnamn. Till sådan ändring av namn erfordras samtycke av barnets förmyndare, om det är omyndigt, och av barnet själv, om det fyllt aderton år.»

Vid 3 §,

av herr *Pettersson* i Södertälje, vilken ansett att paragrafen bort erhålla följande lydelse:

»Barnet njute av föräldrarna uppehälle och uppfostran, efter ty med avseende å båda föräldrarnas villkor må anses skäligt.

Den rätt till underhåll, som nu är sagd, upphøre ej förr än barnet fyllt sexton år; ej heller senare än det fyllt aderton år, där ej barnets anlag och omständigheterna i övrigt föranleda, att barnet bör erhålla fortsatt utbildning.»

samt av herrar *Stärner*, *Alexanderson*, *Petrén*, *Persson* i Norrköping, *Karlsson* i Fjäl, *Lindley* i Söderhamn och *Lindqvist* i Kosta, som förklarar sig instämma med herr *Pettersson* i Södertälje i ovanstående reservation.

Vid 9 §.

av herrar *Petersson* i Lidingö villastad, *Gezelius*, *Rogberg*, greve *Spens*, *Permansson*, *Fant* och *Pettersson* i Bjälbo, som ansett, att 9 § bort av utskottet tillstyrkas i enlighet med den lydelse den har i Kungl. Maj:ts förslag.

Vid 12 §.

av herrar *Petersson* i Lidingö villastad, *Gezelius*, *Rogberg*, greve *Spens*, *Permansson*, *Fant* och *Pettersson* i Bjälbo, som anfört:

Enligt förslaget åligger det barnavårdsmanen att, där anledning är att antaga, att barnet är trolovningsbarn, sörja för att detta förhållande varder fastställt. I ändamål ej mindre att vinna ökad garanti för att detta åliggande fullgöres än även för att förekomma obehöriga anspråk samt förebygga de skadliga följder, som, särskilt om fadern bildat familj, skulle uppstå, därest barnet i en avlägsen framtid, måhända först efter faderns död, skulle förklaras för trolovningsbarn och förty äga taga arv efter honom, hava vi ansett, att en viss preskriptionstid bör stadgas för anställande av här avsedda talan. Vi föreslå därför, att i förslaget införes en ny paragraf med nr 35, så lydande:

»Talan om barnets förklarande för trolovningsbarn skall vid äventyr av sådan talans förlust anhängiggöras inom två år från barnets födelse. Har hinder mött för talans anställande inom tid, som nu sagts, må dock, där den uppgivne fadern ej är död, talan anhängiggöras inom ett år efter det hindret upphörde.»

Vid bifall härtill skulle förslagens återstående paragrafer erhålla nummerbeteckningarna 36 och 37.

Vid 15 §.

av herrar *Petersson* i Lidingö villastad, *Gezelius*, *Rogberg*, greve *Spens*, *Permansson*, *Fant* och *Pettersson* i Bjälbo, vilka erinrat, att, därest den av dem vid 9 § gjorda hemställan vinner bifall, förevarande paragraf bör antagas i dess lydelse enligt Kungl. Maj:ts förslag.

2:o) *Lag om adoption.*

Vid 5 §.

av herrar *Alexanderson* och *Pettersson* i Södertälje, som yrkat, att paragrafen måtte godkännas i dess lydelse enligt Kungl. Maj:ts förslag.

Vid 15 §.

av herrar *Petersson* i Lidingö villastad, *Rogberg*, greve *Spens*, *Permansson* och *Fant*, som ansett att paragrafen bort tillstyrkas i följande lydelse:

»Ej må adoptant genom testamente bortgiva eller annorledes förordna om mera av vad enligt 14 § tillkommer adoptivbarn än att barnet erhåller medel till nöjaktig efter adoptantens villkor och barnets anlag lämpad uppfostran och utbildning. Dock skall vad i lag är stadgat om giltigheten av testamente, varigenom bröst- arvinges laglott belastas, äga motsvarande tillämpning i fråga om testamente, däri till beredande av understöd åt barn eller adoptivbarn förordnas om mera än nyss är sagt; njute ock adoptivbarn samma rätt till understöd av egendom, vilken av adoptant är i testamente bortgiven, som enligt lag tillkommer testaments- givarens barn.»

3:o) *Lag om införsel i avlöning, pension eller livränta.*

Vid 20 §.

av herr *Alexanderson*, som anført:

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 27 maj 1915 anhöll riksdagen »att Kungl. Maj:t ville, i samband med behandlingen av frågan om reglering av de utom äktenskapet födda barnens rättsliga ställning, låta verkställa utredning, på vilket sätt genom lagstiftningens försorg en förbättrad rättsställning måtte kunna i olika hänseenden beredas sådana barns mödrar, särskilt i de fall, då hävdandet skett under trolovning eller under äktenskapslöfte.» Av de skrivelsebeslutet föregående debatterna framgår, att man härvid i första rummet hade i sikte angelägenheten av att genom kraftigare exekutivt skydd, exempelvis införsel, säkerställa utfäendet av det skadestånd, som trolodnad moder jämlikt den nya äktenskapslagen kan tillerkännas. Från vissa håll erinrades emellertid å andra sidan, att gift kvinna, som i sammanhang med att äktenskapet återgått eller genom äktenskapsskillnad upp-

lösts, tillerkänts skadestånd, givetvis icke borde ställas sämre än den ogifta modern.

I enlighet med det sålunda av riksdagen framhållna önskemålet, vars befogethet jämväl av departementschefen under riksdagsdebatten erkändes, har förevarande stadgande blivit av lagberedningen föreslaget.

Utskottet har emellertid av en från lagrådets sida framställd anmärkning, att tillräckliga skäl syntes saknas att exekutivt privilegiera förevarande slag av skadestånd framför ersättning för skada genom brottslig gärning, låtit förmå sig att med underkännande av 1915 års riksdags, lagberedningens och Kungl. Maj:ts ståndpunkt hemställa om stadgandets utmönstring. Jag har icke kunnat övertygas om att tillräckliga skäl för denna växling i ståndpunkt blivit förebragta. Det är här likaväl som i fråga om understödsfordran enligt 1 § fråga om ett fordringsanspråk av familjerättslig art. Det periodiskt utfallande skadestånd, varom allena fråga är, står i själva verket och, särskilt till sitt praktiska värde för den skadeståndsberättigade, synnerligen nära den nyssnämnda understödsrätten. Jag har alltså ansett, att Kungl. Maj:ts förslag bort i denna punkt vinna bifall;

samt av herrar *Stärner, Petré, Karlsson* i Fjäl och *Pettersson* i Södertälje, som instämt i vad herr *Alexanderson* här ovan anförde.

dels vid punkt B) av utskottets hemställan:

av herrar *Persson* i Norrköping, *Lindley* i Söderhamn och *Lindqvist* i Kosta, som anförde:

Såsom i motionen framhållits, lämnar den förevarande lagen ingen garanti för i lagen avsedda barns underhåll, vadan föreslagits, att riksdagen borde kräva skyndsamma åtgärder för avhjälpande av denna brist. Utskottet förklarar ifrågavarande spörsmål förtjäna övervägande, men stannar vid att meddela, att frågan är föremål för behandling av fattigvårdskommittén samt att utskottet är i saknad av utredning, varför skrivelseförslag avstyrkes. Enligt vad vi försport, är det knappast troligt, att förslag i ämnet kommer före från fattigvårdskommittén före nästa år. Vi skulle helst önska, att barnunderhållsfrågan i hela sin vidd bleve av samhället skyndsamt ordnad, sålunda ej blott underhållsfrågan för de ogifta, frånskilda och övergivna mödrarnas barn utan för alla nödlidande barn. Men enär frågan i hela sin vidd antagligen kräver rätt lång tid för sin utredning och lösning, under det att frågan om förskott åt de i skrivelseförslaget omnämnda barnen är relativt lätt ordnad samt skyndsamt kan och bör lösas, föreslå vi, att riksdagen måtte besluta,

att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla det tacktes Kungl. Maj:t låta utreda och för nästa riksdag förelägga förslag om förskott, utan fattigvårds karaktär, från det allmänna för underhåll åt utom äktenskapet födda barn samt inom äktenskapet födda barn, där föräldrarna leva skilda eller hustrun övergivits.

av herrar *Stärner* och *Petrén*, som instämt i herr *Perssons* i Norrköping m. fl. yrkande;

av herr *Pettersson* i Södertälje, som anført:

I likhet med motionärerna anser jag det vara av vikt, att föreskrifter meddelas om snabbt och effektivt inskridande från samhällets sida för att förskottsvis bistå ensamna mödrar och deras barn i fall, då något underhållsbidrag ej omedelbart kan erhållas från vederbörande underhållspliktiga män. Då emellertid upplysning erhållits, att denna fråga för närvarande är föremål för utredning inom fattigvårdslagstiftningskommittén och då det låter tänka sig, att det förslag, som från kommittén kan förväntas, är ägnat att på ett tillfredsställande sätt lösa ifrågavarande spörsmål, vare sig förskottet i ett eller annat avseende erhåller karaktären av fattigvård eller ej, anser jag det ej vara lämpligt att, innan fullständig utredning förebragts, genom ett riksdagsbeslut meddela kommittén instruktion beträffande förslagens avfattning härutinnan.

Jag får således föreslå:

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla det tacktes Kungl. Maj:t låta utreda och för nästa riksdag förelägga förslag om förskott av allmänna medel för underhåll åt utom äktenskap födda barn, så ock åt barn, födda inom äktenskap, för det fall att föräldrarna leva skilda eller hustrun av mannen övergivits.

av herr *Karlsson* i Fjäl, som förenat sig med herr *Pettersson* i Södertälje i ovanstående reservation.